

RAPPORT

ARKEOLOGISK SERIE

1990:2

Hans Christian Søborg

**ARKEOLOGISKE UNDERSØKELSER 1988
I FORBINDELSE MED PLANLAGT ILANDFØRING
AV GASS FRA HALTENBANKEN
ALTERNATIV: TJELDBERGODDEN**

Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Rapport, "Arkeologisk serie", vil inneholde stoff hovedsakelig fra det faglige og geografiske ansvarsområde som Arkeologisk avdeling, Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, representerer.

I serien publiseres materiale som en av ulike hensyn finner ønskelig å gjøre kjent. Foruten rapporter vil det dreie seg om vitenskapelige og populærvitenskapelige artikler av mindre omfang. Oppdragsrapporter vil utgjøre en stor del av serien.

Rapport-serien er ikke periodisk, og antall nummer pr. år vil variere. Serien startet i 1973. Det finnes parallelt en "Botanisk serie" og en "Zoologisk serie".

Som regel blir norsk språk brukt. Rapporten bør normalt ha et sammendrag på norsk. Innholdet skal sammenfattes i et innledende abstract. Medarbeidere fra andre land kan skrive rapporten på sitt morsmål, om nødvendig med sammendrag på norsk.

For manuskriptet, illustrasjoner, referanser o.l. følges vanlige retningslinjer. (Jfr. retningslinjer for Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Gunneria.)

"Arkeologisk serie" trykkes i A4-format i offset. Opplagstallet vil variere.

UTGIVER:

Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet
Arkeologisk avdeling
N-7004 Trondheim

Redaksjonskomité:

Lars F. Stenvik
Birgitta Wik

UNIVERSITETET I TRONDHEIM, VITENSKAPSMUSEET

RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE 1990:2

**ARKEOLOGISKE UNDERSØKELSER 1988 I FORBINDELSE MED
PLANLAGT ILANDFØRING AV GASS FRA HALTENBANKEN**

ALTERNATIV: TJELDBERGODDEN

Rapport ved Hans Christian Søborg

Universitetet i Trondheim

Vitenskapsmuseet

Trondheim, april 1990, 450 ekspl.

ABSTRACT

Søborg, H. C.: Archaeological Survey 1988 in Connection with Plans for Transport of Natural Gas from Haltenbanken. Alternative: Tjeldbergodden.

A survey commissioned by STATOIL was performed in the potential terminal area at Tjeldbergodden in the municipality of Aure in the county Møre og Romsdal. The size of the surveyed area is approx 3.2 km². This was one of six alternative locations considered at this time in central Norway.

Thirty-two prehistoric monuments were discovered: 15 Stone Age sites, 13 burial cairns from the Bronze Age and/or Iron Age and 4 groups of pits of uncertain origin and date. The Stone Age sites were found by systematic test-pitting at heights above the present sea level that correspond to Stone Age shore-lines. The test-pitting areas were selected after prior studies of aerial photos and maps. The Stone Age sites are generally speaking large and rich in finds. More than 90% of the lithic material is flint. Slate and quartz occur. Twelve of the sites belong to the Mesolithic Period ("Fosna culture"). One of these is perhaps the largest Early Mesolithic site known in Norway. On the only Neolithic site discovered, there were foundations of 3 pit-houses.

Ten of the burial cairns have been surveyed before. They are mentioned in travelogues as early as 1770 and are on the list of Norway's most prominent prehistoric monuments that should be saved for posterity. The farm the cairns belong to, is mentioned in the saga literature from the 13th century.

INN H O L D

FORORD	s. 7
1. SAMMENDRAG	s. 9
2. UTBYGGINGSPLANER	s. 11
3. NATURFORHOLD.	s. 11
4. KULTURHISTORISK BAKGRUNN	s. 14
4.1 Tidligere kjente fornminner i området	s. 14
4.2 Forventninger om nye ukjente fornminner	s. 16
5. AKTUELLE FORSKNINGSFELT OG MÅLSETTINGEN FOR ARBEIDET	s. 18
6. ARBEIDETSOMFANG	s. 21
7. REGISTRERINGSMETODE	s. 21
7.1 Registrering uten graving	s. 21
7.2 Registrering med prøvestikking	s. 23
8. REGISTRERINGSRAPPORTER	s. 25
8.1 Steinalderlokaliteter	s. 28
8.2 Gravrøyser	s. 74
8.3 Samlinger med groper	s. 87
9. OPPSUMMERING AV RESULTATENE	s. 93
9.1 Trekk ved steinalderlokalitetene	s. 93
9.2 Trekk ved gravrøysene	s. 98
9.3 Andre fornminner	s.101
9.4 Vernekriterier og de registrerte fornminner	s.101
10. KULTURHISTORISK SKISSE.	s.103
11. VIDERE UNDERSØKELSER.	s.104
12. REFERANSER	s.106
LITTERATUR	s.107

FORORD

I forbindelse med planene om ilandføring av gass fra Haltenbanken ble det sommeren/høsten 1988 foretatt arkeologiske registreringer i et mulig terminalområde på Tjeldbergodden i Aure kommune, Møre og Romsdal med STATOIL som oppdragsgiver.

Tjeldbergodden er ett av flere mulige ilandføringsalternativ. Tilsvarende registreringer ble foretatt av Vitenskapsmuseet, Arkeologiske avdeling, på fem andre steder i Midt-Norge i 1987.

To statusrapporter er tidligere skrevet om feltarbeidet på Tjeldbergodden. Hverken utbyggingskart eller prosjektbeskrivelse forelå fra oppdragsgivers side da feltarbeidet ble utført. En foreløpig uttalelse ble skrevet 18.1.1989 etterat Vitenskapsmuseet hadde fått oversendt de første byggeplanene 17.1.1989.

Arbeidet er utført i henhold til bestemmelser i Lov om kulturminner av 9. juni 1978 § 9, som pålegger utbyggere å undersøke om tiltak vil virke inn på faste kulturminner.

Målsettingen med registreringen har dels vært å påvise flest mulige av de kulturminner som vil bli direkte eller indirekte berørt av en eventuell utbygging og som er fredet etter kulturminnelovens § 4. Man har dessuten særlig prioritert leting etter kulturminner som kan belyse problemstillinger som står sentralt i pågående arkeologisk forskning i Midt-Norge.

Vitenskapsmuseet har tatt sikte på å avgjøre hvilket av de potensielle utbyggingsområdene som synes mest verdifullt med bakgrunn i den aktuelle forskningssituasjonen. Den foreliggende rapport er ment som et grunnlag for en slik vurdering.

Manuskriptet er renskrevet av Sonja Maute. Mesteparten forelå ferdig våren 1989. Takk til førstekonservator Kalle Sognnes som sørget for at jeg fikk gjort denne rapport klar til trykking.

Alta, april 1990

Hans Christian Søborg

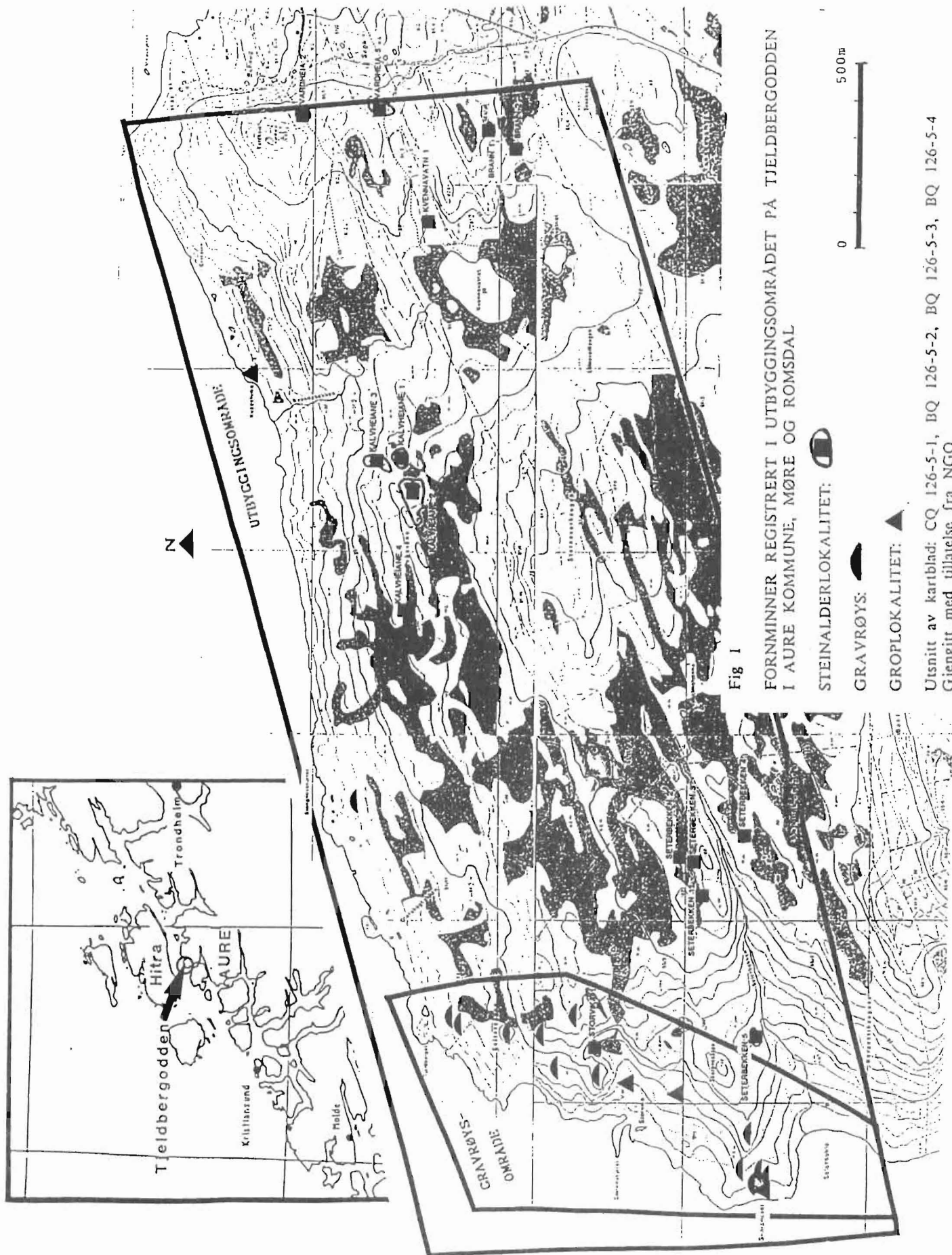

Fig 1

FORNMINNER REGISTRERT I UTBYGGINGSOMRÅDET PÅ TJELDBERGODDEN
I AURE KOMMUNE, MØRE OG ROMSDAL

STEINALDERLOKALITET: ○

GRAVRØYS: ◐

GROBOKKLOKALITET: ▲

Utsnitt av kartblad: CQ 126-5-1, BQ 126-5-2, BQ 126-5-3, BQ 126-5-4
Gjengitt med tillatelse fra NGO

1. SAMMENDRAG

Området er ca 3,2 km² stort og utgjør den nordlige delen av halvøya mellom Dromnessundet og Kjørsvikbugen, ut mot Trondheimsleia, lengst nordøst i Aure kommune ved grensen til Hemne i Sør-Trøndelag. Dette er stort sett utmark som tilhører gårdene Sagmestervik og Dromnes.

Det ble anvendt 26 ukeverk i felt i tiden 22. august til 30. september 1988. Fire personer var engasjert i fire uker, fem de to siste uker.

Det er påvist 32 fornminner i området: 15 steinalderlokaliteter, 13 gravrøyser fra bronsealder og/eller jernalder og 4 samlinger med groper av ukjent alder og opphav. Fordi noen av disse ligger tett inn til hverandre, er de registrert som 22 enkeltfornminner og 5 samlinger og felt.

Ingen steinalderfunn var kjent fra utbyggingsområdet fra før. De fleste steinalderlokaliteter (12 stk) synes å være fra preboreal tid (10 000-9000 år før nåtid), dvs fra den såkalte Fosnakulturen eller flintplasstradisjonen. To lokaliteter kan være fra mellom-mesolitisk tid (9000-7000 før nåtid) og en lokalitet må være fra yngre steinalder (5200-3500 før nåtid).

Steinalderlokalitetene er gjennomgående store og funnrike. En må være blant de største tidlig-mesolitiske som er kjent i Norge. Nærmere 99% av råmaterialet som er brukt på de mesolitiske boplasser, er flint. Kvarts dominerer på den yngste boplassen, der det er påvist tufter etter 3 nedgravde hus.

Av 32 fornminner er 22 nye registreringer. Ti av gravrøysene var kjent fra før. De står på listen over landets høyest prioriterte fornminner (Norsk kulturråd 1967). Gravrøysene er store og monumentale og ligger i urørt terreng.

De registrerte kulturminner på Tjeldbergodden er typiske for norske kyststrøk. Det er få ulike kategorier. Steinalderlokalitetene har liten opplevelsesverdi og ingen symbol- eller identitetsverdi. De har imidlertid meget stor vitenskapelig verdi, og nærmere undersøkelser kan gi meget stor kunnskapsøkning på et felt som står sentralt i midt-norsk arkeologisk forskning idag: den tidlige steinalderbosetningen i kyststrøk.

Kystgravrøyser er ikke sentrale forskningsobjekter idag. De monumentale gravrøyser på Tjeldbergodden har imidlertid meget stor opplevelses- og pedagogisk verdi foruten en viss symbol- og identitetsverdi. Området er lite preget av moderne inngrep.

I motsetning til registreringene i de fem andre alternative utbyggingsområder, ble det ikke foretatt paleobotaniske eller marinarkeologiske undersøkelser ved Tjeldbergodden. Området ligger gunstig plassert på fastlandet med sikte på ilandføring. Det forelå derfor ikke planer om rørledning over land til Tjeldbergodden slik som f.eks. i Vikna (Lauvøya) og på Hitra (Akset). Undersøkelser av en eventuell rørledningstrasé fra Tjeldbergodden var ikke en del av prosjektet i 1988.

2. UTBYGGINGSPLANER

Tjeldbergodden er prosjektnavnet på ett av seks mulige terminalområder for ilandføring av gass fra Haltenbanken, og det fjerde av midtalternativene. I begynnelsen av august 1988 ble det klart at Statoil ønsket å få gjennomført en analyse av virkningene for fornminner av en utbygging på Tjeldbergodden. Ingen utbyggingskart eller prosjektbeskrivelse forelå til feltundersøkelsen startet 22. august. Området ble imidlertid utpekt på at M711-kart. Dette er stort sett utmark som hører til gårdene Sagmestervik (gnr 51) og Dromnes (gnr 55), lengst nord på Nordmøre i Aure kommune nær grensen til Hemne i Sør-Trøndelag. Av M711-kartet gikk det fram, at registreringen burde konsentreres til et ca 3,2 km² stort område, mellom Trondheimsleia i nord, Bakliåsmyrane i sør, Dromnessundet i vest og gårdstunene på Sagmestervik i øst. Størsteparten av området hører til Buhaugbrukene på Sagmestervik. Mer konkrete planer ble oversendt fra Statoil i januar 1989.

3. NATURFORHOLD

Området ligger ytterst på Nordlandet (den delen av Aure som er nord for Årvågfjorden og øst for Dromnessundet). Det er en landstripe med maksimumslengde 3,1 km langs innsiden av Trondheimsleia (VSV-ØSØ) som er inntil 1,3 km bred (NNV-SSØ). I motsetning til de tre andre midtalternativer, ligger Tjeldbergodden på fastlandet. Det har antakelig vært fastlandstilknytning siden preboreal tid, for 10000 år siden. Fra åsryggene ser man mot vest utover havet mot Smøla og Edøy, og i sørvest på den andre siden av Dromnessundet, ligger Skarsøya. I nord strekker Hitra seg langs hele horisonten. I mellom går Trondheimsleia som en bred boulevard med stor trafikk (fiskebåter, lastebåter, Hurtigruten og marinefartøy).

Terrenget stiger opp fra en nokså rett strandlinje i nord mot skjermende høydedrag i sør som er ca 160 moh. Lenger sør er det særpregete fjelltopper som Storfonna, 722 moh. Yttergrensen for det undersøkte området følger noenlunde 60 m koten, men med høyder innenfor som når opp i 80 - 90 moh. Mens bare ca 5 % av det tilsvarende undersøkelsesområdet på Lauvøya i Vikna lå over 35 moh, er ca 70 % høyere enn dette på Tjeldbergodden.

Berggrunnen består av gneis som tilhører den såkalte "Vestranden", området med metamorfe bergarter i kysttraktene fra Møre til Nordland. Det er både nakne og overgrodde rullesteinsbelter i vikene mot Dromnessundet i vest, men lite løsavsetninger i den smale berglendte strandsonen i nord.

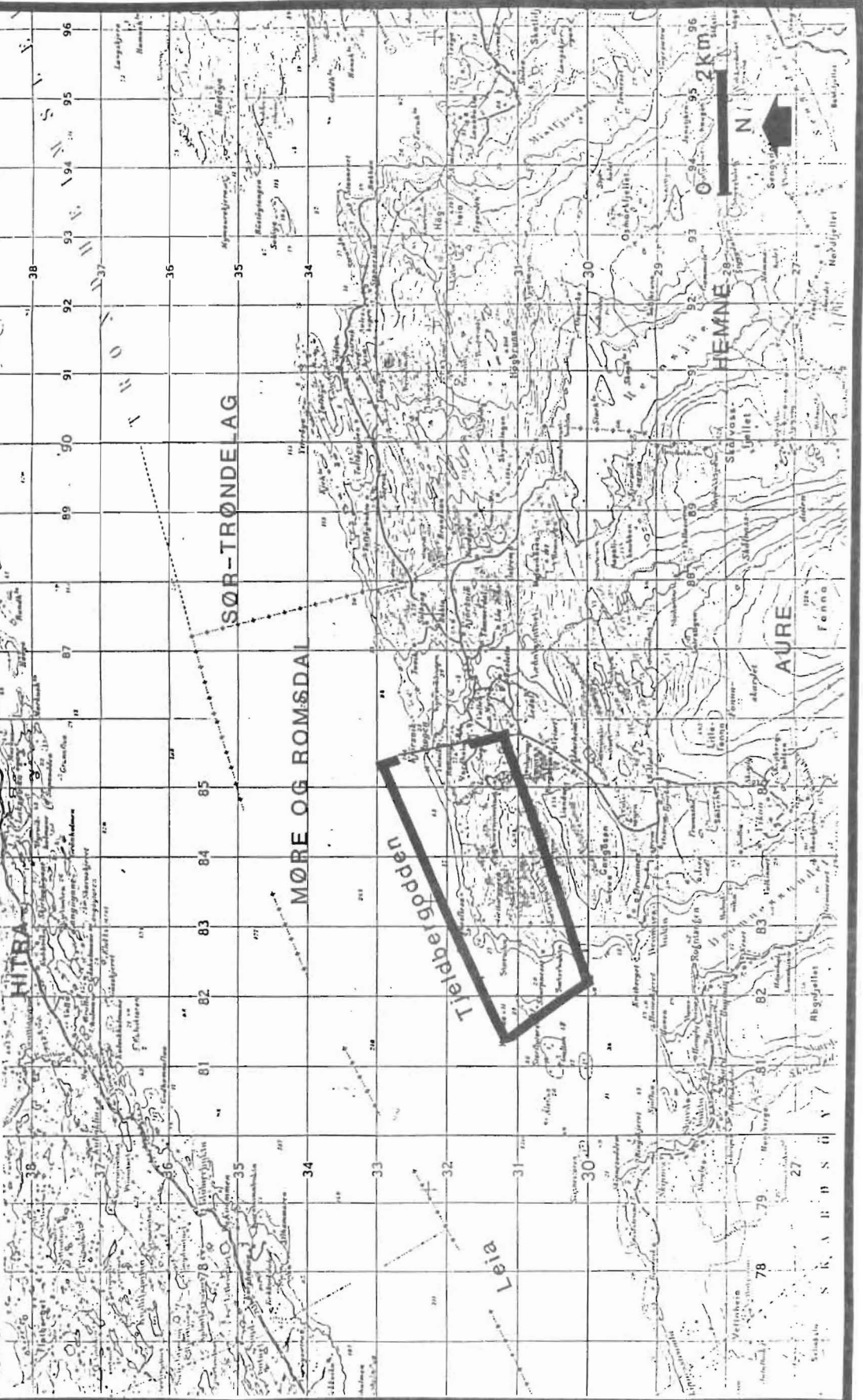
Innenfor strandsonen gir området inntrykk av å være en nesten sammenhengende myr som furukledde bergrygger og knauser stikker opp av. I streng forstand utgjør myrstrekninger 30-35 % av området (jevnført med ca 20 % på Lauvøya i Vikna og ca 10 % av det potensielle utbyggingsområdet på Grisvågøya i Aure). Bakliåsmyrane som grenser opp til området i sør, er en kystmyrlokalitet med verneverdier i landsdelsammenheng (Moen 1984:61). Myrene er delvis grøftet og deretter beplantet med gran. På østsiden har det vært en viss nydyrking med omgjøring av myr til grasmark. Under myrtorven er det minero-gene løsavsetninger (storsteinig, grusig sand). Området er vinterbeite for hjort og elg forekommer.

To små myrvann i øst (Litlvatn og Kvennavatn) dreneres av Kvennabekken fra sør mot nord. Seterbekken renner fra Bakliåsmyrane og ut i Seterbukten ved Dromnessundet i vest. Bebyggelsen innskrenker seg til 3 hytter og et redskaps-

Fig 2

UTBYGGINGSOMRÅDET, TJELDBERGODDEN,
AURE KOMMUNE, MØRE OG ROMSDAL

Utsnitt av kartblad: 1421 I Hemne og
1421 IV Skardsøy
Gjengitt med tillatelse av NGO

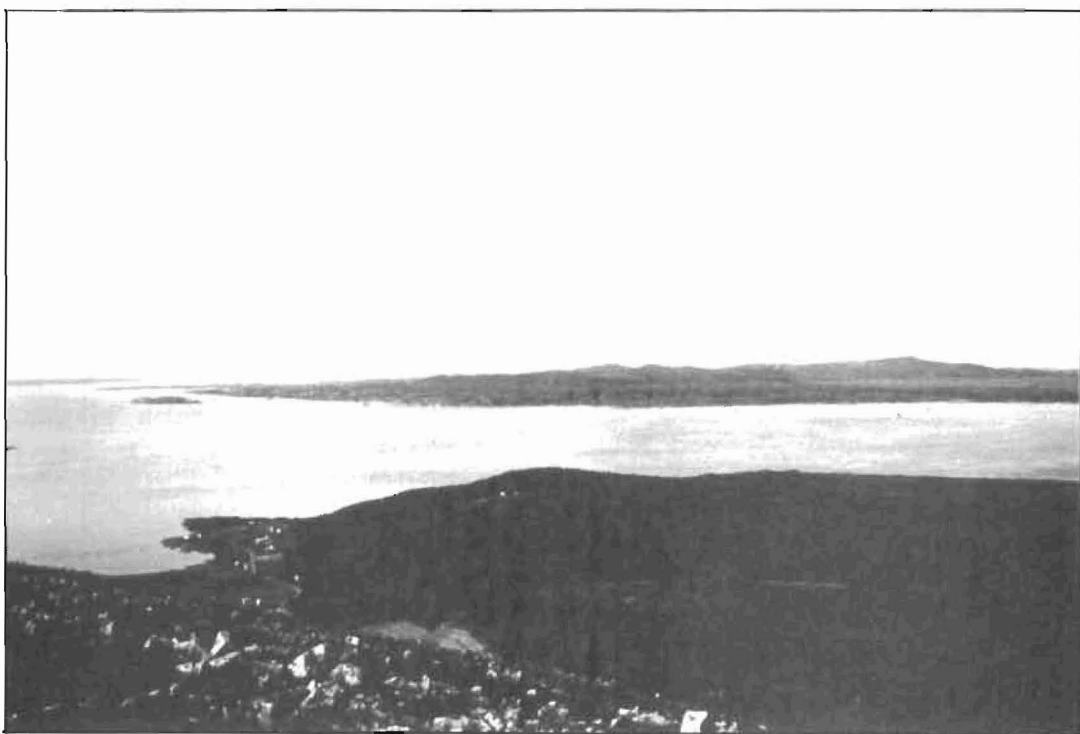

Fig 3 Vestlige del av utbyggingsområdet med Dromnes t v, Gangåsen i midten og leia og Hitra i bakgrunnen. Tatt fra Littfonna mot NV (foto H C Søborg).

Fig 4 Østlig del av utbyggingsområdet med Kvennavatn t v, Vardheia midt på bildet og Kjorsvikbugen og Ledalsvatnet t h. Tatt fra Littfonna mot N (foto H C Søborg).

(Bendixen 1878:60) og to usikre røyser ved innmarken på Dromnes (Ertsaas 1974:3-4, reg nr 11 og 12).

- 2) De to eneste oldsaksfunn fra jernalder-middelalder er begge fra innmarken på Dromnes (utenfor utbyggingsområdet). Dette er en jernøks (T 5115) og en hengebryne av skifer funnet sammen med noen klebergryteskår på tunet til bruk nr 3 (T 12054).
- 3) Flertallet av steinalderfunnene fra Nordlandet er gjort på innmarken til de 2 berørte gårder, men altså utenfor utbyggingsområdet. Ti funn kjennes fra Sagemstervik og Dromnes (T 13914, T 14057, T 14058, T 11734, T 12053, T 15063, T 19388, T 20274, T 21255, foruten noen "tapte" saker som ikke kom inn til Museet). Noen av disse er samlinger med flere gjenstander. Fra de 5 andre gårder er det tilsammen bare registrert 7 enkeltgjenstander (T 4040, T 4041, T 5941, T 5942, T 14991, T 17399, T 21248).
- 4) De fleste av de registrerte oldsaker kan etter type og funnstedets høyde over havet dateres til yngre steinalder (ca 5200-3500 år før nåtid). Det er f.eks. funnet et fragment av en flintdolk (T 13914a), en fragmentarisk dolk av rødbrun skifer (T 14057) og en skafthulløks (tapt) på Sagemstervik. Skiferdolken har innrissete siksak-linjer og slipte furer på begge plansider, og er en av de mest forseggjorte gjenstander av denne typen fra Midt-Norge. Fra Dromnes er det registrert en pilespiss av skifer (T 19388) og en spydspiss av samme bergart (tapt).

Annetsteds på Nordlandet er det samlet inn flere lignende yngre steinalders gjenstander: en 4-sidig slipt bergartøks (T 5941 fra Viken), en hel og et fragment av en flintdolk (T 4040 og T 4041 fra Ledal) og en flateretusjert, bladformet pilespiss av flint med rett basis (T 14991 fra Kjørsvik).

Noen av de ovennevnte sakene kan være fra steinaldergraver. Samlinger med flintavslag og småredskaper er antakelig spor etter boplasser (T 14058 på Sagemstervik og T 11734, T 12053 og T 21255 på Dromnes).

Mer uvanlige saker er 2 såkalte "fingergrupstein" fra Dromnes (T 15063a og T 20274). Disse mener arkeologen H.B. Bjerck kan være for å holde oppe på en buedrill når man skulle gjøre ild eller bore hull i bein og horn (pers med). Under registreringen i år ble det levert inn en spiss hakke med skafthull av sandstein funnet på Ledal (T 21248). Slike hakker kan være brukt til å grave i jorden ved innsamling av planter og røtter (Gräslund 1962, Broadbent 1978). De kjennes fra Sverige, Østlandet og Midt-Norge (ca 60 i Midt-Norge, og derav 2 andre i Aure), men de er sjeldne på Vestlandskysten utenom Hordaland.

4.2. Forventninger om nye, ukjente fornmlinner

Til tross for flere funn fra yngre steinalder utenfor utbyggingsområdet, hadde vi ikke store forhåpninger om å finne boplasser fra den tid ved årets undersøkelser. Slike burde eventuelt ha vært ved forhistoriske strandlinjer som idag er ca 8-20 moh. Forhåndsstudier av kart viste imidlertid at kotene opp til ca 40 moh var nokså rette, med få innbuktninger som kunne indikere gode havner i forhistorisk tid. Jordbruk ble introdusert i yngre steinalder. I området så det ut som det var lite minerogene sedimenter, og det som fantes, var for en stor del dekket av myr. Stor myrtorvtykkelse og tett skog på tørrere rygger og i lunere drag, vanskeliggjør leting med stikkspade.

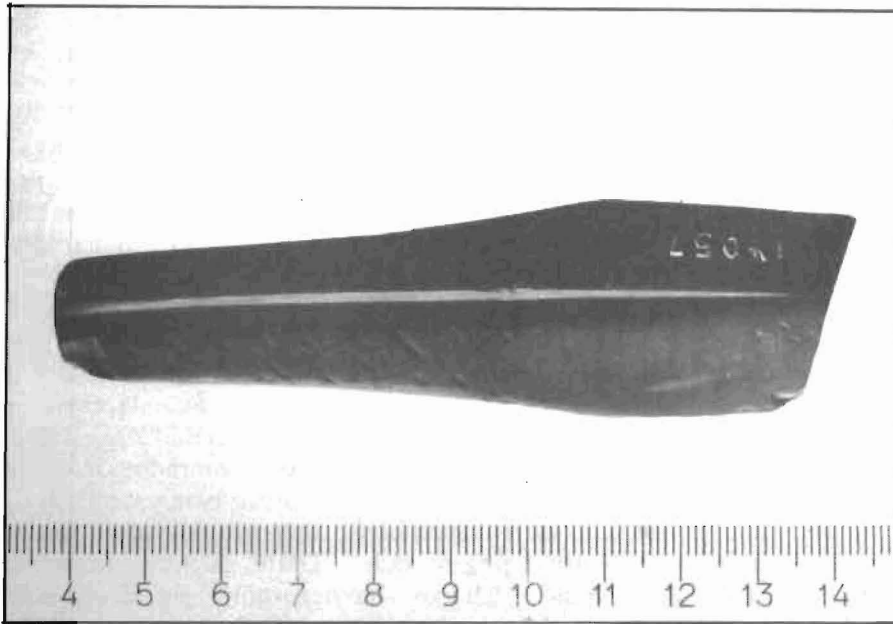

Fig 7 Skaft av rød skiferdolk med fure og sikk-sakk mønster. Funnet på Buhaug. (T 14057, innlevert i 1929) (Foto: P E Fredriksen, Vitenskapsmuseet)

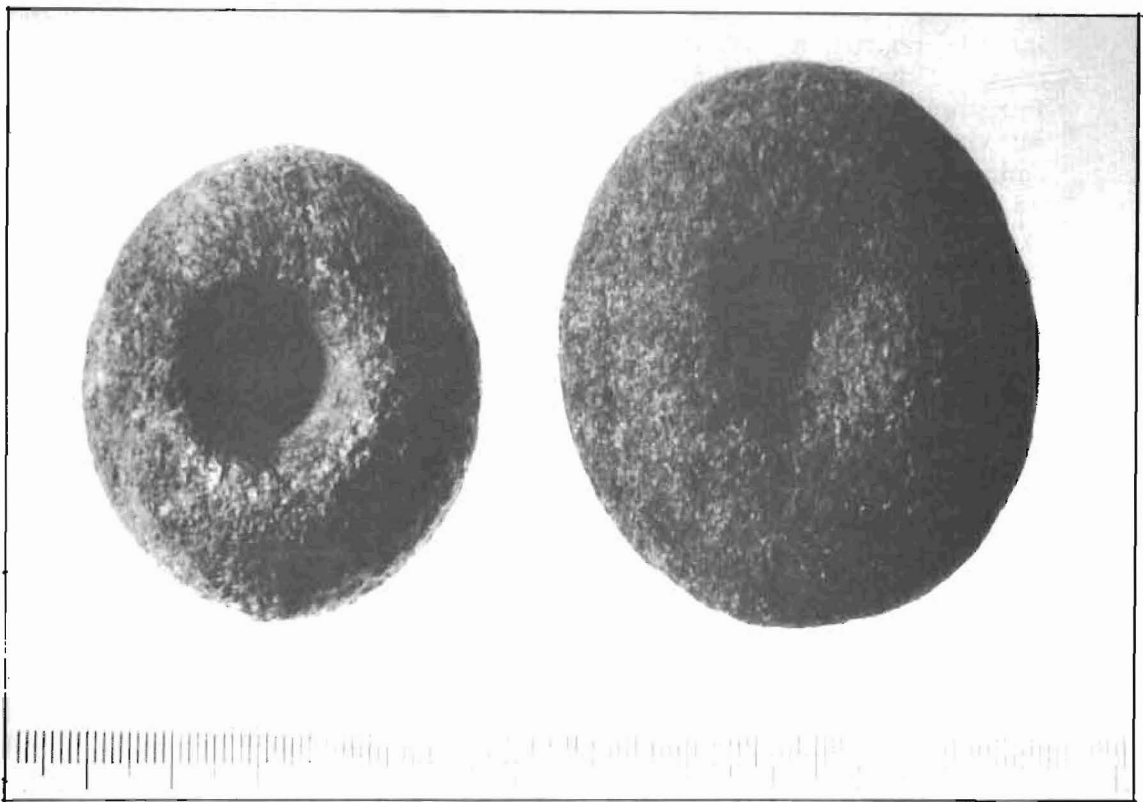

Fig 8 To såkalte "fingerpocketsteiner" funnet på Dromnes. Kan ha vært brukt i steinalderen til å holde oppe på en buedrill, når man skulle gjøre opp ild eller bore hull i bein og horn. (T 15063a t v, innlevert i 1935; T 20274 t h, funnet i 1980) (Foto: P E Fredriksen, Vitenskapsmuseet)

Tjeldbergodden ble i det hele tatt på forhånd vurdert som mindre attraktivt for steinaldermennesker og arkeologer på jakt etter deres spor, enn de områder som ble undersøkt i 1987 i Vikna, Hitra, Aure og Fræna. Det er en fastlandssektor, og ikke et naturlig avgrenset territorium (som f.eks. en større øy). Blant annet derfor mente man at det var små muligheter for å finne basisboplasser fra fangststeinalderen. Området ble oppfattet som "utkantstrøk", der man kanskje kunne oppdage mer tilfeldige "sitteplasser", "fangststasjoner" og muligens en eller annen "leir" (H.B. Bjerck i intern vurdering av 02.09.1988). Størst sjanse var det for å finne oppholdssteder fra Fosnatiden, langs koter som i dag er 40 til 70 moh. Langs disse koter er det flere dype innskjæringer. Særlig områdene ved Kvennavatn og Litlvatn i øst og innenfor Seterbukten i vest pekte seg ut. Mindre boplasser fra den tidlige delen av steinalderen var den fornminnekategori vi hadde de største forventninger om å finne.

Det er grunn til å tro at hele Nordlandet tidligere har hørt til Dromnes. Gården er nevnt allerede i "Fornmanna søgur" i forbindelse med striden mellom Erling Skakke og hertug Skule i 1239. (Todal 1964:267). Sagmestervik nevnes først på 1640-tallet, og kalles da for "Dromnesseter" (ibid:207). De store gravrøysene på Dromnes indikerer at det var en gård i området i bronsealder eller jernalder. De er imidlertid av den såkalte kystrøystypen, som ofte ligger ut mot leia i det som alltid har vært utmark. Forutsetningene for fast gårdsbosetning har ikke vært gode i utbyggingsområdet. Dette skyldes de ovennevnte naturforhold: utsatt for sterk vind, dårlige havneforhold og lite lettdreven dyrkingsjord. Det er mest sannsynlig at et eventuelt forhistorisk gårdsanlegg har vært der innmarken på Dromnes er idag. Denne tanken støttes av funnene på bruk nr 3 nevnt under 4.1. Der lå fellestunet på gården før utskiftningen. I nærheten ligger noen mulige gravrøysar.

Den andre hovedkategori av forventete fornminner var *flere gravrøysar*. Ved intensiv registrering vil man ofte kunne oppdage flere enn de som tidligere er påvist. I bakhodet var arkivopplysningene om mulige dyregraver. Denne typen fangstinnretning er imidlertid best kjent fra innlandet. Det gjelder også jernvinne, etter brenning av myrmalm. Andre steder i Midt-Norge har man funnet spor etter tjærebrenning i myr og "gaadefulde myrpæle" (Saxlund 1907). Vi var altså innstilt på leting etter minner fra utmarksaktiviteter og særlig de typer som er knyttet til myr. Helleristninger sto på listen fordi de er kjent fra den midtnorske kyst. Men de er sjeldne, og meget vanskelige å oppdage.

5. AKTUELLE FORSKNINGSFELT OG MÅLSETTINGEN FOR ARBEIDET

Den prioriterte målsettingen for registreringsarbeidet har vært:

- * Å finne spor etter opphold i tidlig eldre steinalder, spesielt fra Fosna-tradisjonen i preboreal tid, 10000-9000 før nåtid.

Bakgrunnen: Nordmøre er det klassiske området for forskning omkring dette emnet. Den såkalte "Fosna-kulturen" ble skilt ut etter funn som overlærer A. Nummedal gjorde her. De første funn han gjorde var i Kristiansund N i 1909. Mange Fosna-boplasser er registrert i denne landsdelen, men ingen er nærmere undersøkt ved utgravninger siden Nummedals dager. Meget få steinalderutgravninger er i det hele tatt gjort på kysten av Midt-Norge. Det er et stort behov for ny kunnskap om denne tradisjonen. Nordmøre er et godt egnet område for å samle aktuell data ikke bare pga forskningstradisjonen, men også pga naturforhold. Landhevingen var så sterk i den første delen av postglasial tid at

Tapestransgresjonen i sen eldre steinalder (7000-6000 år for nåtid) ikke fjernet eller dekket til Fosna-boplassene slik som på strekningen mellom Nordhordland og Romsdal (Bjerck 1983). Fosna-boplasser er følgelig nok så vanlige på Nordmøre og i Romsdal, men mer sjeldne i landsmålestokk.

I 1987 ble det påvist 10 Fosna-lokaliteter i det alternative utbyggingsområdet på Grisvågøya i Aure. En analyse av kart over Tjeldbergodden viste at det var gode muligheter for slike funn også her.

"Tidlig eldre steinalder" er oppført i forskningsprogrammet for Vitenskapsmuseets arkeologiske avdeling. Den valgte målsetting er altså noe som prioriteres generelt i arkeologisk virksomhet i Midt-Norge.

To andre "satsingsområder" for Museet er 1) Framveksten av sentra før Nidaros og 2) Hovedfaser i utvikling av samferdsel og fiske langs kysten av Midt-Norge. De store røysene på Dromnes antyder at det var et maktsenter her og at makten bygde på kontroll over leia. Man vil tvilte på at spor etter de mektige folks hus, havner, naust, skip og fiskeredskaper var å finne ute på odden.

Vi hadde to underordnede målsettinger med arbeidet:

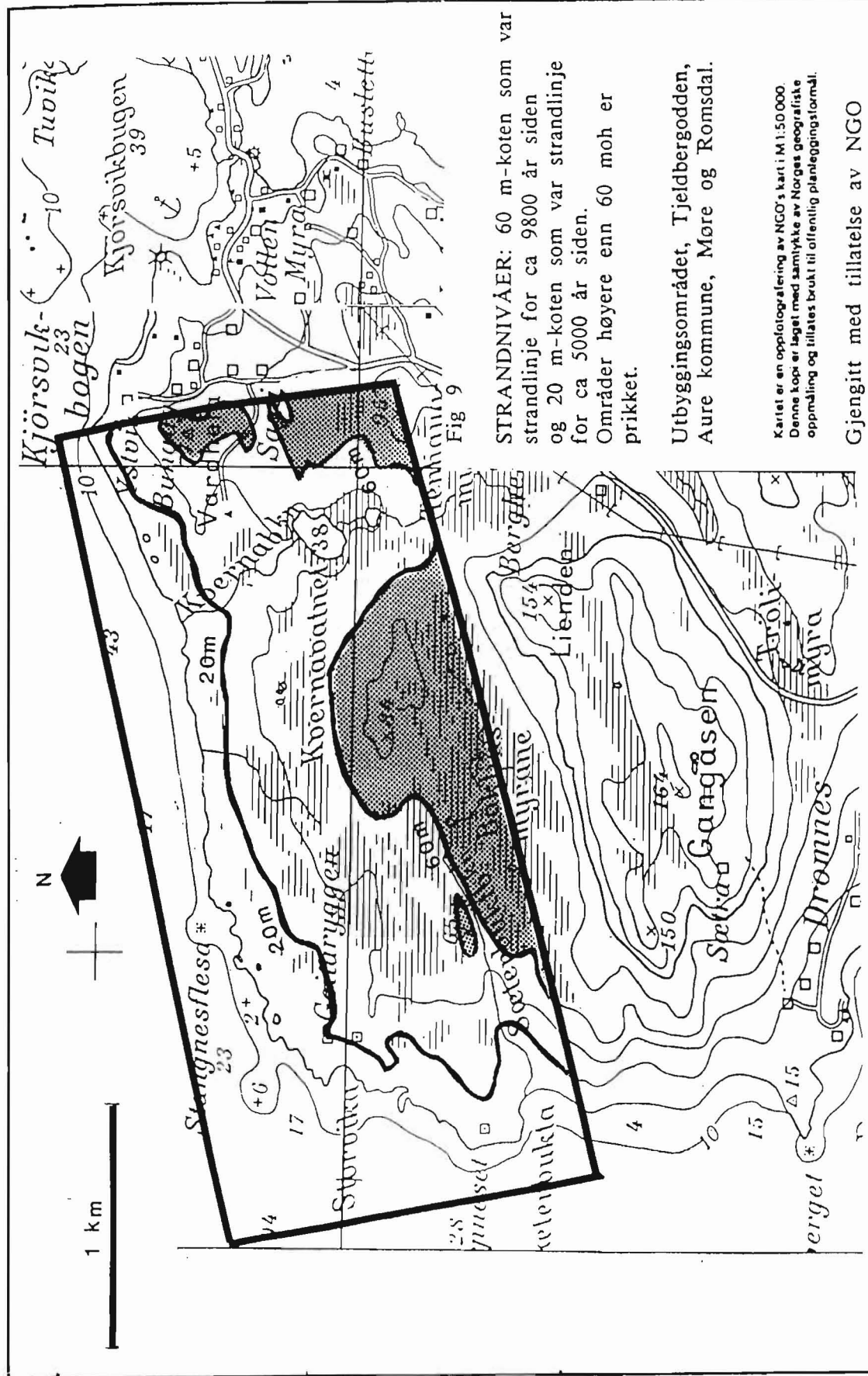
- * Å se om det var mulig å påvise boplasser med gjenstander av rød skifer og grupper av nedgravde hustuffer fra yngre steinalder.

Bakgrunnen: I yngre steinalder (ca 5200-3500 år for nåtid) kan det ha vært en slags kulturgrense et sted mellom Stad og Nordmøre. I det nordlige området er det tilsynelatende særegne kulturelementer som spesielle motiver og stilart i bergkunsten, og utstrakt bruk av rød skifer som redskapsmateriale (Søborg 1986, 1989).

I de siste årene er det dessuten påvist grupper av nedgravde hustuffer fra yngre steinalder på den nordlige delen av den midtnorske kysten (Bjerck 1989, Søborg 1988). Vi ville gjerne teste påstanden om et eget midtnorsk kulturområde ved å se om slike hustuftgrupper var mulig å oppdage så langt sør som Aure på Nordmøre. Forutsetningene fra naturens side var imidlertid ikke de beste på Tjeldbergodden (jfr punkt 3.2).

- * Å innsamle data om steinalderboplasstyper og undersøkelsesstrategier som kan sammenlignes med resultatene fra lignende prosjekter de siste årene i Midt-Norge.

Bakgrunnen: Arkeologer har i stigende grad blitt bevisst at det ikke bare er artefaktene eller den enkelte boplass som er interessante, men i like høy grad forholdet mellom ulike lokaliteter i samme område og av samme antatte alder. Lokale mønstre for ulike områder langs den midtnorske kysten som er undersøkt de siste årene fra Vega i nord til Fræna i sør, kan deretter sammenlignes. Letemetoden i alle områdene har vært basert på den H.B.Bjerck har utviklet på Vega (Bjerck 1989). Systematisk leting med grunnlag i forhåndsstudier av kart og flybilder og innenfor bestemte høydesoner kjennetegner bl.a denne metoden. Museet i Trondheim har antakelig vært banebrytende i arbeidet med å gjøre letemetodene vitenskapelig kontrollerbare. Dermed blir resultatene, enten de er positive eller negative, mer fruktbare i fremtidig forskning.

STRANDNIVÅER: 60 m-koten som var strandlinje for ca 9800 år siden og 20 m-koten som var strandlinje for ca 5000 år siden. Områder høyere enn 60 moh er prikket.

Utbyggingsområdet, Tjeldbergodden, Aure kommune, Møre og Romsdal.

Kartet er en oppfotografering av NGO's kart i M 1:50 000. Denne kopi er laget med samtykke av Norges geografiske oppmåling og tillates brukt til offentlig planleggingsformål.

Gjengitt med tillatelse av NGO

6. ARBEIDETS OMFANG

Det ble utført 24 ukeverk i det aktuelle terminalområdet i tiden 22. august til 30. september 1988.

Arbeidslaget bestod av 4-5 personer (5 de to siste ukene). Foruten prosjektlederen, Hans Christian Søborg, var deltakerne følgende arkeologistudenter og ansatte ved Museet:

Stud.mag.art.	Kristine Johansen	(feltleder)	22.08 - 30.09
Stud.mag.art.	Jan Geir Auestad	(feltass.)	05.09 - 30.09
Cand.philol.	Aud Beverfjord	(feltass.)	22.08 - 30.09
Arkeologistudent	Anna Petersén	(feltass.)	19.09 - 30.09
Forskningstekniker	Britt Eli Thingstad	(feltass.)	22.08 - 02.09

Arkeologen med hovedansvaret for fornminneforvaltningen på Nordmøre, Kristian Pettersen, var på befaring i området, 26.- 27. september. Prosjektkoordinator, professor Arne B. Johansen, var på befaring for å se på de registrerte fornminner 06.-07. september og 07.-08. oktober.

I motsetning til prosjektene i 1987, ble det ikke foretatt innsamling av vegetasjonshistorisk materiale til pollenanalyse, og heller ikke gjort fosfatkartering eller marinærkeologiske undersøkelser.

7. REGISTRERINGSMETODE

7.1. Registrering uten graving

Arkivmateriale på Vitenskapsmuseet, manuskripter og publikasjoner ble gjennomgått for å se om det var opplysninger om strukturer av forhistorisk karakter som var synlig på overflaten i utbyggingsområdet. Dette kunne f.eks. ha vært hustuffer, røyser groper eller gjerder. Man behøver ikke å være arkeolog for å legge merke til slike mer velbevarte fornminner, som oftest er fra senere epoker enn steinalderen. I Aure tok vi kontakt med grunneiere og folk som var interessert i lokalhistorie, for å prøve å forstå bruken av landskapet i nyere tid. Dermed er det lettere å trekke slutninger om aktiviteter i forhistorien.

Terrenget ble gått relativt nøye over på kryss og tvers. Vi gikk med stikkbor for å se om forhøyninger var betinget av torvvekst eller om de var bygd av stein. Spesielt strandområdet (under 10 moh) ble gransket på denne måten. Vi fant flere "nye" gravrøyser og 4 områder med groper gravd i rullestein. Noen av de sistnevnte var overgrodd med tykk torv og skog, og må ha en viss alder. Alle disse strukturer, også de tidligere kjente gravrøyser, ble beskrevet, oppmålt og fotografert slik det er vanlig på arkeologisk registrering. Dokumentasjonsskjema ble utarbeidet med grunnlag i de som brukes ved registrering for Økonomisk Kartverk. Til leting etter "overflatesynlige fornminner" ble det anvendt 1 1/2 uke av de 6 uker vi var i felt.

7.2. Registrering med prøvestikking

Utgangspunktet for leting etter mindre lett erkjennbare fornminner, er at de ikke har en tilfeldig beliggenhet. Boplasser i fangststeinalderen hevdes ofte å ha vært strandbundne, og det var et premiss også for vårt arbeid.

Strandforskyvningskurven for Hitra er anvendt (Kjemperud 1986). I tillegg er det tatt hensyn til en teoretisk kurve laget av J.I. Svendsen (1985:81, fig 8.83) Etter disse kurver skulle steinalderstrandlinjene idag ligge mellom ca 8 og 70 moh. Leting ble foretatt i 3 høydesoner suksessivt nedover i terrenget:

- 1) 60 m - sonen (70-50 moh) langs strandlinjer som er fra ca 10000-9600 år før nåtid.
- 2) 40 m - sonen (50-30 moh) langs strandlinjer som er fra ca 9600-9300 år før nåtid.
- 3) 20 m - sonen (30-10 moh) langs strandlinjer som er fra ca 9300-3000 år før nåtid.

Preboreal tid med Fosnatradisjonen (10000-9000 år før nåtid) ble altså kraftig forfordelt i forhold til senere årtusener i steinalderen. Dette skyldes delvis at en stor del av området areal er fra denne tid, datert etter når det lå ved havflaten. Landhevingen har antakelig vært 45-50 m i løpet av disse 1000 år, eller ca 5 cm i året. Dessuten var det mange flere områder som pekte seg ut ved disse koter enn lenger nede i terrenget.

På forhånd ble hovedkotene (60 m, 40 m og 20 m - kotene) tegnet inn på kart som ledesnorer. Det ble merket av hvor vi skulle konsentrere letevirksomheten. Vi skilte ut ca 25 slike steder. Disse ble valgt etter kriterier som er systematisert av H.B.Bjerck for arbeid på Vega (Bjerck 1989). Det gjelder trekk ved de datidige havneforhold og den potensielle boflaten (størrelsen, hellingen, jevnheten og undergrunnen).

Vi tok ca 420 prøvestikk for å se etter oldsaker av flint og andre bergarter. Disse prøvehull er gravd med spade ned til antatt steril undergrunn eller berg. De hadde mål på minst 40 x 40 cm og opp til 80 x 60 cm. De dypeste var 1,2 m dype. Massen fra de fleste ble vannsåldet i såld med maskevidde på 2 mm. På funnrικere lokaliteter ble prøvestikkene gravd i mekaniske lag på 10 cm. At prøvestikkantallet ble relativt lavt skyldes bl.a 4 forhold:

- 1) Det er myr på mange av de aktuelle steder (30 - 35% av det samlede arealet) og stor torvtykkelse. Det er strevsomt og tidkrevende å undersøke steder dekket av et torvlag som er 60 - 100 cm tykt.
- 2) Mange av myrene er grøftet. I stedet for å ta prøvestikk, gransket vi de oppkastete masser fra grøftene og profilveggene i disse. Det var ikke nødvendig å ta så mange prøvestikk som i ugrøftete områder for å finne steinalderlokaliteter. Prøvestikking ble først og fremst brukt for å få et nøyaktigere bilde av funnområdets utstrekning og funntettheten. Prøvestikk i grøftet myr, ble oftest tatt inn til grøftekanthen for å gjøre arbeidet lettere. Men først rettet vi opp profilen og spadde vekk de utraste masser.
- 3) Prøvestikkingsdokumentasjonen var ganske omstendelig. Vi fulgte opplegget utarbeidet av H.B.Bjerck på Vega (Bjerck 1989). Prøvestikkene ble plottet inn på prinsippskisser over områdene. Prøvestikkenes stratigrafi, areal, dybde, eventuelle artefakters stratigrafiske tilhørighet og gravelag ble ført opp på skjema. Dette er gjort alle steder vi gjorde funn og i enkelte av de

negative områder. Men der det var snakk om negative områder med mange prøvestikk med noenlunde den samme lagrekkefølgen, nøyde vi oss av og til med å notere antallet og generelle trekk ved stratigrafien.

- 4) Vi gjorde steinalderfunn på en relativ stor del av de steder vi hadde sett oss ut på forhånd. Dette krevde ekstra nitidig gransking av massene og plukking av mange små avslag og redskaper. Dette står i kontrast til "0-områder", der man kan en tendens til å ta stadig raskere prøvestikk på stadig nye steder i mer og mer desperate forsøk på å finne noe.

Formålet med den grundige dokumentasjonen er å innsamle de data som trengs for å bestemme den stratigrafiske og arealmessige utstrekningen til steinalderlokalitetene, og deres absolutte funnmengde og -tetthet. Disse opplysninger vil være av verdi både ved eventuelle nærmere undersøkelser og i forskningen. Det gir dessuten bedre muligheter for å uttale seg om det er tilstrekkelig avklart om områder uten funn virkelig er negative og hvorfor de er det. Hva er det som mangler i de negative områder som gjorde at steinalderfolk ikke oppholdt seg der? Hvilke kriterier bestemte valg av ulike typer oppholdssted?

Steinalderlokalitetene ble også dokumentert etter ØK-prosedyren. Noen av de store lokalitetene ble målt opp ved optisk avstandsmåling (teodolitt).

Dermed fikk vi også innmålt høyden over havet til en rekke punkter. De lokaliteter det gjelder er Kalvheiane 1, 2, 3 og Storvika 1. Prøvestikkingsområdene (også de negative) er gitt lokaltopografiske navn. De mest populære (de funnrikeste) fikk i tillegg klengenavn etter skjebnegudinner i norrøn mytologi (f eks "Urd" for Kalvheiane 2.).

Der hvor det var mulig, ble det samlet inn trekullprøver for å få dateringer ved 14C-analyser. De innsamlete prøver er alle små, < 4 g.

8. REGISTRERINGSRAPPORTER

Nedenfor følger registreringsskjema for de enkelte fornminner. De er oppført etter type: 1) steinalderlokaliteter, 2) gravrøyser og 3) felt/samlinger med groper. Sammen med skjemaene er ØK-kartutsnitt og i de fleste tilfeller plantegninger eller foto.

Steinalderlokalitetene er gitt navn etter lokale stedsnavn, og nummer etter den rekkefølgen de ble oppdaget under registreringen. Vardheia 2 og 5 er steder det ble gjort funn, mens Vardheia 1, 3, 4 og 6 er negative prøvestikkingsområder. Planskisser og skjema for de negative områder er ikke tatt med her, men de finnes i arkivet på Museet. Der er også prøvestikkskjema for de positive områder. Tilvekstnummeret er nummeret funnene har i Vitenskapsmuseets katalog.

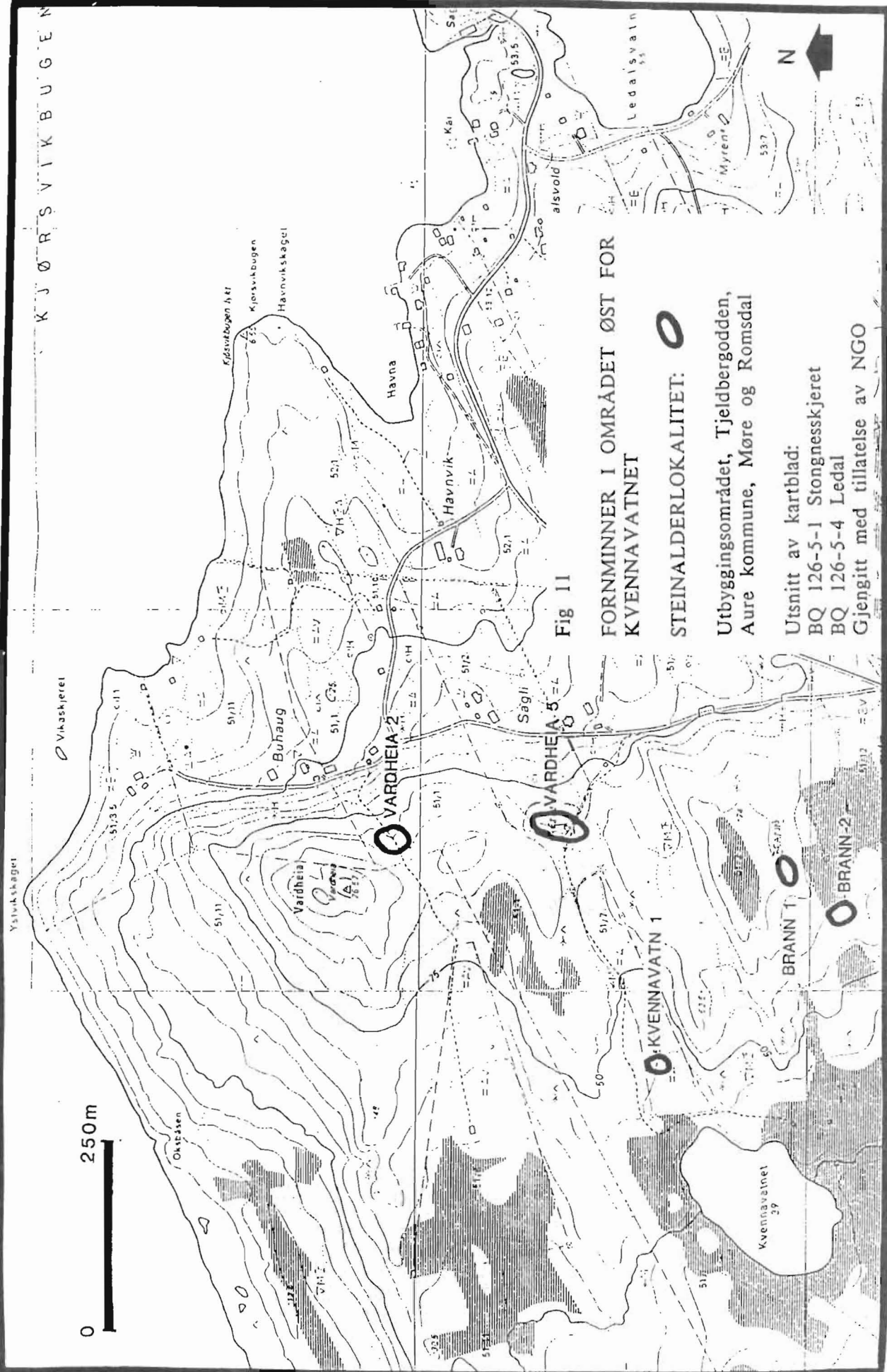
Steinalderlokalitetene er forsøkt beskrevet etter landskapskriterier som er systematisert av H.B. Bjerck (Bjerck 1989), slik landskapet antakelig var dengang havet sto like nedenfor lokalitetene. De er også forsøkt klassifisert etter størrelse, artefakttyper, funntetthet og funnmengde. En liten lokalitet er da $< 100 \text{ m}^2$, middelsstor $> 100 < 1000 \text{ m}^2$ og en stor $> 1000 \text{ m}^2$ (Bjerck 1989). Dette er tillempet etter kvaliteten på det utførte arbeidet og etter hvor berørt lokalitetene er av moderne inngrep.

De gravrøyser som var kjent fra før, er beskrevet slik de så ut for oss i 1988. Rekkefølgen og nummer er etter registreringen til O. Ertsaas fra 1974 (nr 1-10). Nyregistrerte gravrøyser er gitt nr 11-13. Gropene i rullesteinsbelter er av ukjent alder og opphav, men må delvis etter vegetasjon ha en viss alder. De er derfor tatt med her.

Oversikt over fornminner registrert i 1988.

<u>LOKALITETSNAVN</u>	<u>GÅRDSNAVN</u>	<u>GNR/BNR</u>	<u>FORNMINNETYPE</u>
Brann 1	Saglien av Sagmestervik	51/2	Steinalderlokalitet
Brann 2	Saglien av Sagmestervik	51/2	Steinalderlokalitet
Vardheia 2	Buhaug og Saglien av Sagmestervik	51/1,2	Steinalderlokalitet
Vardheia 5	Buhaug av Sagmestervik	51/1	Steinalderlokalitet
Kvennavatn 1	Fjøsmyren av Sagmestervik	51/7	Steinalderlokalitet
Kalvheiane 1	Buhaug ytre av Sagmestervik	51/1,11	Steinalderlokalitet
Kalvheiane 2	Buhaug og Buhaug ytre av Sagmestervik	51/11	Steinalderlokalitet

Kalvheiane 3	Buhaug ytre av Sagmestervik	51/11	Steinalderlokalitet
Kalvheiane 4	Buhaug av Sagmestervik	51/1	Steinalderlokalitet
Seterbekken 1	Dromnes	55/3	Steinalderlokalitet
Seterbekken 2	Dromnes	55/3	Steinalderlokalitet
Seterbekken 3	Dromnes	55/3	Steinalderlokalitet
Seterbekken 4	Dromnes	55/3	Steinalderlokalitet
Seterbekken 5	Dromnes	55/3	Steinalderlokalitet
Storvika 1	Dromnes	55/felles	Steinalderlokalitet
Geitaryggen	Dromnes	55/felles	Gravrøys (nr 1)
Storvikhamrene	Dromnes	55/felles	Gravrøys (nr 2)
Storvikhamrene	Dromnes	55/felles	Gravrøys (nr 3)
Storvikhamrene	Dromnes	55/felles	Gravrøys (nr 4)
Storvika	Dromnes	55/felles	Gravrøys (nr 5)
Skarpnesåsen	Dromnes	55/felles	Gravrøys (nr 6)
Skarpneset	Dromnes	55/felles	Felt med gravrøyser (nr 7 -10) og groper (groplokalitet nr 3)
Tjeldberget	Buhaug ytre av Sagmestervik	51/11	Samling gravrøyser (nr 11-12)
Stongnesskjeret	Buhaug av Sagmestervik	51/1	Mulig gravrøys (nr 13)
Storvika	Dromnes	55/felles	Felt med groper i rullestein (groplokalitet nr 1)
Skarpnesåsen	Dromnes	55/felles	Felt med groper i rullestein (groplokalitet nr 2)
Kuppelvika	Buhaug ytre av Sagmestervik	51/11	Samling med groper i rullestein (groplokalitet nr 4)

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Sagmestervik

51/2

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Herman Hansen

Adresse

6696 Kjørsvikbugen

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: BRANN 1.

Tilvekstnr. T 21257

Reg.v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen

Dato: 29.08.1988

Flyfoto: 8966 F22

ØK-kart: BQ 126-5-4

Foto: Sv/hv: Arkivnr:-

Dias Arkivnr: 45/I/75-76.

Hoh: Ca 67 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ved sørvesthjørnet til en bergkulle ("Brann") på vestsiden av gårdsveien til Buhaug, ca 100 m SV for det høyeste punktet på kollen (74 moh), og ca 270m NV for skjæringen mellom gårdsveien og bygdeveien til Kjørsvikbugen (og 20 m høyere oppe i terrenget).

Terrengets art. Utsikt:

Lyngkledd drag som heller svakt mot V mellom en skjermende bergvegg i N og en liten bergrygg i S. Myret terreng i Ø og V. Stripe med steinblokker ved foten av bergkollen. Utsikt mot SV-enden av Hitra i NV, Stornavarhaugen i V og Lia-høyden i SV.

Mål og utstrekning:

Ca 140 m² : 18 m (VNV-ØSØ) x 8 m (NØ-SV).

Beskrivelse:

Middelsstor steinalderlokalitet ("leir") som ved 65 m høyere strandnivå lå i en liten vestvendt vik på innsiden av en ca 300 m lang holme. Holmen lå utenfor "Tennhaughalvøya" på NØ-siden av en bukt (Litlvatn-Tennhaugmyra-bassenget). Sikker havn og ly for vind fra N og Ø. Svak helling og jevn ca 320 m² flate med sammenhengende, middelskornet løsmassedekke.

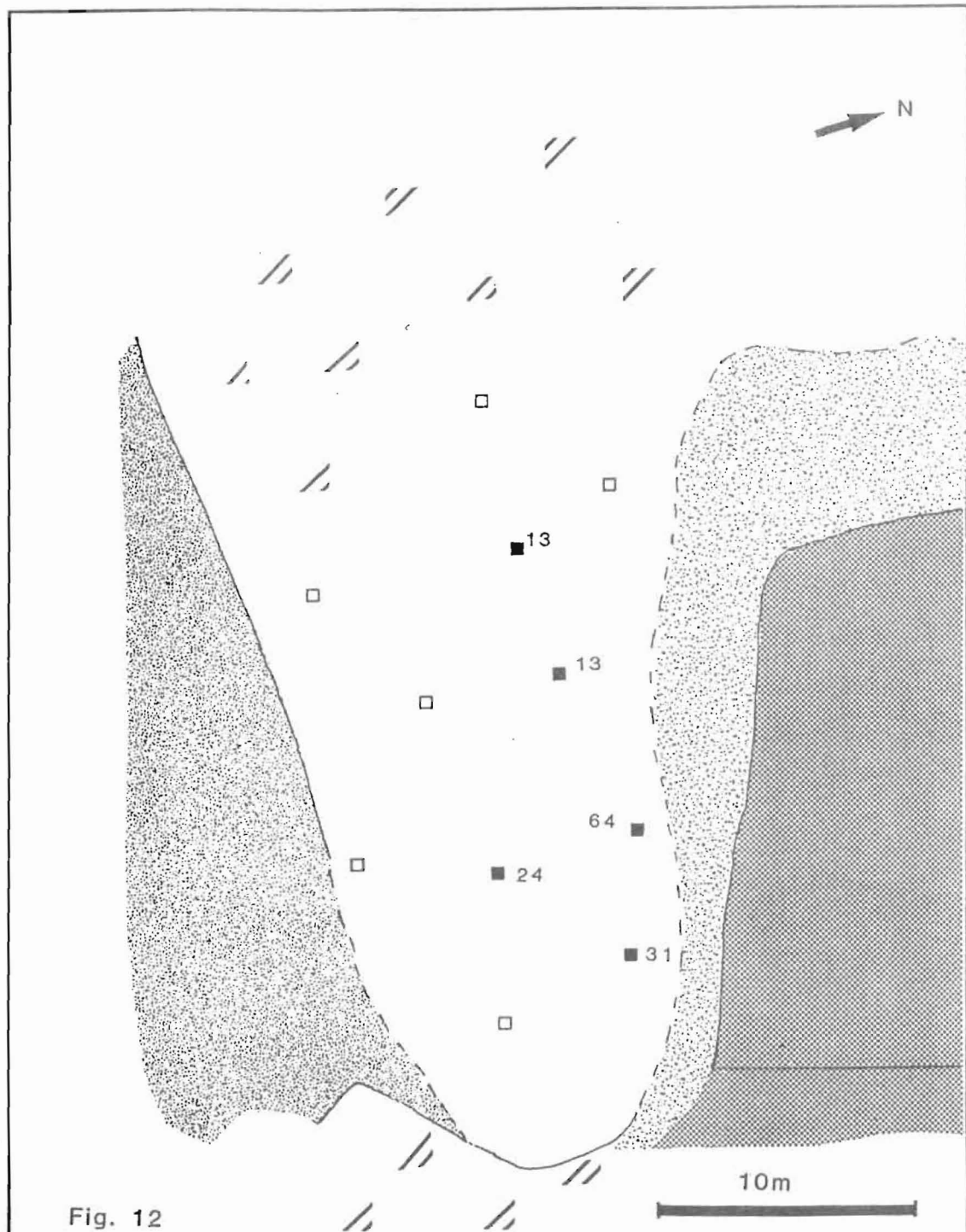

Fig. 12

Steinalderlokaliteten Brann 1	□ Prøvestikk 31 Funntetthet ■ Funnførende pr. m ²
Tjeldbergodden g.nr./b.nr. 51/2, Aure, M og R	Myr // Bergrygg Bergknaus Blokkig terreng
Prinsippskisse v/K. Johansen og A. Beverfjord	Del. H. C. Søborg

Stratigrafi: 1) 10–20 cm torv; 2) fra 10 til over 30 cm steinig (5–10 cm store), grusig sand; 3) berg. Artefakter opptil 15 cm ned i det minerogene. Trekull i overgang torv/minerogent og i enkelte prøvestikk opptil 15 cm nedi det minerogene.

Antall prøvestikk: 11, alle såldet

Antall funnførende prøvestikk: 5

Antall artefakter: 15, alle av flint

Artefakttyper: 1 makroavslag, resten vanlige og mikroavslag

Dessuten: 9 strandflint (4 av grusstørrelse)

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 21 artefakter/m²

Beregnet absolutt funnmengde: Ca 3220.

Tilstand: Urørt av moderne inngrep.

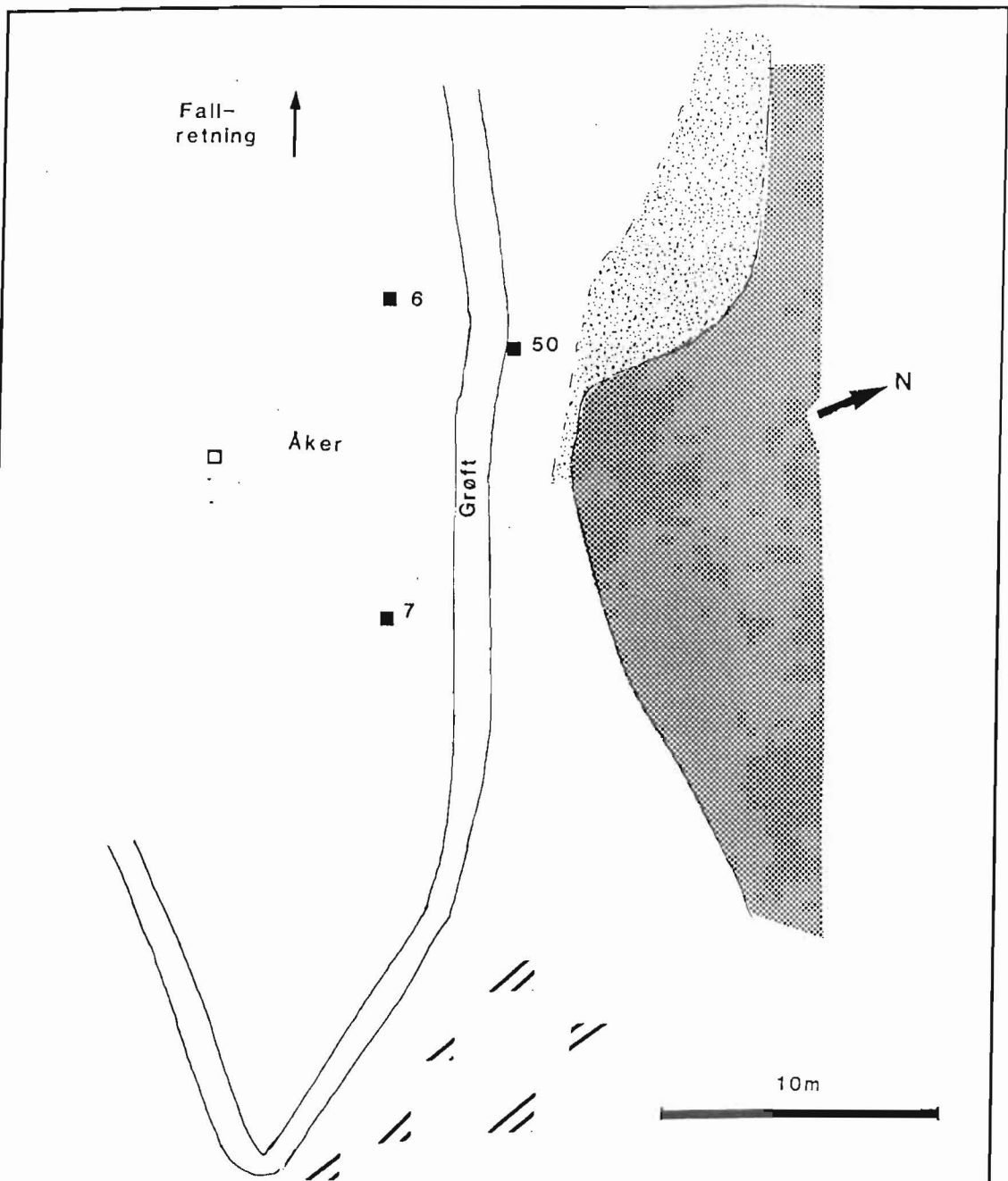

Fig. 13

Steinalderlokaliteten Brann 2	□ Provestikk 50 Funntetthet ■ Funnførende pr. m²
Tjeldbergodden g.nr./b.nr. 51/2, Aure, M og R	Myr // Bergrygg Bergknaus Blokkig terreng
Prinsippskisse v/K. Johansen og A. Beverfjord 26.9.88 Del. H. C. Søborg	

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn Gnr./bnr.
Sagmestervik 51/2

Kommune	Fylke
Aure	Møre og Romsdal
Eier(e)	
Herman Hansen	
Adresse	
6696 Kjorsvikbugen	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: BRANN 2
Tilvekstnr T 21258
Reg. v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen
Dato: 30.08.1988
Flyfoto: 8966 F22
ØK-kart: BQ 126-5-4
Foto: SV/hv.: Arkivnr:
Dias: Arkivnr: 45/I/71-74.

Hoh: Ca 60 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 160 m SV for høyeste punkt på bergkollen "Brann" (74 moh), ca 300 m NV for skjæringen mellom gårdsveien til Buhaug og bygdeveien til Kjorsvikbugen ved NØ-kanten av flate med dyrket mark.

Terrengets art. Utsikt:

Dyrket grasmark som skråer svakt mot V, med en furubevokst bergrygg i N og lyngkledd, knauset terreng i S. Utsikt mot Kvennavatnet i V og Lienden i SV.

Mål/utstrekning:

Uavklart: Min. 70 m²: 12 m (VNV-ØSØ) x 6 m (NNØ-SSV)

Beskrivelse:

Antakelig liten steinalderlokalitet ("sitteplass?") som ved 55 m høyere strand-nivå lå i en vik på V-siden av skaret mellom Brannkollen og Tennhaugen. Lå på en halvøy på Ø-siden av en bukt (Kvennavatn-Litlvatnbassenget). Brukbar havn og ly for vind fra alle retninger unntatt fra V. Svak helling og middels jevn flate med sammenhengende, middelskornet løsmassedekke.

Stratigrafi: 1) 15-25 cm pløyselag; 2) min. 20 cm rødbrun grusig, steinig sand. Artefakter både i pløyselaget og opptil 45 cm nedi den steinige sanden. Også funn i grøften. Trekull avgrenset til pløyselaget.

Antall prøvestikk: 4, alle såldet

Antall funnførende prøvestikk: 3

Antall artefakter: 17, derav 6 i grøft, alle av flint

Artefakter: 1 retusjert makroavslag, 1 flekke, resten vanlige og mikroavslag

Dessuten: 1 strandflint (grusstørrelse)

Begrenset gjennomsnittlig funntetthet: 21 artefakter /m²

Beregnet absolutt funnmengde: Min. 1500

Tilstand: Grøftet og dyrket mark.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn Gnr./bnr.

Sagmestervik 51/1,2

Kommune Fylke

Aure Møre og Romsdal

Eier(e)

Marie Buhaug (51/1)

Herman Hansen (51/2)

Adresse

6696 Kjørsvikbugen

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: VARDHEIA 2

Tilvekstnr. T 21259

Reg. v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen

Dato: 25.08.1988

Flyfoto: 8966 F22

ØK-kart: BQ 126-5-4

Foto: Sv/hv: Arkivnr:-

Dias: Arkivnr: 45/I/64-67

Hoh: Ca 55 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 150 m VSV for tunet på Saglien (gnr 51 brn 2) og 20 m høyere i terrenget, på begge sider av driftsveien fra gården til Kvennabekken, i skaret mellom Vardheia og Brann.

Terrengets art. Utsikt:

ØNØ-VSV orientert skar mellom bergrygger i N og S på N-S orientert fjellkam. I skaret stikker berg opp, og det er spredte furu. Dyrket mark i skråningene mot Ø og V og en potetåkerlapp i NØ. På vestsiden tar stikkveier av mot Fjøsmyren i VNV og en hytte i SV, og det er et vannfylt hull etter grustak og et omrotet område brukt til tømmerlagring. Flott utsikt over Trondheimsleia og med Hitra i Ø.

Mål/utstrekning:

Uavklart: Min. 1250 m²: 50 m (N-S) x 25 m (Ø-V).

Beskrivelse:

Stor steinalderlokalitet ("leir") som ved ca 50 m høyere strandnivå lå på et eid mellom høyere liggende bergpartier. Eidet gikk på tvers av en halvøy på Ø-siden av en bukt (Kvennavatn-Litlvatnbassenget). Sikker havn med alternative innløp i Ø og V. Svak helling og ujevn ca 4000 m² flate med sammenhengende, middelskornt løsmassedekke.

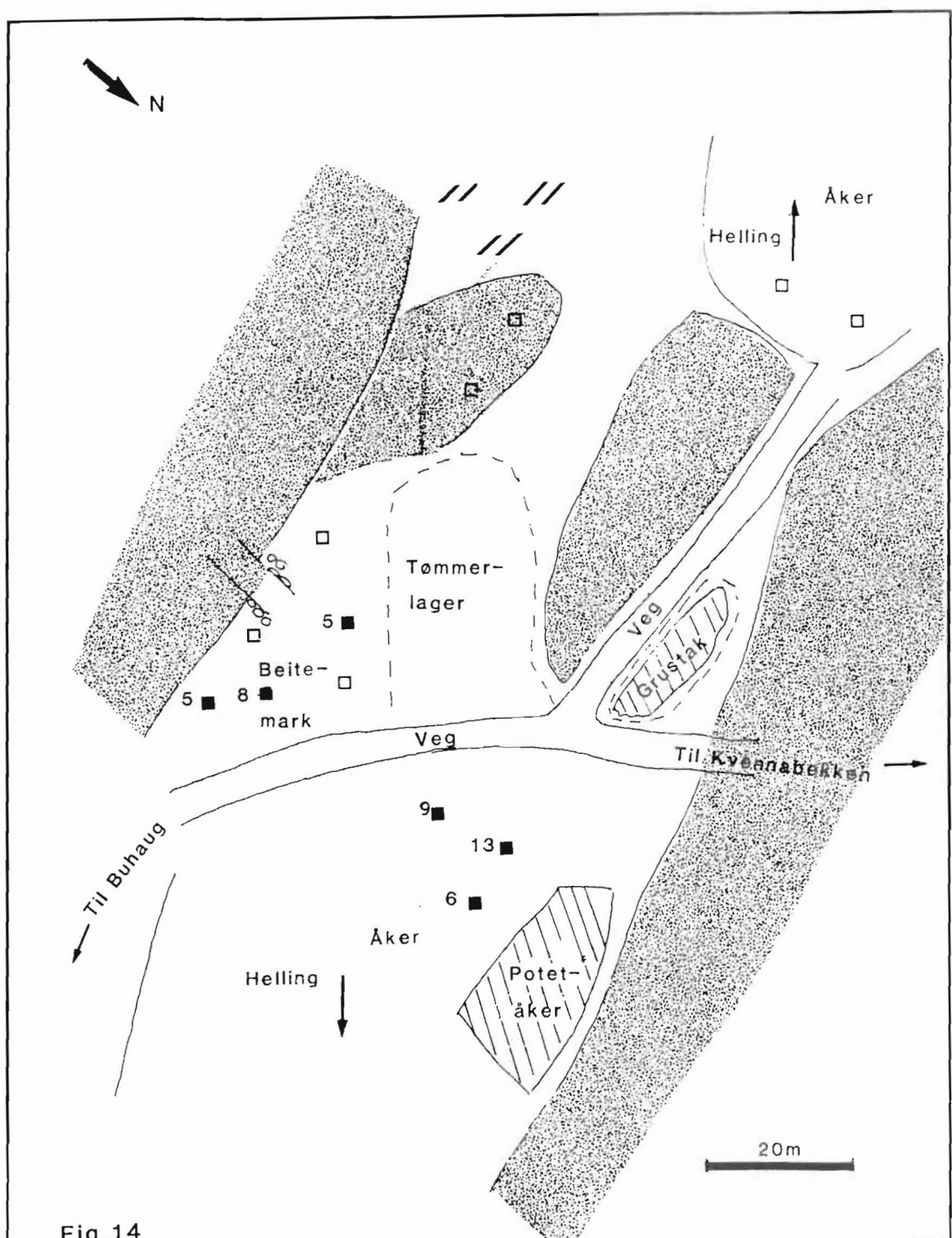

Fig.14

Steinalderlokaliteten Vardheia 2	□ Prøvestikk 13 Funntetthet ■ Funnførende pr. m ²
Tjeldbergodden g.nr./b.nr. 51/1,2 Aure, M og R	Myr // Bergrygg Løsfunn
Prinsippskisse v/K. Johansen og A. Beverfjord 28.9.88 Del. H. C. Soborg	

Stratigrafi: 1) Oftest 10-20 cm torv/pløyelag som imidlertid er opptil 40 cm tykt; 2) 15-20 cm grusig sand; 3) forvitret, hardpakket stein eller berg. Artefakter både i pløyelaget og opp til 15 cm nedi grus-sandlaget. Trekull avgrenset til pløyelaget, og bare påvist i noen få stikk.

Antall prøvestikk: 15, ingen såldet

Antall funnførende prøvestikk: 6

Antall artefakter: 25, derav 4 ved grustak og 13 i potetåker, alle av flint

Artefakttyper: 1 stikkel, 1 retusjert makroavslag, 1 retusjert flekke, 1 mikro-flekk, 25 vanlige og mikroavslag

Dessuten: 16 strandflint.

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 21 artefakter /m²

Beregnet absolutt funnmengde: Min. 87500 artefakter

Tilstand: Omrotet pga dyrket og pløyd mark, traktorveier, grustak og lagerplass.

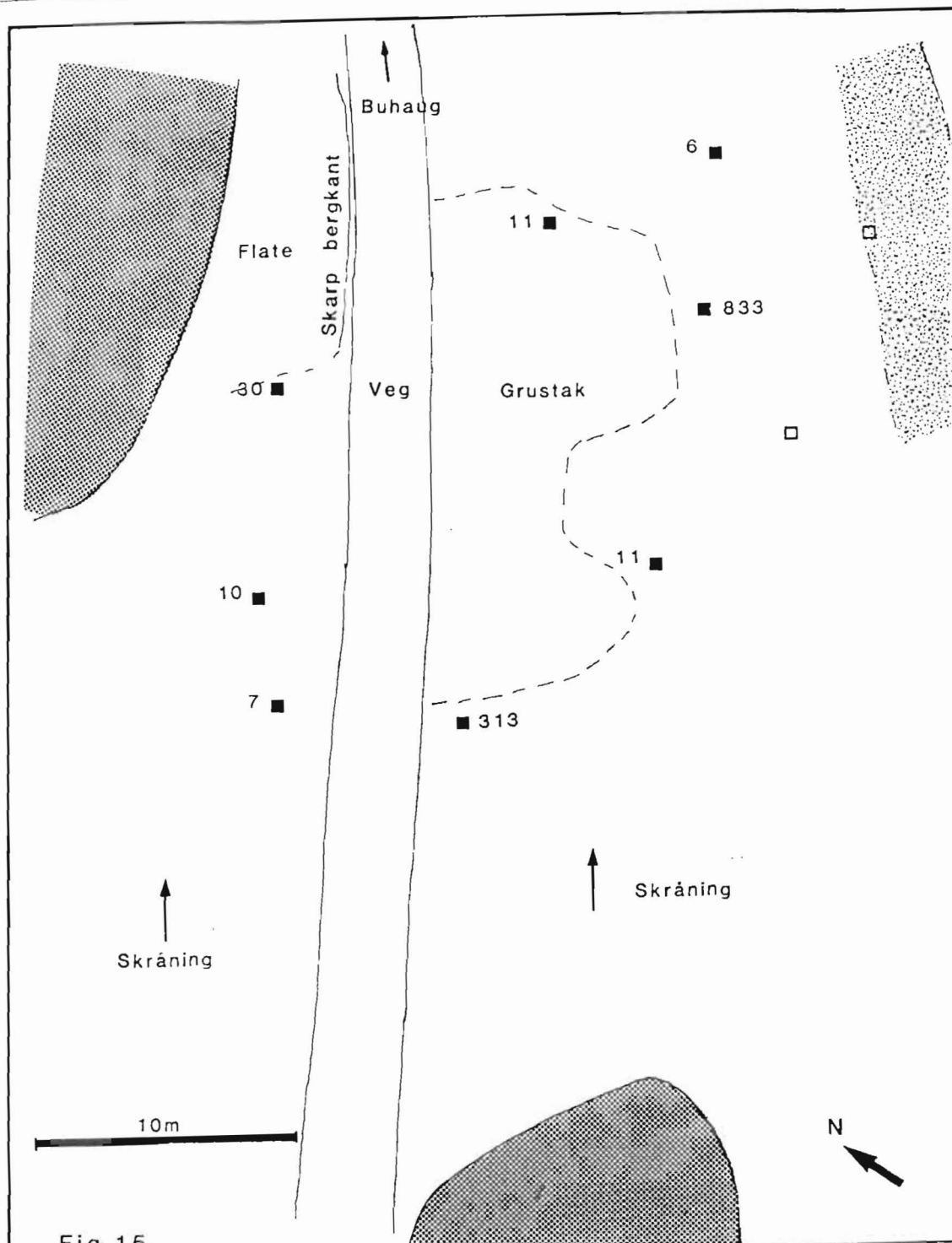

Fig.15

Steinalderlokaliteten Vardheia 5	□ Prøvestikk 813 ■ Funnførende Funntetthet pr. m²
Tjeldbergodden	Myr //
g.nr./b.nr. 51/2, Aure, M og R	Bergknaus Blokkig terreng
Prinsippskisse v/K. Johansen og A. Beverfjord 26.9.88 Del. H. C. Seborg	

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./bnr.
Sagmestervik	51/1
Kommune	Fylke
Aure	Møre og Romsdal
Eier(e)	
Marie Buhaug Margit Buhaug	
Adresse	
6696 Kjorsvikbugen	

STATOIL- prosjektet: Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: VARDHEIA 5
Tilvekstnr. T 21260
Reg. v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen
Dato 15.09.1988
Flyfoto: 8966 F22
ØK-kart: BQ 126-5-4
Foto: Sv/hv: Arkivnr:-
Dias: Arkivnr: 45/I/68-70

Hoh: Ca 55 m

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 120 m SV for tunet på Buhaug ytre (gnr 51/bnr 11) og 30 m høyere i terrenget, ca 90 m SØ for det høyeste punktet på Vardheia (76.5 moh), på begge sider av en kjerrevei (ikke i bruk) til bruk nr 1. Søkk etter grustak på SØ-siden av veien.

Terrengets art. Utsikt:

På noe mindre sterkt skrånende avsats i den ellers bratte skråningen på østsiden av ØNØ-VSV orientert skar. Høy bergkulle i NV og knauser i S. Lyng- og furubevokst. Utsikt mot leia og Hitra i N og NØ.

Mål og utstrekning:

Ca 540²: 30 m (Ø-V) x 18 m (N-S).

Beskrivelse:

Middelsstor steinalderlokalitet ("leir") som ved 50 m høyere strandnivå lå i en vik på østsiden av et eid på tvers av og langt ute på en N-S gående halvøy. Halvøya stakk ut mellom en bukt i V (Kvennavatn-Litlvatnbassenget) og en større bukt i Ø (Ledalsvatnbassenget). Brukbar havn med muligheter for alternativt innløp i V. Bratt skråning med noenlunde jevn overflate. Den potensielle boflate var ca 750 m² og hadde sammenhengende, middelskornet løsmassedekke.

Stratigrafi: 1) 10-25 cm torv; 2) (10 cm omdannet torv); 3) 20-60 cm steinig sandig grus. Artefakter i hele det minerogene laget (opptil 60 cm under torvlaget). Trekull i lag 2 og i to stikk, spredte trekullbiter 20 cm nedi det minerogene.

Antall prøvestikk: 10, alle såldet

Antall funnførende prøvestikk: 8

Antall artefakter: 170 (derav 27 i grustaket/veien), 2 av kvarts, 168 flint

Artefakttyper: 1 stikkel, 1 oddfragment av borspiss, 2 retusjerte flekker, 1 retusjert avslag, 7 flekker, 3 mikroflekker, 86 vanlige avslag, 69 mikroavslag.

Dessuten: 22 strandflint.

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 117 artefakter/m²

Beregnet absolutt funnmengde: Ca 37200.

(redusert pga masseuttak og fordi høyeste funntetthet er avgrenset til mindre område).

Tilstand: Ca 35% av lokaliteten delvis ødelagt av masseuttak, men urørte sedimenter ligger igjen også her. Over halvparten intakt.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./bnr.
Sagmestervik	51/7
Kommune	Fylke
Aure	Møre og Romsdal
Eier(e)	
Herman Hansen	
Adresse	
6696 Kjørsvikbugen	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjelbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: KVENNAVATN 1
Tilvekstnr: T 21261
Reg. v/ Jan G. Auestad og Hans Chr. Søborg
Dato: 06.09.1988
Flyfoto: 8966 F22
ØK-kart: BQ 126-5-1
Foto: Sv/hv: Arkivnr:-
Dias: Arkivnr:

Hoh: Ca 45 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 100 m NØ for Kvennavatn på N-siden av Fjøsmyra. Prøvestikk nr 4 er 26 m SØ for NØ-hjørnet til en redskapsbu ved markkanten. Funn gjort i dette stikket (midt på den dyrkede mark), i traktorveien N for grasmarken og i 1 stikk i skogen imellom.

Terrengets art. Utsikt:

Slak, ca 50 m bred og 370 m lang skråning med dyrket grasmark mellom furubevokste bergrygger. Utsikt mot Kvennavatn og Stornavarhaugen i VSV.

Mål/utstrekning:

Usikkert, antakelig < 150 m²: 15 m (N-S) x 10 m (Ø-V).

Beskrivelse:

Liten steinalderboplass (sitteplass?) som ved 45 m høyere strandnivå lå i en vik på Ø-siden av en bukt (Kvennavatn-Litlvatnbassenget). Sikker havn og ly for vind fra N og S. Slak skråning med jevn overflate midt på, ujevn ved nordkanten. Potensiell boflate var meget stor (flere 1000 m²) og det var sammenhengende, middelskornet løsmassedekke.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55 (felles utmark)

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Felles for hovedbrukene

Adresse

STATOIL- prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

GRAVRØYS (nr 2)

Lokalitetsnavn: STORVIKHAMRENE

Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen

Dato: 14.09.1988

Flyfoto 8966 G22

ØK-kart: BQ 126-5-3

Dias: Arkivnr: 45/II/7-10

Hoh: Ca 32 m

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 90 m S for gravrøys nr 1 på toppen av Geitaryggen, og ca 330 m NØ for Storvikskjeret.

Terrengets art. Utsikt:

Øverst i en berglendt skråning 140 m opp fra strandkanten i V. Flott utsikt over leia og mot Hitra i N, Smøla i V og over Dromnessundet og mot Skarsøya i SV.

Beskrivelse:

Rundrøys som er godt markert og meget godt synlig i terrenget. Høy, avflatet profil. Bygd av rundete og kantrundete steiner (opptil 0,6 m store) lagt direkte på berget. Noe mosebevokst. Tre større groper i overflaten.

Grop 1 i NNV har (orientert N-S). L: 5,5 m, bredde 3 m, dybde 1,4 m. Den har et gravkammer (orientert N-S) i bunnen (L 2,7 m, bredde 0,8 m, dybde 0,8 m) med tørrmur bygd av flate heller og kantstein (L opptil 0,4 m, dybde opptil 0,1 m) i opptil 8 omfar. Tre store heller ligger i kammeret. En i N-enden ligger over kammeret (L 1,3 m, bredde 0,8 m, dybde 0,2 m). En i sentrum av kammeret står på høykant (L 1,25 m, bredde 0,75 m, dybde, 0,15 m). Den tredje i S-enden av kammeret står også på høykant (L 1,3 m, bredde 0,8 m, dybde 0,2 m). Tre mindre heller i V-kanten av kammeret.

Grop 2 i Ø-delen av røysa er 3 m i tvn. og 1,5 m dyp. Midt i denne gropen går en steinrekke mot S.

Fig 35 Gravrøys nr 2 på Storvikhamrene med nr 1 i bakgrunnen.
Tatt mot N (foto H C Søborg).

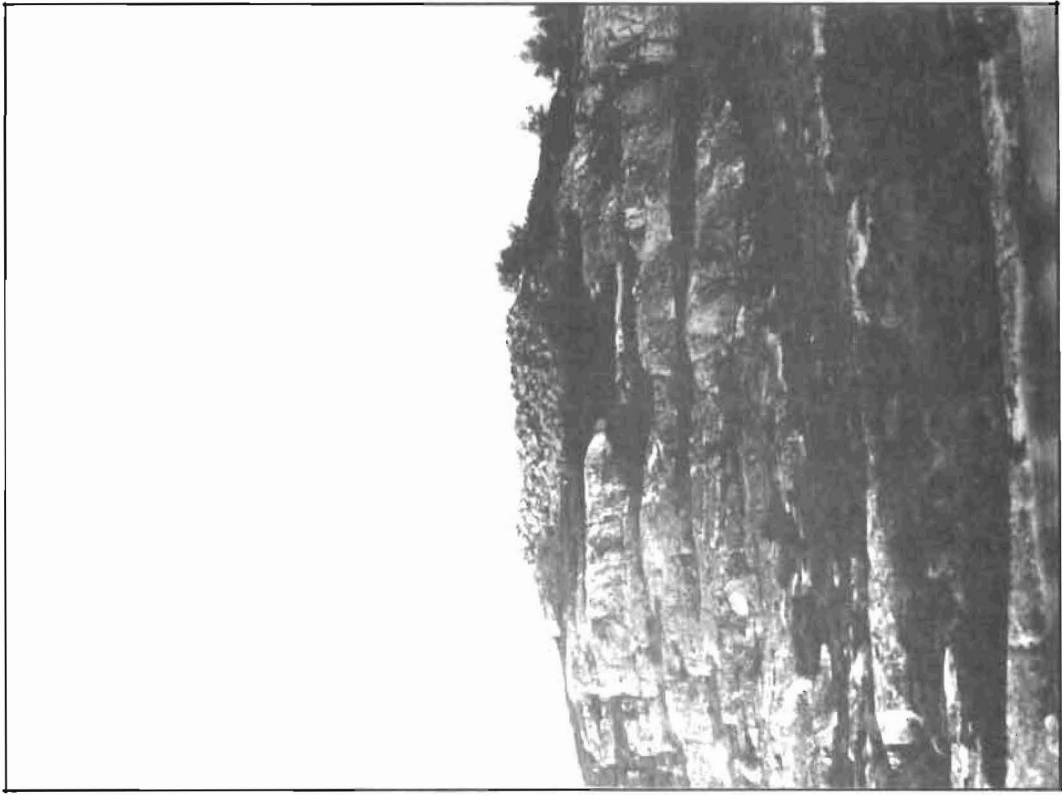

Fig 34 Gravrøys nr 1 på Geiteryggen. Tatt mot N (foto Th Petersen)

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55 (felles utmark)

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Felleseie for hovedbrukene

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

GRAVRØYS (nr 1)

Lokalitetsnavn: GEITARYGGEN

Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen

Dato: 14.09.1988

ØK-kart BQ-126-5-1

Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1966/5

Dias: Arkivnr: 45/I/6, 11-12. 57 og 45/II/29

Hoh: 30 m

Lokaliseringsoppgaver:

På Geitaryggen, ved møtet mellom Dromnessundet og Trondheimsleia, ca 400 m NØ for Storvikskjeret og ca 220 m SSV for punktet som er 8 moh på Tjeldberget.

Terrengets art. Utsikt:

I berglendt strandsone, øverst på en bergrygg som stiger opp fra strandkanten 180 m lenger V, og som har bratte kanter på alle sider. Tett furuskog på nedsiden i NØ og myrstrekning i Ø. Flott utsikt over leia og Hitra i N, Smøla i V, Dromnessundet og Skarsøya i SV og mot Fonna i SØ.

Beskrivelse:

Rundrøys som er klart markert og meget godt synlig i terrenget. Høy, avflatet profil. Noe mosebevokst. Bygd av kartrundete og kantete steiner lagt direkte på berget. Syv groper med tverrmål 1,3-2,0 m og dybde 0,8-1,3 m. Flere lave forsenkninger i overflaten. Utrast i N. Dekkhelle står på høykant i røysas SV-ligste grop. Den har lengde 0,7 m, bredde 0,55 m og er 5 cm tykk.

Mål: Diam ca 17 m. H 2,5 - 3,0 m

Arkivreferanse: O.Ertsaas 1974: Innretning om registrering på Dromnes, gravrøys 1.

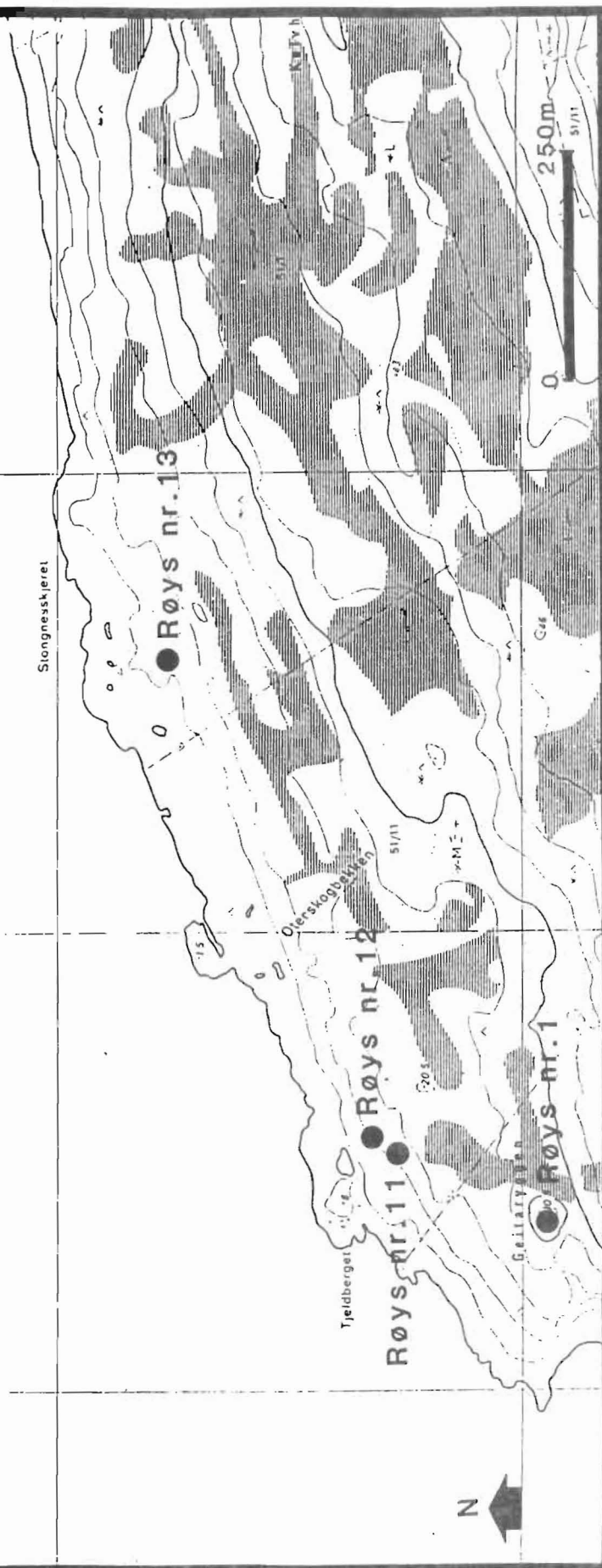
Fig 33

FORNMINNER I OMRÅDET
GEITARYGGEN - STONGNESSKJERET

GRAVRØYS: ●

Utbyggingsområdet, Tjeldbergodden,
Aure kommune, Møre og Romsdal

Utsnitt av kartblad:
CQ 126-5-1 Stongnesskjeret
Gjengitt med tillatelse av NGO

Tuft C: 6,3 m S (200°) for B (målt fra midten til midten). Bygd inntil bratt liten skråning nedenfor B (90 cm lavere enn B). Godt synlig, men dårlig markert oval forsenkning, orientert VNV-ØSØ. Markert indre kant i hjørnet i NØ. Litt einer midt i tufta, men mest strutseveng og blåbærlyng. Steinblokk (1,0 x 0,6 x 0,6 m³) i NØ. Steinblokker kjennes under torven rundt forsenkningen. Mål på tufta: Innv. lengde: 3,7 m. Innv. bredde: 3,0 m Dybde: 0,6 m.

Prøvestikk 14 i tuft C: 30 artefakter (19 av flint, 10 av kvarts-kvartsitt, 1 knakkestein).

Anm: Langs bergveggen SØ for lokaliteten er det på 2 steder lagt opp stein. Midt på denne strekningen er det en tilsynelatende kunstig oppbygd dam for å fange opp vannet som renner nedover bergveggen. Helt i SØ er det uten tvil laget til en renne med lange stein og en dam nedenfor.

Disse anlegg er overgrodd, og må ha en viss alder.
Terrenget er helt uplettet av moderne inngrep.

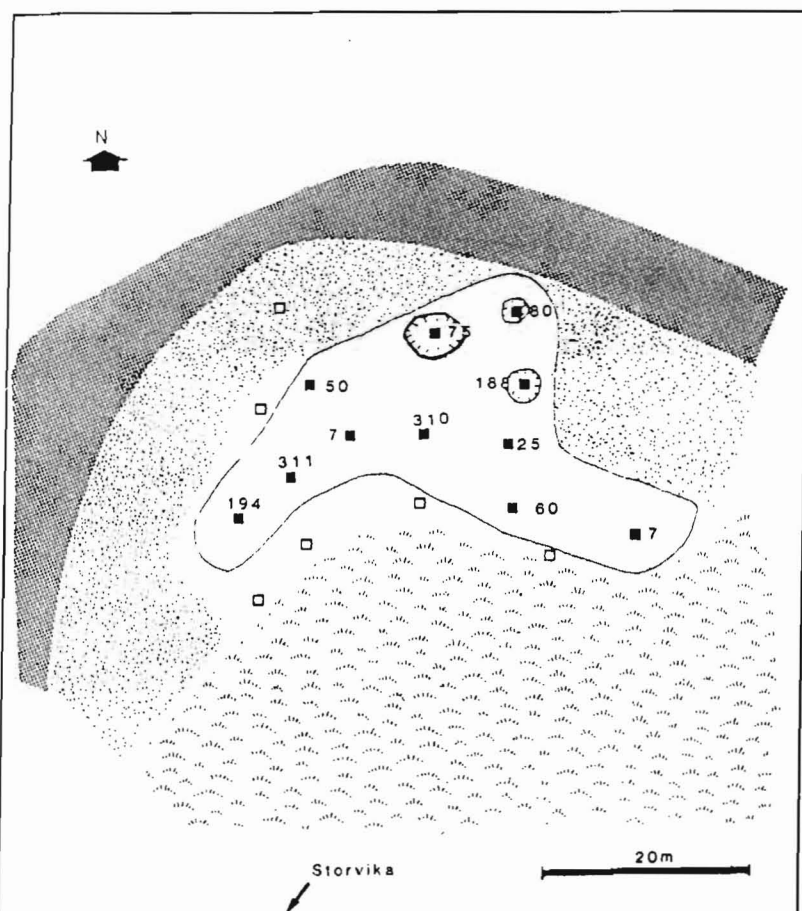

Fig.32

Steinalderlokaliteten Storvika 1	□ Provestikk 310 Funntetthet pr. m ²
Tjuvbergodden	■ Funntørende
g.nr. 55/felles Aure, M og R	Myr
Plantegning v/H.C. Seborg 29.9.88	Hustuft
	Bergknaus
	Blokkig terreng

Stratigrafi: 1) 10–45 cm torv; 2) 5–10 cm lys finsand (mangler flere steder), 3) 15–30 cm steinig, grusig sand eller overveiende grus; 4) stein. Trekullbiter i overgangen lag 1/lag 2, og ned til 25 cm under torvlaget. Artefakter særlig i lag 3.

Antall prøvestikk: 17, alle er såldet

Antall funnførende prøvestikk: 11

Antall artefakter: 199, alle fra prøvestikk, 1 av skifer, 1 av annen bergart, 101 kvarts-kvartsitt og 96 av flint.

Anm: To trekullprøver innsamlet.

Dessuten: 8 strandflint, derav 5 som er brent, og 1 pimpstein.

Artefakttyper:

- 2 Makroavslag
- 145 Vanlige avslag
- 46 Mikroavslag
- 2 Mikroflekker
- 1 Kjernefragment
- 1 Skiferspiss med tange
- 1 Retusjert vanlig avslag
- 1 Knakkestein

Redskapsandelen er 3 %. Seksten av 96 flintartefakter er brent (17 %).

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 119 artefakter/m²

Beregnet absolutt funnmengde: 77200 artefakter

Tilstand: Urørt av moderne inngrep

Tuftbeskrivelse:

Tuft A: Synlig, oval forsenkning, orientert ØNØ-VSV, med godt markert indre kant i N og V. Tydelig voll i V. Steinblokker i dagen rundt forsenkningen i N og S, og slike kjennes under torven i V og Ø. Kraftig einerbevokst i Ø og S, ellers blåbærlyng og strutsevang.

Mål: Vollbredde i V: 1,3 m. Innv. lengde 5,4 m. Innv. bredde: 4,0 m målt fra toppen av vollen). Dybde: Ca 0,5 m.

Prøvestikk 10 i tuft A: 12 artefakter (7 av flint, 5 av kvarts-kvartsitt).

Tuft B: 8 m ØNØ (74°) for A (målt fra midten). Bygd inntil blokkig skråning i N. Markert, rund flate med stein og blokker omkring. I NØ blokk som måler 1,2 x 0,8 x 0,8 m³. Einer i N og ellers blåbærlyngbevokst. Sandig flate i S framfor tufta som måler 3 x 1,5 m².

Mål på tufta: Flatens tverrmål: 1,6 m. Dybde: 0,3 m.

Prøvestikk 11 i tuft B: 16 artefakter (5 av flint, 11 av kvarts-kvartsitt).

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55 (felles utmark)

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Felles for hovedbrukene

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: STORVIKA 1

Tilvekstnr: T 21271

Reg v/ Hans Chr. Søborg og Jan G. Auestad

Dato: 15.09.1988

Flyfoto: 8966 G22

ØK-kart: BQ 126-5-3

Dias: Arkivnr: 45/I/47-51

Hoh: 19-21 m (teodolittinnmålte funnførende prøvestikk).

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 200 m ØNØ for Storvikskjeret, og ca 60 m Ø for det høyeste punktet på N-siden av Storvika (28,5 moh).

Terrengets art. Utsikt:

I en lun krok i N-hjørnet til et myrdrag som skråer ned til en værhard vik i V. I skråningen mellom den steinblokkige foten til en 8 m høy bergskrent og myra. Furuskog med vier-einer-lyng-bregne undervegetasjon. Fra selve lokaliteten ser man bare NØ-enden av myrdraget, men like Ø for lokaliteten ser man utover Storvika, og fra øvre kant av skråningen i NV har man flott utsikt over hav og sund i 3 retninger.

Mål/utstrekning:

Ca 650 m² : 50 m (V-Ø) x 7-25 m (N-S).

Beskrivelse:

Middelsstor steinalderlokalitet med relativ høy funntetthet og antakelig minst 3 hustufter. Redskapsandelen blant funnene er liten. Kan oppfattes som en "leir".

Ved 18 m høyere havnivå for ca 5200 år siden, i begynnelsen av yngre steinalder lå lokaliteten i N-hjørnet til en vik ved møtet mellom datidens utgave av Dromnessundet og Trondheimsleia. Sikker havn med alternative innløp i NV og SØ. Ly for vind fra alle retninger. Skrånende terreng med noe ujevn overflate og sammenhengende, middelskornet løsmassedecke. Den potensielle boflaten var ca 1200 m².

Anm: Lokaliteten oppdaget sent nestsiste dagen i felt. Ingen prøvestikk tatt her. N for myra og i skaret Ø for Skarpnesåsen er det imidlertid tatt 50 negative prøvestikk.

Antall artefakter: 10, 1 kvarts og 9 flint. Alle er "løsfunn".

Dessuten: 1 strandflint.

Artefakttyper: 10 vanlige avslag. To av disse er brent.

Anm: Ikke grunnlag for å regne ut relativ funntetthet eller absolutt funnmengde.

Tilstand: Hvis lokaliteten er liten kan en større del være omrotet ved opparbeiding av veien og grøfting ved denne. Lokaliteten antas å være relativ stor. Dermed kan det finnes intakte områder under myra i N og på avsatsen mot bekkefare i S.

Fig 31 *Steinalderlokaliteten Seterbekken 5, 26-28 moh.
Funn gjort i grøft i høyre kant av skogsveien.
Tatt mot VSV (foto H C Søborg).*

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55/3

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Martin L. Dromnes

Adresse

6696 Kjorsvikbugen

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: SETERBEKKEN 5

Tilvekstnr: T 21270

Reg v/ Aud Beverfjord, Kristine Johansen og Hans Chr. Søborg

Dato: 29.09.1988

Flyfoto: 8966 G22

ØK-kart: BQ 126-5-3

Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1967/15-16

Dias: Arkivnr: 45/I/84 og 45/II/1

Hoh: 26-28 m

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 300 m ØNØ for Seterbakkens utløp i Seterbukten, i og ved traktorveien.

Ca 35 m NV for bekken og ca 120 m SØ for det høyeste punktet på Skarpnesåsen (43 moh).

Terrengets art. Utsikt:

Avsats i terreng som ellers skråer sterkt mot SV. Myret flate omgitt av en bøydd bergås i NV, N og NØ, og med bekkefar i S. Ingen utsikt pga skog (bjørk og furu).

Mål/utstrekning

Uavklart. Funn gjort langs en 43 m lang strekning. Muligens funnområde som maks er 50 m (ØNØ-VSV) x 30 m (NNV-SSØ).

Beskrivelse:

Mindre antall flintavslag funnet spredt i traktorvei og i grøft ved veiens N-kant. Muligens spor etter en middelsstor steinalderlokalitet ("leir?"). Ved 25 m høyere havnivå lå lokaliteten på N-siden av en traktformet vik på V-siden av datidens Dromnessund.

Brukbar havn. Ly for vind fra alle retninger unntatt fra SV. Slak skråning som antakelig hadde jevn overflate og sammenhengende løsmassedekke. Den potensielle boflate var ca 6000 m².

Trekullbiter i overgangen lag 1/lag 2.

Antall prøvestikk: 17 (14 er såldet).

Antall funnførende prøvestikk: 0.

Antall artefakter: 10, alle av flint og alle oppsamlet fra grøftemasser.

Dessuten: 5 strandflint (3 av grusstørrelse).

Artefakttyper: 3 makroavslag, 7 vanlig avslag.

Anm: Grunnlag for utregning av funntetthet og absolutt funnmengde foreligger ikke.

Tilstand: En liten del av lokaliteten kan være ødelagt ved grøfting.

Men i NØ når grøftene bare såvidt ned til de minerogene masser. Antakelig er det intakte deler av en eller muligens to steinalderlokalitet(er), en i NØ og en i SV.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55/3

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Martin L. Dromnes

Adresse

6696 Kjørsvikbugen

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: SETERBEKKEN 4

Tilvekstnr: T 21269

Reg v/ Anna Petersén og Jan G. Auestad

Dato: 29.09.1988

ØK-kart: BQ 126-5-3

Foto: Sv/hv: Arkivnr 1967/14

Dias: Arkivnr: 45/I/79-83

Hoh: Ca 65 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 840 m ØNØ for Seterbekkens utløp i Seterbukten, ca 70 m SØ for bekken og 30 m S for brinken ned mot bekkefare, i NV-kanten av Bakliåsmyrane.

Terrengets art. Utsikt:

Lite lyngkledd skar mellom grøftete myrflater i NØ og SV. Furubevokste bergrygger i NV og SØ. Bratt skråning ned mot bekkefar i NV. Utsikten begrenset pga skog.

Mål/utstrekning:

Uvisst. Maks 660 m² : 55 m (NØ-SV) x 12 m (NV-SØ).

Beskrivelse:

Et mindre antall flintavslag spredt over flere 100 m² (muligens spor etter flere "sitteplasser" eller en "leir"). Ved ca 65 m høyere havnivå lå lokaliteten i et eid på et nes NV på fastlandet ved skjæringen mellom datidens utgaver av Dromnessundet og Trondheimsleia. Brukbar havn med alternative innløp. Slak skråning med ujevn overflate. Spredte finkornete løsmasser midt i eidet, sammenhengende på begge sider. En potensiell boflate som var ca 2000 m².

Stratigrafi:

1) 20 cm torv (80 cm i NØ); 2) 5-30 cm grå, grovkornet sand; 3) 5-8 cm grusig, grå sand med enkelte stein; 4) 2-4 cm mørkbrun sand; 5) berg.

Stratigrafi: 1) 20-30 cm torv; 2) 6 cm grå eller brun sand; 3) 5-6 cm rød sand; 4) 10-25 cm rød, grusig, sandig sand; 5) berg. Trekullbiter i lag 2 og 3.

Antall prøvestikk: 6, alle såldet

Antall funnførende prøvestikk: 3

Antall artefakter: 197, derav 1 kvarts, 20 bergkrystall og 176 flint

Fra prøvestikk: 146. Oppsamlet fra undersiden av oppkastete torvstykker, fra grøfteprofil og fra bunnen av grøftene: 51

Artefakttyper:

- 3 Makroavslag
- 122 Vanlige avslag
- 60 Mikroavslag
- 5 Flekker
- 7 Mikroflekker
- 1 Annen kjerne
- 1 Stikkel

7 av de 176 flintartefakter er brent (4%). Redskapsandelen er 7%.

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 296 artefakter/m.

Beregnet absolutt funnmengde: 30.820 artefakter.

Tilstand: Mesteparten er intakt. Omtrent 1/6 ødelagt av grøfting.

Fig 30 Steinialderlokaliteten Seterbekken 3, ca 60 moh.
Funn gjort i grøften foran, midt på bildet og i
prøvestikk på begge sider. Tatt mot VSV (foto
H C Søborg).

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55/3

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Martin L. Dromnes

Adresse

6696 Kjørsvikbugen

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: SETERBEKKEN 3

Tilvekstnr: T 21268

Reg v/ Britt Eli Thingstad og Hans Chr. Søborg

Dato: 30.08.1988

Flyfoto: 8966 G22

ØK-kart: BQ 126-5-3

Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1965/20-22

Dias: Arkivnr: 45/I/21-24.

Hoh: Ca 60 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 820 m ØNØ for Seterbekkens utløp i Seterbukten, 11-18 m NNV for traktorveien som går 70 m NV for bekken ved foten av en åsrygg, ca 100 m ØSØ for toppen av en markert kolle (63 moh).

Terrengets art: Utsikt:

V-vendt, myret, grøftet skråning mellom større myrflater i Ø og V, en furukledd åsrygg i SSØ og furubevokste knaus i NNV. Begrenset utsikt, men sjøen skimtes mellom trærne i NV.

Mål/utstrekning:

Ca 104 m² : 13 m (ØNØ-VSV) x 8 m (NNV-SSØ).

Beskrivelse:

Middelsstor steinalderlokalitet med forholdsvis mange funn, men relativt få redskaper ("leir"). Ved 60 m høyere havnivå lå den innerst i en innbuktning på N-siden av en ca 400 m lang øy i skjæringen mellom datidens utgaver av Dromnessundet og Trondheimsleia. Brukbar havn med beskyttende holmer utenfor. Mer eller mindre skjermet for vind fra alle retningen unntatt VSV og NV. Skrånende terreng med noe ujevn overflate. Berg stikker opp i S-kanten, men i det funnførende området er det sammenhengende middelskornt løsmasse-dekke. Den potensielle boflate var ca 300 m².

Stratigrafi: 1) 50-55 cm torv; 2) 6-8 cm gytje; 3) 6 cm lysgul sand; 4) 4-6 cm sandig grus; 5) berg. Artefakter i lag 3 og 4. Trekullskikt (plettvis) 2-3 cm nedi lag 3.

Antall prøvestikk: 5 (4 såldet).

Antall funnførende prøvestikk: 1

Antall artefakter: 19 derav 8 innsamlet fra undersiden av oppkastete torvstykker og fra bunnen av grøften, og 11 fra prøvestikket. Alle er av flint.

Anm: Trekullprøver innsamlet fra 2 prøvestikk.

Artefakter:

- 2 Makroavslag
- 11 Vanlig avslag
- 5 Mikroavslag
- 1 stk slått flint. (3,1 cm)

8 av 19 flintartefakter er brent (42%).

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 22 artefakter/m²

Beregnet absolutt funnmengde: 620 artefakter

Tilstand: Omtrent 1/5 er ødelagt av en 1 m bred grøft. Mesteparten er altså intakt.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn Gnr./bnr.

Dromnes 55/3

Kommune Fylke

Aure Møre og Romsdal

Eier(e)

Martin L. Dromnes

Adresse

6696 Kjørsvikbugen

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: SETERBEKKEN 2

Tilvekstnr: T 21267

Reg v/ Britt Eli Thingstad og Hans Chr. Søborg

Dato: 26.08.1988

Flyfoto: 8966 G22

ØK-kart: BQ 126-5-3

Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1965/13-19

Dias: Arkivnr: 45/I/20.

Hoh: Ca 60 m

Lokaliseringaoppgaver:

Ca 840 m ØNØ for Seterbekkens utløp i Seterbukten, 130 m NV for bekken, og 110 m ØNØ for toppen av en markert kolle (63 moh). Lokaliteten er ca 150 m NØ for Seterbekken 1 og ca 40 m NNØ for Seterbekken 3.

Terrengets art. Utsikt:

Ved N-kanten til en smal, grøftet, myret, V-vendt skråning mellom furukledde bergknatter i N og S og større myrflater i Ø og V. Røsslyng, dvergbjørk, rypebær og plantet smågran i myrdraget. Seterbukten skimtes mellom trærne i VSV og glimt av Trondheimsleia i det fjerne i NV.

Mål/utstrekning:

Ca 28 m² : 5,5 m (Ø-V) x 5 m (N-S).

Beskrivelse:

Liten steinalderlokalitet ("sitteplass") som ved 60 m høyere havnivå lå i en liten innbuktning på N-siden av en 400 m lang øy i skjæringen mellom datidens utgaver av Dromnessundet og Trondheimsleia. Brukbar havn med beskyttende holmer utenfor. Mer eller mindre skjermet for vind i alle retninger unntatt fra VSV. Skrånende terreng med noenlunde jevn overflate og sammenhengende, middelskornt løsmassedecke. Den potensielle boflate var ca 400 m².

Fig 28 *Steinalderlokaliteten Seterbekken 1, ca 60 moh.
Funn gjort der spaden står. Tatt mot NV
(foto H C Søborg).*

Fig 29 *Steinalderlokaliteten Seterbekken 2, ca 60 moh.
Funn gjort i grøften midt i bildet. Tatt mot NØ
(foto H C Søborg).*

Stratigrafi: 1) 60-110 cm torv, 2a) 15 cm gulbrun sand, eller 2b) 15 cm gytje; 3) 10-20 cm sandig stein; 4) berg. Artefakter i lag 2a og øvre del av lag 3.

Antall prøvestikk: 7, alle såldet

Antall funnførende prøvestikk: 2

Antall artefakter: 23, alle flint (derav 2 oppsamlet i grøftemasser)

Dessuten: 6 strandflint, alle av grusstørrelse

Artefakttyper:

- 10 Vanlige avslag
- 8 Mikroavslag
- 1 Kjernefragment
- 1 Tangespiss
- 2 Stikler
- 1 Retusjert flekke

Redskapsandel: En femtedel (22%).

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 105 artefakter/m²

Beregnet absolutt funnmengde: Ca 1700 artefakter

Tilstand: Omtrent 1/4 av lokaliteten ødelagt av grøfting. Grøftingen muliggjorde likevel også oppdagelsen av denne lille lokalitet under myr, og vil være til hjelp ved nærmere undersøkelse. Mesteparten er altså urørt av moderne inngrep.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55/3

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Martin L. Dromnes

Adresse

6696 Kjørsvikbugen

STATOIL-prosjekt. Alternativ: Tjeldbergodden 1988

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: SETERBEKKEN 1

Tilvekst: T 21266

Reg. v/ Britt Eli Thingstad og Hans Chr. Søborg

Dato: 25.08.1988

Flyfoto 8966 G22

ØK-kart: BQ 126-5-3

Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1965/3-10

Dias: Arkivnr: 45/I/18-19.

Hoh: Ca 60 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 720 m ØNØ for Seterbakkens utløp i Seterbukten, 7-11 m NNV for traktorveien som går 80 m NV for bekken ved foten av en åsrygg, ca 60 m SSV for toppen av en kolle (63 moh).

Terrengets art. Utsikt:

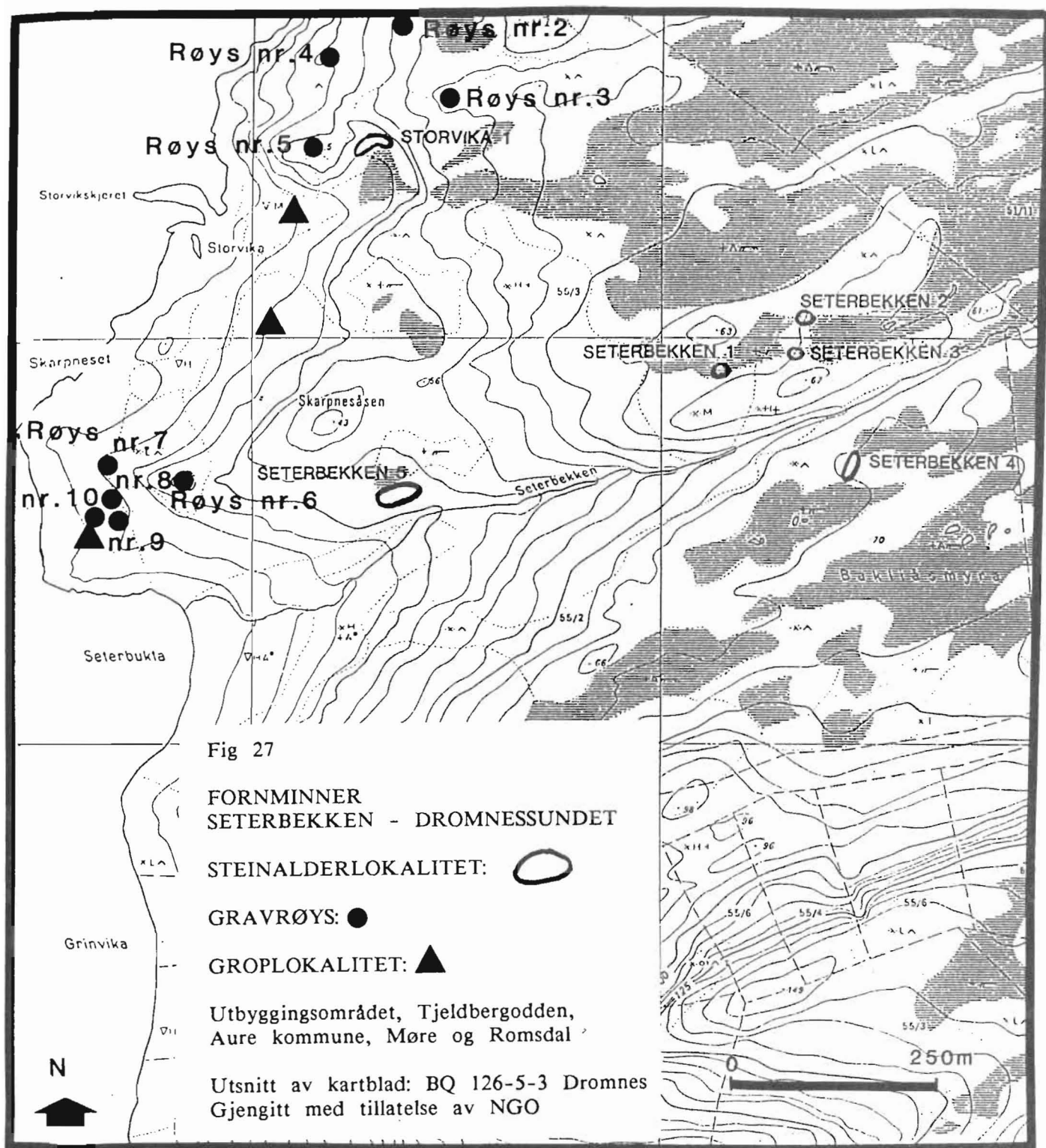
Grøftet myr der det har stått spredte furuer som nå er hogd. Skjermet i S av en VSV-ØNØ orientert åsrygg. I N stikker furubevokste koller opp av den store myrflaten. Den skrår svakt mot sjøen som skimtes mellom trærne i NV. Begrenset utsikt i alle retninger.

Mål/utstrekning:

Ca 16 m² : 4,5 m (VSV-ØNØ) x 3,5 m NNV-SSØ).

Beskrivelse:

Liten steinalderlokalitet med høy funntetthet og høy andel redskaper ("stasjon") som ved ca 60 m høyere havnivå lå på N-siden av en 400 m lang øy ved skjæringen mellom datidens utgaver av Dromnessundet og Trondheimsleia. Utenfor lå et par beskyttende holmer. Brukbar havn og ly for vind fra S, SØ og Ø. Slakt skrånende terreng med ujevn overflate, men sammenhengende middelskornet løsmassedekke. Den potensielle boflate var ca 250 m².

Stratigrafi: 1) 10-25 cm torv; 2) 10-20 cm sandig, steinig grus; 3) min. 20 cm steinig grus. Artefakter i nedre del av lag 2. Spredte, små trekullbiter i overgangen lag 1/lag 2.

Antall prøvestikk: 6, alle såldet

Antall funnførende prøvestikk: 1

Antall artefakter: 15, alle flint, derav 9 oppsamlet fra grøftemasser

Dessuten: 40 strandflint, derav 1 klump med største mål 20 cm

Artefakttyper: 3 makroavslag, 10 vanlige avslag, 1 flekke (1 avslag er brent).

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 24 artefakter/m²*

Beregnet absolutt funnmengde: Ca 1700 artefakter*

* I disse anslag er 3 funnsteder i grøftene regnet som prøvestikk med areal 40 x 40 cm².

Tilstand: Omtrent 1/5 av lokaliteten er ødelagt av en dreneringsgrøft. Resten er urørt av moderne inngrep.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn
Sagmestervik/Buhaus

Gnr./bnr.
51/1

Kommune	Fylke
Aure	Møre og Romsdal
Eier(e)	
Marie Buhaus Margit Buhaus	
Adresse	
6696 Kjorsvikbugen	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: KALVHEIANE 4
Tilvekstnr: T 21265
Reg. v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen
Dato: 26.09.1988
Flyfoto: 8966 G22
ØK-kart: BQ 126-5-1
Foto: SV/hv: Arkivnr: 1966/1-2
Dias: Arkivnr: 45/II/25-27

Hoh: Ca 37 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 250 m V for det høyeste punktet på Kalvheiane, toppen av en bergknaus som er 53,5 moh og som ligger ved N-kanten av den største lokaliteten i området, Kalvheiane 2.

Terrengets art. Utsikt:

På en avsats som skråer svakt mot V, i terreng som er brattere i N og S. Bergrygger i N og S. Grøftet myr med lyng og spredte småfuru. Mye stein i dagen spesielt i S. Utsikt mot Kuløya i VSV og over leia og Hitra i N.

Mål/utstrekning:

Ca 75 m² : 12 m (NV-SØ) x 4-9 m (NØ-SV).

Beskrivelse:

Liten steinalderlokalitet ("sitteplass") på et sted med mye råflint i undergrunnen. Ved ca 37 m høyere havnivå lå lokaliteten i SØ-hjørnet til en liten vik vendt ut mot det brede sundet mellom fastlandet og Hitra. Dårlige havneforhold, men ly for vind fra SV, S og NØ. Svak helling og noenlunde jevn overflate. Sammenhengende, middelskornt løsmassedekke, men berg stikker opp i utkanten. Den potensielle boflate var ca 850 m².

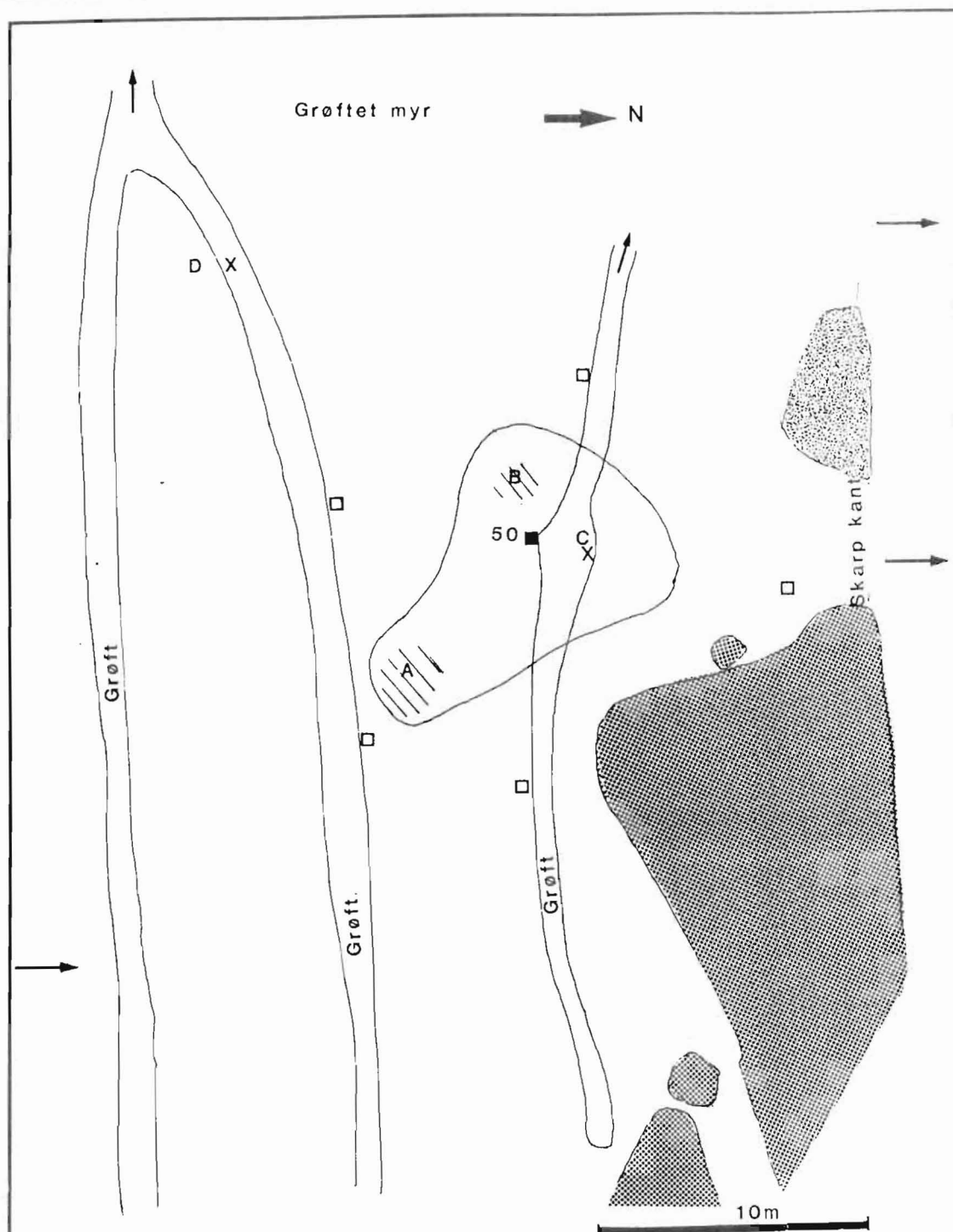

Fig.26

Steinalderlokaliteten Kalvheiane 4	□ Provestikk ■ Funnførende /// 50 Funntetthet pr. m ² X Løsfunn
Tjeldbergodden g.nr./b.nr. 51/1, Aure, M og R	Bergrygg Bergknaus Fallretning →
Prinsippskisse v/K. Johansen og A. Beverfjord 26.9.88 Del. H. C. Soborg	

moderat skråning med middels jevn overflate. Potensiell boflate var maksimalt 4500 m². Sammenhengende, middelskornet løsmassedekke.

Anm: Hovedområdet for funn er i NØ, ca 28-30 moh.

Stratigrafi:

1) 15-25 cm torv; 2) 5-10 cm grusig, grå sand; 3) 25-35 cm grusig, sandig stein. Området er mer storsteinig enn på Kalvheiane 1 og 2, og det er nesten ren rullestein lengst i Ø. Artefakter hovedsakelig i lag 2, men også i lag 3, opptil 25 cm under torvlaget. Spredte små trekullbiter i overgangen lag 1/lag 2 og i lag 2.

Antall prøvestikk: 30, alle såldet

Antall funnførende prøvestikk: 15

Antall artefakter: 88, alle flint, derav 64 fra prøvestikk, 24 oppsamlet fra grøftemasser.

Dessuten: 12 strandflint

Artefakttyper:

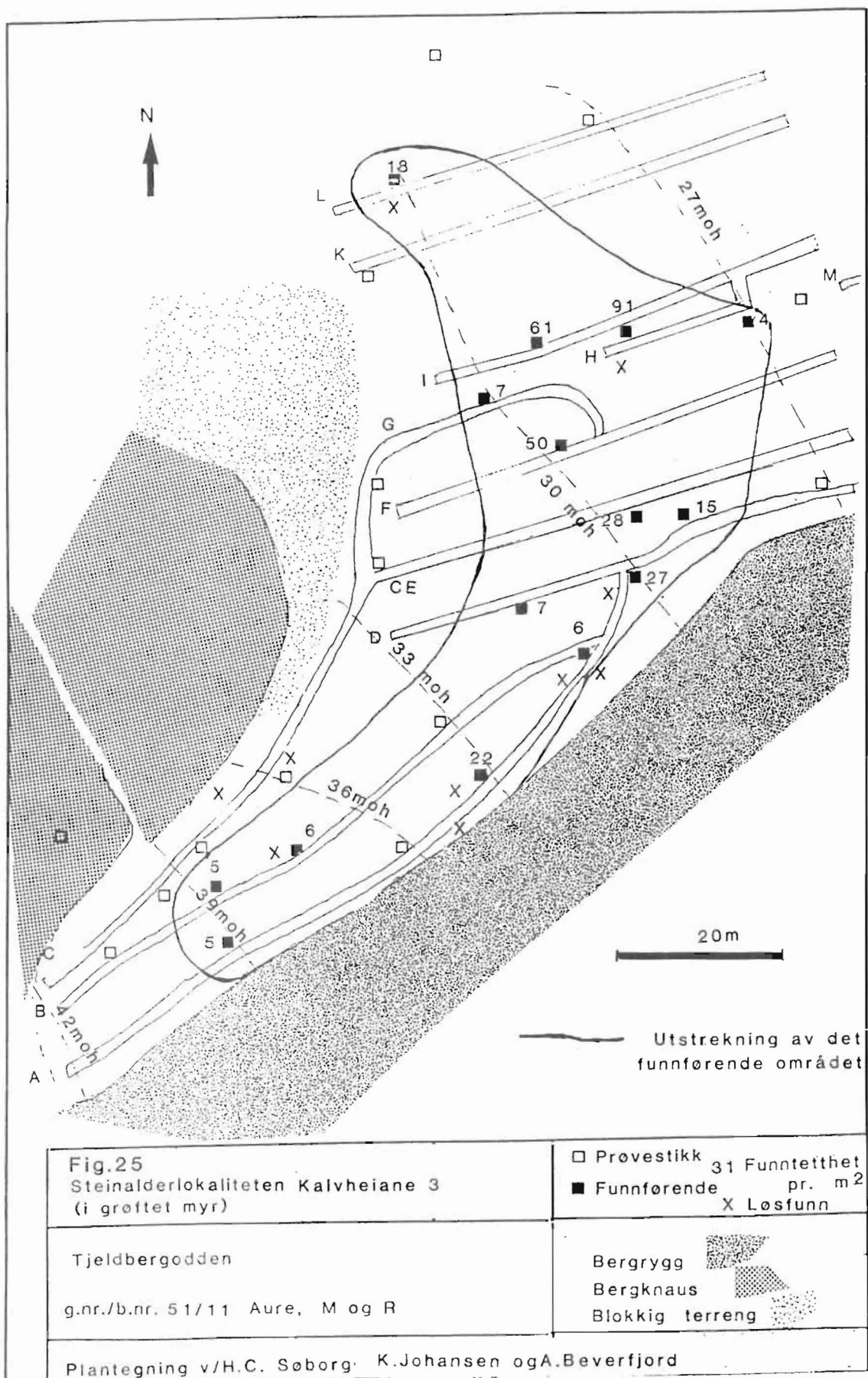
- 5 Makroavslag
- 51 Vanlige avslag
- 22 Mikroavslag
- 2 Flekker
- 1 Mikroflekk
- 2 Kjernefragmenter
- 1 Annen kjerne
- 2 Retusjerte makroavslag
- 1 Retusjert vanlig avslag
- 1 Retusjert flekke

Redskapsandelen er 11,4 %.

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 21 artefakter/m²

Beregnet absolutt funnmengde: 38.400 artefakter

Tilstand: Mellom 1/4 og 1/5 av lokaliteten er ødelagt av grøfter med 6-7 m mellomrom. Grøftene er imidlertid også til hjelp ved nærmere undersøkelse. Mesteparten er urørt av moderne inngrep.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn Gnr./bnr.

Sagmestervik/Buhaug 51/11

Kommune Fylke

Aure Møre og Romsdal

Eier(e)

Martin Buhaug

Adresse

6696 Kjorsvikbugen

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: KALVHEIANE 3

Tilvekst: T 21264

Reg.v/ Jan G. Auestad, Hans Chr. Søborg, Aud Beverfjord, Kristine Johansen og Anna Petersén

Dato: 20-22. 09.1988

Flyfoto: 8966 F22

ØK-kart: BQ 126-5-1

Foto: SV/hv: Arkivnr: 1965/27-30; 1966/16-17,35; 1967/24

Dias: Arkivnr: 45/II/10,12.

Hoh: 27 - 39 m (teodolittinnmålte funnførende prøvestikk).

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 240-330 m VSV for broen over Kvennabekken, på NØ-siden av bergryggen som skiller lokaliteten fra Kalvheiane 1. Det vestligste og øverste funnførende prøvestikk (nr 18) er 128 m ØNØ for og 14 m lavere enn det høyeste punktet på Kalvheiane (bergknaus, 53,5 moh).

Terrengets art: Utsikt:

Grøftet myr med bratt til moderat skråning mot NØ, bevokst med lyng, spredte småfuru og plantet smågran. Avgrenset av bergrygger i NV og SØ. Områdets NØ-lige del skråer slakt mot mer ulendt terreng nærmere sjøen i N. Furuene er større og tettere i NØ. Utsikt over leia og Hitra i N og NØ, mot Vardheia i Ø og Fonna i S.

Mål/utstrekning:

Ca 1800 m² : 90 m (NØ-SV) x 10-50 m (NV-SØ).

Beskrivelse:

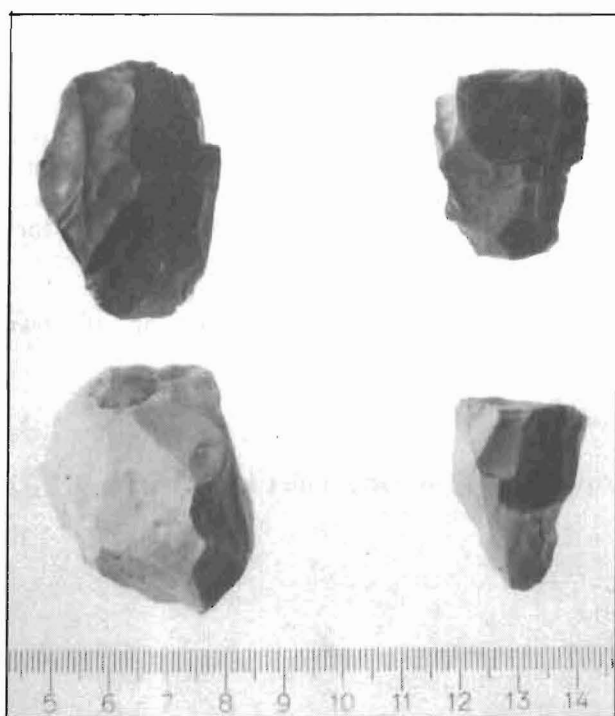
Stor steinalderlokalitet med lav funntetthet ("leir") som kan ha vært brukt over et langt tidsrom. Ved 35 - 25 m høyere havnivå lå lokaliteten ytterst på vestsiden av en vik det der idag er dyrket mark nedenfor og NV for Kvennavatn. Brukbar til dårlig havn, men ly for vind fra NV,V, SV og SØ. Bratt til

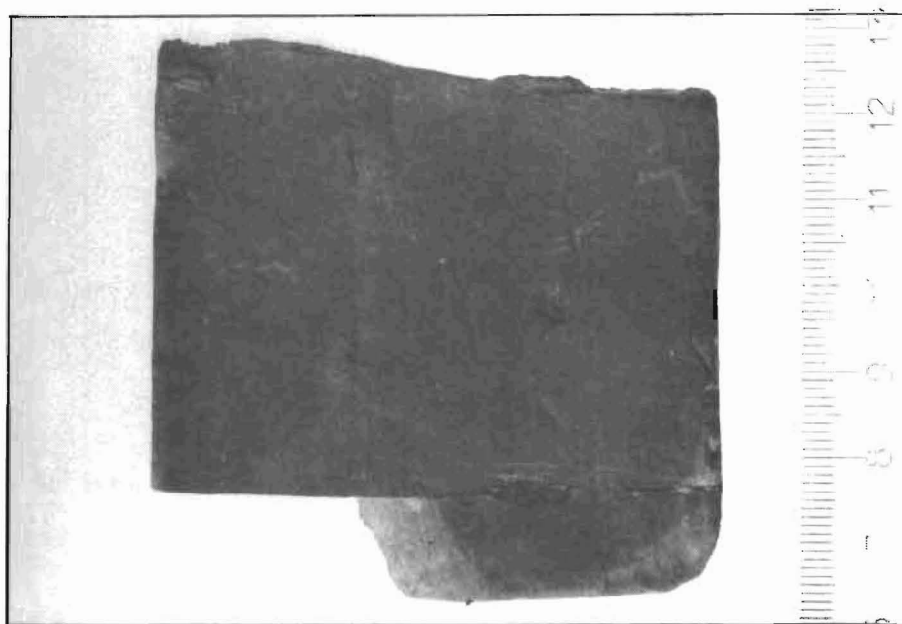
Fig 23 Prøvestikk nr 28 på den mesolittiske boplassen Kalvheiane 2 med myrdreneringsgrøfter. Tatt mot S (foto H C Søborg).

Fig 24 Steinalderlokaliteten Kalvheiane 3. Tatt mot SV (foto H C Søborg).

*Fig 21 Kjerne funnet på den mesolittiske boplassen Kalvheiane 2.
(Foto: P E Fredriksen, Vitenskapsmuseet)*

*Fig 22 Slipeplatefragment av sandstein. Løsfunn fra den mesolittiske boplassen Kalvheiane 2.
(Foto: P E Fredriksen, Vitenskapsmuseet)*

skråning med noenlunde jevn overflate. Den potensielle boflaten var ca 7500 m², og har sammenhengende, middelskornet løsmassedekke.

Stratigrafi:

(Grove, generelle trekk) 1) 25 cm torv; 2) 5-25 cm lys/grå silt-sand; 3) 15-40 cm mørkere sand som kan være grusig og steinig; 4) berg (i noen prøvestikk i N og SV). Lag 2 er mer finkornet (finsand-silt) i prøvestikk opp mot 53,5 moh-knausen (flyvesand?). Spredte trekullbiter i lag 2 og overgangen lag 1/lag 2. Artefakter særlig i lag 2, men også ned til 35 cm under torvlaget (tilsvarer oftest øvre del av lag 3).

Antall prøvestikk: 46, alle såldet, og de minerogene lag er gravd i mekaniske lag på 10 cm.

Antall funnførende prøvestikk: 29

Antatt artefakter: Fra prøvestikk: 1296. Oppsamlet i grøftemasser: 1001. Tilsammen: 2297.

Artefakttyper:

- 25 Makroavslag
- 1334 Vanlige avslag
- 701 Mikroavslag
- 129 Flekker
- 59 Mikroflekker
- 5 Kjernefragmenter
- 2 Ensidige kjerner med 1 platform
- 1 Annen kerne med 1 platform
- 3 Andre kjerner
- 5 Tangespisser
- 1 Borspiss
- 1 Mikrolitt
- 2 Skiveskrapere
- 5 Retusjerte makroavslag
- 5 Retusjerte vanlige avslag
- 14 Retusjerte flekker
- 1 Retusjert mikroflekke
- 2 Stikler
- 1 Knakkestein
- 1 slipeplatefragment (6,4 cm lang)

Redskapsandelen er 10,3 %

Flint er råmaterialet til 99 % av artefaktene. Av kvarts-kvartsitt er det 19 avslag og 1 mikroflekke. Av andre bergarter er det 2 avslag.

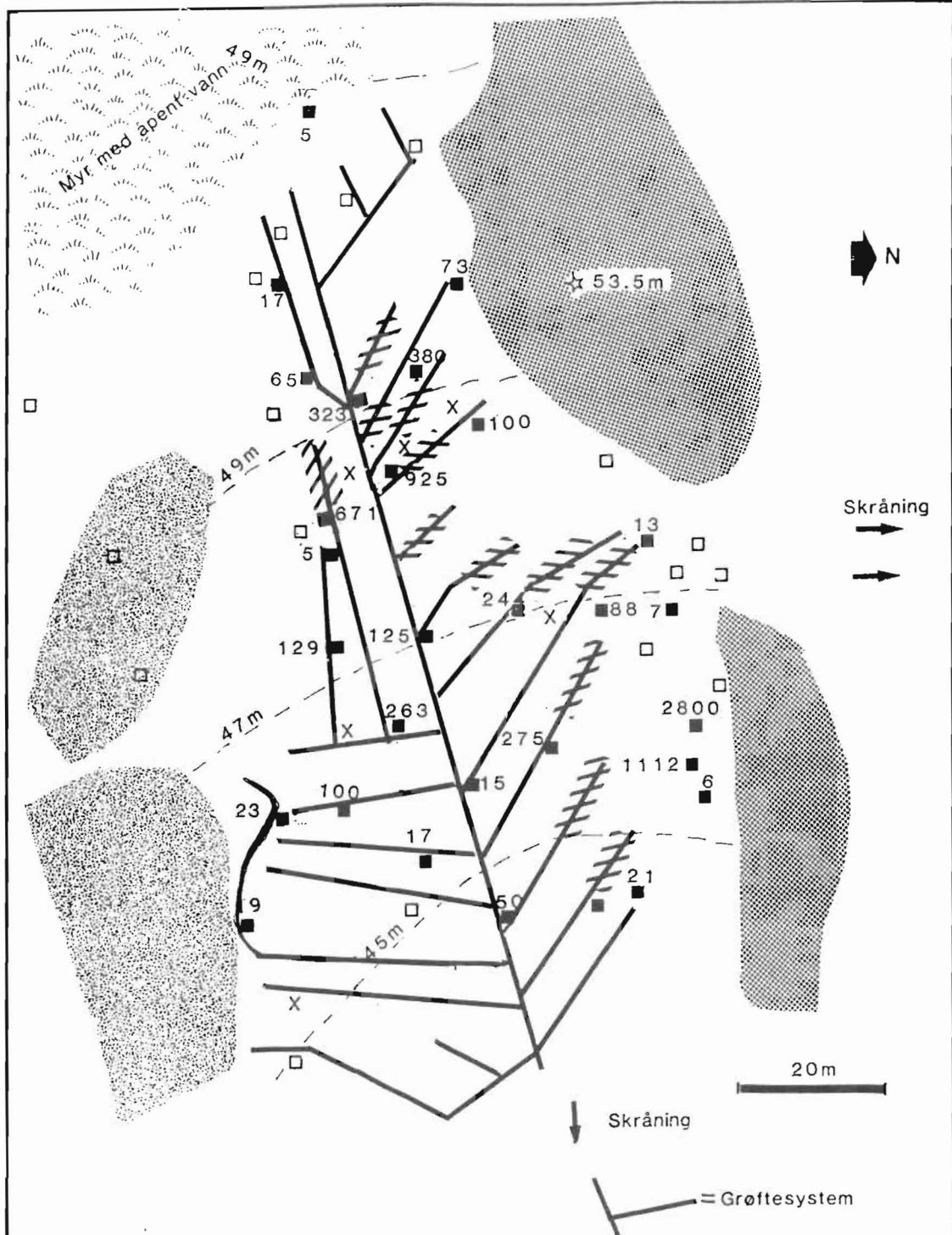
Dessuten: 24 strandflint og 1 pimpstein.

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 225 artefakter/m²

I denne beregningen er høyeste og laveste antall pr. m² kuttet ut (henholdsvis 2800 og 0 artefakter/m²).

Beregnet absolutt funnmengde: 844.000 artefakter.

Tilstand: Grøfter med 6 m mellomrom i fiskebeinsmønster har ødelagt bortimot 1/6 av lokaliteten. Men grøftene er også til hjelp ved nærmere undersøkelse. Mesteparten er urørt av moderne inngrep.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./bnr.
Sagmestervik/Buhaug	51/1,11

Kommune	Fylke
Aure	Møre og Romsdal

Eier(e)

Marie Buhaug, Margit Buhaug (51/1)
Martin Buhaug (51/11)

Adresse

6696 Kjørsvikbugen

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: KALVHEIANE 2

Tilvekstnr T 21263

Reg v/ Aud Beverfjord, Kristine Johansen, Jan G. Auestad og Hans Christian Søborg.

Dato: 07.12.1988

Flyfoto: 8966 F 22

ØK-kart: BQ 126-5-1

Foto: Sv/hv: Arkiv: 1966/19-30, 1968/2-17

Dias: Arkivnr 45/I/40-45 og 45/II/13-24.

Hoh: 44-50 m (teodolittinnmålte funnførende prøvestikk).

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 380-500 m VSV for broen over Kvennabekken, på den høyestliggende myrflaten på Kalvheiane. Lokaliteten avgrensens i NV av bergknauser der det høyeste punktet i terrenget er innmål (53,5 moh). For avstander til Kalvheiane 1 og 3 se skjema for Kalvheiane 1.

Terrengets art. Utsikt:

Vid grøftet myr bevokst med lyng, spredte småfuru og plantet smågran, som skråer svakt mot ØNØ. Avgrensens i NØ av en noe sterkere skråning ned mot dyrket mark. I SV flater myra seg ut, og går over fra å være relativt tørt til ugrøftet terreng med en labyrinth av vannpytter. I SØ er det mer berglendt, og i NV skjermes området av 2 bergknauser som har brattere helling på den andre siden ned mot sjøen. Vid utsikt mot Vardheia i Ø og Fonna i S. Storslått utsikt fra bergknausene over leia og mot Hitra langs hele horisonten i N.

Mål/utstrekning:

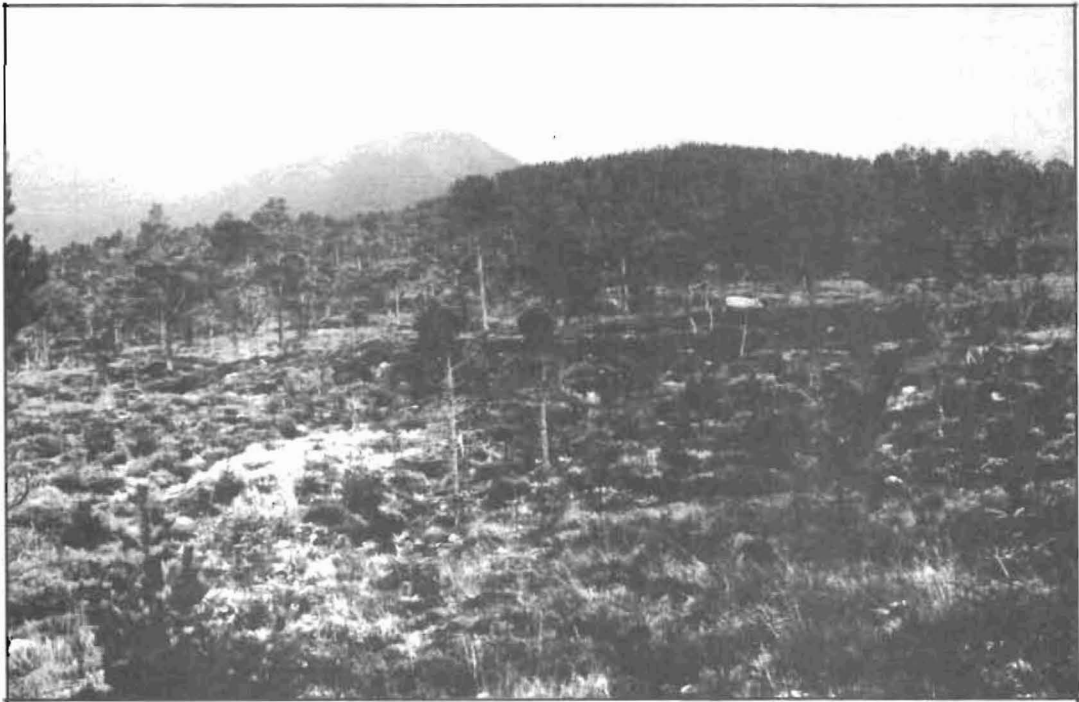
Ca 3.750 m²; 100 m (ØNØ-VSV) x 20-60 m (NNV-SSØ)

Beskrivelse:

Stor steinalderlokalitet ("basisboplass") som ved 45 m høyere havnivå lå i en vik ytterst på vestsiden av en traktformet bukt (Kvennavatn-Litlvatnbassenget). Brukbar havn og ly for vind fra NV og i mindre grad fra N, S og SV. Slak

*Fig 18 Steinalderlokaliteten Kalvheiane 1 med Fonna i bakgrunnen.
Tatt mot SSØ (foto H C Søborg).*

*Fig 19 Steinalderlokaliteten Kalvheiane 2 med Fonna i bakgrunnen.
Tatt mot SSØ (foto H C Søborg).*

førende område. Potensiell boflate er hele 3000 m² (men mer ujevnt og sterkt skrånende i utkantene). Middelskornet, sammenhengende løsmassedekke.

Stratigrafi: 1) 65 cm torv; 2) 7-8 cm lys finkornet sediment; 3) 15-25 cm grusig sand; 4) min. 20 cm steinig, grusig sand. Trekull i overgang lag 1/lag 2.

Antall prøvestikk: 17, alle såldet

Antall funnførende prøvestikk: 4

Antall artefakter: 36, alle flint, derav 14 løsfunn i grøftemasser.

Artefakttyper: 6 makroavslag, 30 vanlige og mikroavslag

Dessuten: 24 strandflint

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: 16 artefakter/m²

Beregnet absolutt funnmengde: Ca 6500 artefakter

Tilstand: Grøfter med 6 m mellomrom i fiskebeinsmønster har ødelagt bortimot 1/6 av lokaliteten. Men grøftene er også til hjelp ved nærmere undersøkelse. Mesteparten urørt.

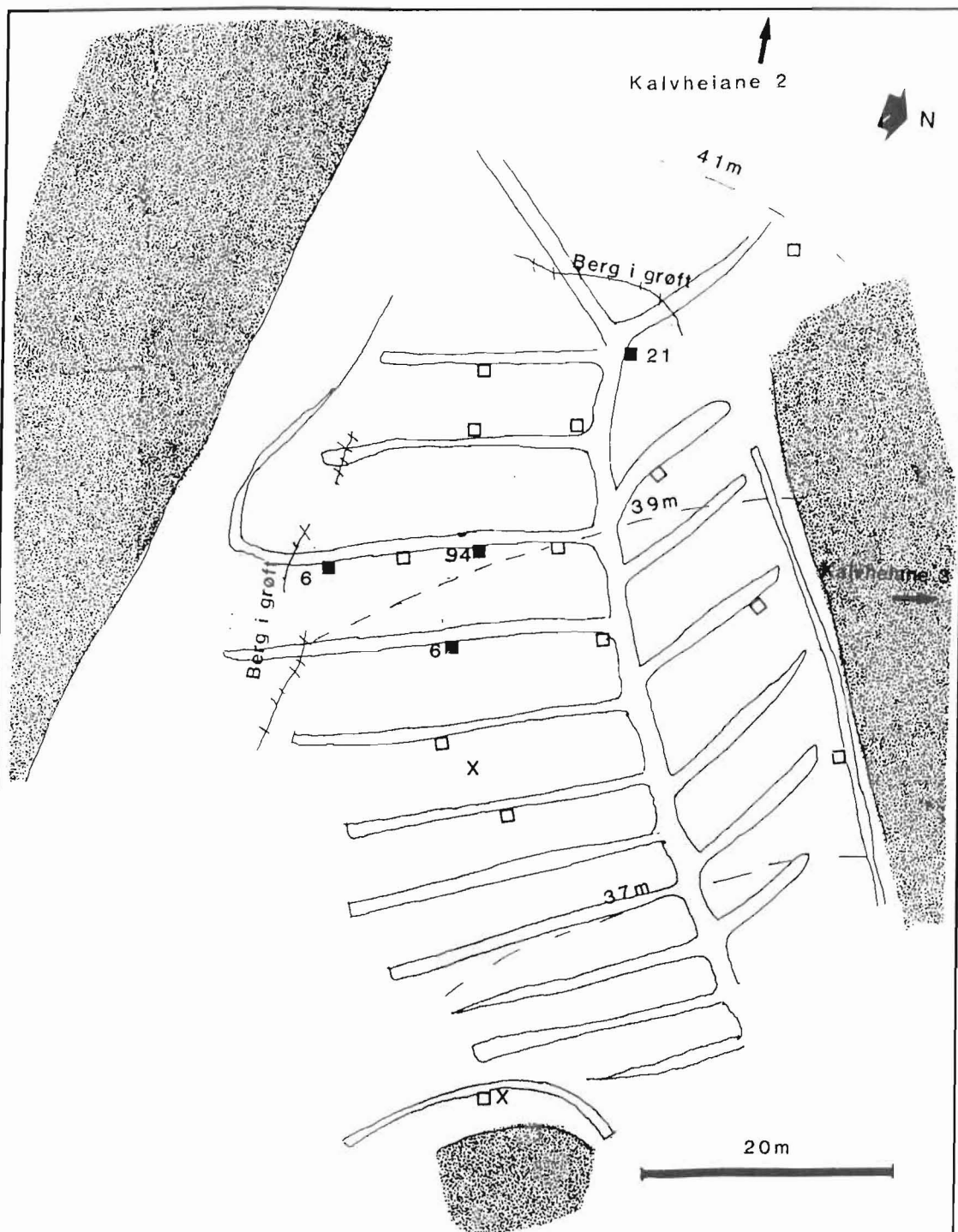

Fig.17

Steinalderlokaliteten Kalvheiane 1 (i grøftet myr)	□ Prøvestikk 21 Funntetthet ■ Funnførende pr. m ²
Tjeldbergodden g.nr./b.nr.51/1,11 Aure, M og R	Bergrygg Løsfunn X
Prinsippskisse v/K. Johansen og A. Beverfjord	Del. H. C. Søborg

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Sagmestervik/Buhaug

51/11

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eiere

Martin Buhaug

Adresse

6696 Kjørsvikbugen

Statoil-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

STEINALDERLOKALITET

Lokalitetsnavn: KALVHEIANE 1

Tilvekstnr: T 21262

Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen

Dato: 06.09.1988

Flyfoto: 8966 F22

ØK-kart: BQ 126-5-1

Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1965/23-25, 27-30: 1966/18,32

Dias: Arkivnr: 45/II/11.

Hoh: 39-41 m (teodolittinnmålt).

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 330 m VSV for broen over Kvennabekken. Prøvestikk nr. 6 (øverste og vestligste funnførende) er 132 m Ø for det høyeste punktet på Kalvheiane (53,5 moh). Det er 4,4 m lavere og 50 m ØSØ for det østligste og laveste funnførende prøvestikk på Kalvheiane 2 (p.s. 13), og 1 m høyere og 36 m SSØ for det øverste funnførende prøvestikk på Kalvheiane 3. (p.s. 18). Adskilt fra sistnevnte lokalitet av bergrygg.

Terrengets art. Utsikt:

Grøftet lyngkledd myr beplantet med gran som skrå svakt mot dyrket mark i NØ. Bergrygger i NV og S, og berg i dagen i grøftene i V. Liten kolle i den nedre og brattere del av skråningen. Flott utsikt mot leia og Hitra i N og mot Vardheia i Ø.

Mål/utstrekning:

Ca 400 m² : 27 m (Ø-V) x 15 m (N-S).

Beskrivelse:

Middelsstor steinalderlokalitet ("leir") som ved 35 m høyere havnivå lå i en mindre innbuktning ytterst på vestsiden av en traktformet vik som skar seg inntil det som idag er utløpet av Kvennavatnet. Brukbar havn og ly for vind fra alle retninger unntatt fra NØ. Slak skråning med jevn overflate i det funn-

Fig 16

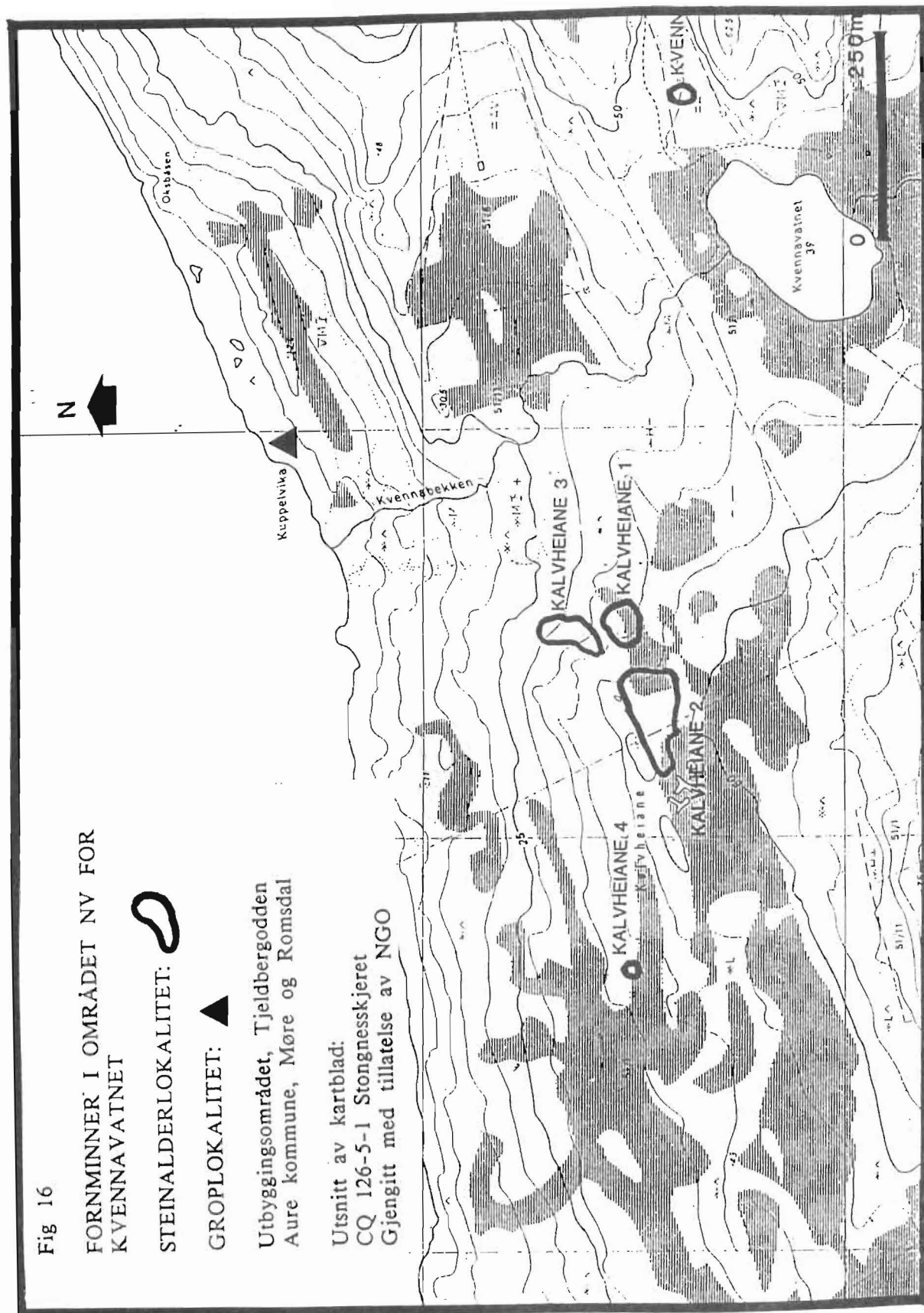
FORNNINNER I OMRADET NV FOR
KVENNAVATNET

STEINALDERLOKALITET:

GROPLOKALITET:

Utbyggingsområdet, Tjeldbergodden
Aure kommune, Møre og Romsdal

Utsnitt av kartblad:
CQ 126-5-1 Stongnesskjeret
Gjengitt med tillatelse av NGO

Stratigrafi: I dyrket mark: 15-25 cm pløyejord; 10-20 cm grus; stein nederst, (rullestein?) I skog (funnf. stikk): 15 cm torv; 10 cm lys, sandig grus; 2-3 cm myrjord, 20 cm rød steinig grus. I sistnevnte: avslag i den lyse, sandige grusen og trekull mellom dette laget og torven.

Antall prøvestikk: 40, alle såldet

Antall funnførende: 2

Antall artefakter: 3, alle flint

Artefakttyper: 1 retusjert makroavslag, 2 vanlig avslag.

Beregnet gjennomsnittlig funntetthet: Usikkert, antakelig ca 1 artefakt/m².

Beregnet absolutt funnmengde: Usikkert, antakelig ca 200.

Tilstand: Halvparten (ca) omrotet pga dyrking. Antakelig intakt mellom traktorveien og dyrket mark.

Grop 3 i SV-delen av røysa er oval med lengde 4,5 m, bredde 1,7 m og dybde ca 1,3 m. To dekkheller i grop 3 (L 1,1 m, bredde 0,6 m, dybde 0,1 m og L 1 m, dybde 0,2 m) Stein utkastet i N fra røysa. Mål: Diam 14 m, høyde 2,0 m.

Arkivreferanse: O. Ertsaas 1974. Innberetning og registrering på Dromnes, gravrøys nr 2.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55 (felles utmark)

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Felleseie for hovedbrukene

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

GRAVRØYS (nr 3)

Lokalitetsnavn: STORVIKHAMRENE

Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen

Dato: 14.09.1988

Flyfoto: 8966 G22

ØK-kart: BQ 126-5-3

Hoh: Ca 42 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 110 m SØ for gravrøys nr 2, 190 m SSØ for gravrøys nr 1 på toppen av Geitaryggen, 320 m NØ for Storvikskjeret og 20 m VSV for innmålt trig. punkt

Terrengets art. Utsikt:

På toppen av en ØNØ-VSV orientert bergrygg med ganske flat overflate ved ryggens bratte kant mot V, ca 290 m Ø for strandkanten. Noen furutrær omkring. Utsikt mot Smøla i V og Hitra i N.

Beskrivelse:

Rundrøys som er noe uklart markert, men godt synlig fra strandsonen nedenfor. Bygd av kantete og kantrundete steiner lagt direkte på berget. Bevokst med lyng og mose. Utkastet helle i NV (0,7 x 0,5 x 0,1 m³). Omrotet og utkastet overflate. Utkastet steinmasse i N.

Mål: Diam ca 8 m, h 0,6 m.

Arkivreferanse: O. Ertsaas 1974. Innberetning om registrering på Dromnes, gravrøys nr 3.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./bnr.
Dromnes	55 (felles utmark)
Kommune	Fylke
Aure	Møre og Romsdal
Eier(e)	
Felleseie for hovedbrukene	
Adresse	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

GRAVRØYS (nr 4)

Lokalitetsnavn: STORVIKHAMRENE
Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen
Dato: 14.09.1988
Flyfoto 8966 G22
ØK-kart: BQ 126-5-3
Foto: SV/hv: Arkivnr: 1968/27
Dias: Arkivnr 45/I/2, 4-5

Hoh: Ca 20 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 160 m VNV for gravrøys nr 3, 110 m VSV for gravrøys nr 2, 240 m NØ for Storvikskjeret.

Terrengets art: Utsikt:

På flatt bergfremspring i knauset bergterreng som skråner mot sjøen 100 m i V. Utsikt mot Hitra i N, Smøla i V og over Dromnessundet mot Skarsøy i SV.

Beskrivelse:

Rundrøys som er klart markert og godt synlig i terrenget. Avflatet profil. Bygd av kantrundete og kantete steiner (opptil 0,5 m store), og noen mindre, rundete steiner. Bevokst med lyng og mose. To dekkheller i røysas N-lige del. Den ene måler: 0,9 x 0,7 x 0,1 m³

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./bnr.
Dromnes	55 (felles utmark)
Kommune	Fylke
Aure	Møre og Romsdal
Eier(e)	
Felleseie for hovedbrukene	
Adresse	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden

GRAVRØYS (nr 5)

Lokalitetsnavn: STORVIKA
Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen
Dato: 13.09.1988
Flyfoto 8966 G22
ØK-kart: BQ 126-5-3
Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1968/24
Dias: Arkivnr: 45/II/45-46

Hoh: 28 m

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 120 m SSV for gravrøys nr 4, 140 m NØ for Storvikskjeret, på det høyeste punktet ved Storvika.

Terrengets art. Utsikt:

På toppen av en NØ-SV orientert bergrygg, ved den bratte kanten mot V og med bratte sider mot N og S. 120 m Ø for sjøen. Noen furutrær omkring. Rullesteinsbelte i vika i S, myr innen for dette i SØ.
Flott utsikt over Dromnessundet mot Skarsøya i SV, mot Smøla i V og mot Hitra i N.

Beskrivelse:

Rundrøys som er klart markert og godt synlig i terrenget. Svakt toppet profil. Bygd av kantrundete steiner (opptil 0,6 m store). Bevokst med lyng, mose og lavt einerkratt. Omrotet overflate med tre groper (tvm 1,0 - 1,5 m, dybde inntil 0,4 m). Oppreist helle i røysas SV-lige grop (0,8 x 0,8 x 0,1 m³). Helle i sentrum (L 1 m, ty. 0,12 m).

Mål: Diam ca 10 m, h ca 1,7 m.

Arkivreferanse: O. Ertsaas 1974. Innberetning om registrering på Dromnes, gravrøys nr 5.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55 (felles utmark)

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Felleseie for hovedbrukene

Adresse

STATOIL-prosjekt. Alternativ: Tjeldbergodden 1988

GRAVRØYS (nr 6)

Lokalitetsnavn: SKARPNESÅSEN

Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen

Dato: 13.09.1988

Flyfoto: 8966 G22

ØK-kart: BQ-126-5-3

Hoh: 26 m

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 440 m SSV for gravrøys nr 5, 330 m SSV for Storvikskjeret, 200 m VSV for toppen av Skarpnesåsen og 17 m lavere.

Terrengets art. Utsikt:

Ved V-kanten til en avsats i V-skråningen til en Ø-V orientert bergås, 180 m Ø for sjøen. Kortvokst blandingsskog. Utsikt over Dromnessundet mot Skarsøya i SV og mot Hitra i N.

Beskrivelse:

Rundrøys som er uklart markert og lite synlig. Avrundet profil. Bygd av rundete og kantrundete steiner (opptil 0,5 m store). Overgrodd med småfuru, bjørkekratt, einer, lyng og mose. Syv mindre groper (tvm opptil 0,8 m) i overflaten. Stein i dagen i røysas S-lige del.

Mål: Diam ca 16 m, h ca 1,5 m.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55 (felles utmark)

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Felleseie for hovedbrukene

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

FELT MED GRAVRØYSER (nr 7-10) OG GROPER (groplokaltet nr 3).

Lokalitetsnavn: SKARPNESET

Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen

Dato: 13.09.1988

Flyfoto: 8966 G22

ØK-kart: BQ 126-5-3

Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1968/20-23

Dias: Arkivnr: 45/I/15-17, 55 og 45/II/41

Hoh: 5-10 m

Lokaliseringsoppgaver:

På Skarpneset på N-siden av Seterbukten. Gravrøys nr 7 er 100 m VNV for gravrøys nr 6 og 330 m SV for Storvikskjeret.

Terrengets art. Utsikt:

Rullesteinsstrand omgitt av furu- og lyngbevokst bergterreng i N, Ø og S. Gravrøys nr 7 ligger på N-siden av stranden på en avsats på en Ø-V orientert bergrygg. De andre fornminner er på stranden som skrår svakt mot sjøen, 50-80 m i V. Utsikt over Dromnessundet mot Skarsøya i SV, mot Smøla og Kuløy i VSV og mot leia i Hitra i NV.

Utstrekning:

Ca 3600 m²: 90 m (n-S) x 40 (Ø-V).

Beskrivelse:

Gravrøys nr 7 er rund, klart markert og godt synlig. Høy, avflatet profil. Bygd av runde og kantrundete steiner og enkelte blokker, lagt direkte på berget. Kantene er overgrodd med lyng og mose og litt einer. En helle står i sentralgropen. En helle utkastet i S. Syv groper i toppflaten (tvm 0,8-2,5 m, dybde 0,6 - 1,3 m).

Mål: Diam ca 20 m, h ca 3,5 m.

Gravrøys nr 8 er 45 m S for gravrøys nr 7 (målt fra midten til midten).

Den er oval, orientert NNØ-SSV. Klart markert og godt synlig. Bygd av runde og kantete steiner (opptil 0,6 m store). Bevokst med lyng og mose. Einer i den NØ-lige delen. Stein utkastet N og S for røysa. Tre groper i overflaten. **Grop 1** i S er ca 2 m i tvn og ca 0,7 m dyp. **Grop 2** i sentrum er ca 2 m i tvn og ca 0,5 m dyp. **Grop 3** i N har tvn ca 3 m og er ca 0,8 m dyp.

Mål: L ca 10,5 m, br ca 6,5 m, h ca 1,5 m.

Gravrøys nr 9 er 16 m S for 8 (målt fra midten til midten). Den er oval, orientert NNØ-SSV, uklart markert og lite synlig. Avflatet profil. Bygd av runde og kantrundete steiner ca 0,3 m store (mange mindre). Bevokst med lyng og mose i Ø-kanten. Tre groper i overflaten. **Grop 1** i den S-lige delen, ca 2 m fra kanten i SSV er 0,7 m i tvn. **Grop 2** i sentrum er oval (ca 1,5 x 0,6 m²). **Grop 3**, ca 1,7 m fra kanten i NNØ, har tvn ca 0,5 m.

Mål: L ca 10,5 m, br ca 3,5 m, h ca 0,4 m.

Gravrøys nr 10 er 20 m V for gravrøys nr 9 (målt fra midten til midten).

Den er rund, klart markert og godt synlig. Kraterlignende profil. Bygd av runde steiner (opptil 0,3 m store). Krater i midten som er 2,8 m i tvn og 0,9 m dyp. Bevokst med mose, og bregner i krateret.

Utkastet steinmasse i S.

Mål: Diam ca 7 m, h ca 1,0 m.

Grop A er 9 m ØSØ for gravrøys nr 9 (målt fra midten til midten). Den er rund, uklart markert og lite synlig. Voll i V som er opptil 2,5 m bred og 0,5 m høy.

Mål: Ytre tvn ca 6 m, indre tvn 1,6 m, dybde 0,5 m.

Grop B er 13 m SØ for gravrøys nr 10 (målt fra midten til midten). Den er rund, uklart markert og ikke så lett synlig. Voll rundt som er ca 0,8 m bred og 0,2 m høy. Bevokst med mose.

Mål: Ytre tvn 4,5 m, indre tvn 1,4 m, dybde 0,3 m.

Grop C er 25 m NNV for gravrøys nr 10 (målt fra midten til midten). Den er rund, uklart markert og lite synlig. Voll rundt som er ca 1,5 m bred. Bevokst med mose. Utkastet steinmasse i V.

Mål: Ytre tvn ca 4 m, indre tvn 0,7 m, dybde 0,2 m.

Arkivreferanse: O. Ertsaas 1974. Innberetning om registrering på Dromnes, gravrøys 7-10.

Fig 36 Gravrøys nr 7 på Skarpneset. Tatt mot N (foto Th Petersen).

Fig 37 Gravrøys nr 10 på Skarpneset. Tatt mot V (foto H C Søborg).

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Sagmestervik/Buhaug ytre

51/11

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Martin Buhaug

Adresse

6696 Kjørsvikbugen

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

SAMLING GRAVRØYSER (nr 11 og nr 12)

Lokalitetsnavn: TJELDBERGET

Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen

Dato: 14.09.1988

Flyfoto: 8966 G 22

ØK-kart: BQ 126-5-1

Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1966/6-8

Dias: Arkivnr: 45/II/30-34

Hoh: 10-12 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Gravrøys nr 11 er ca 180 m NNØ for gravrøys nr 1 på toppen av Geitaryggen, ca 85 m ØNØ for roten av den lille odden, "Tjeldberget" som markerer grensen mellom Dromnes i SV og Sagmestervik i NØ. Anm: I følge folk på Buhaug er en større odde 100 m lenger NØ feilaktig gitt navnet, "Tjeldberget", på kartet.

Terrengets art. Utsikt:

Småknauset terreng med Ø-V orienterte bergrabber. Flott utsikt mot Fonna i S, mot Skarsøy i SV, mot Smøla i V, over leia mot Hitra i N og Ø.

Mål/Utstrekning:

Ca 450 m² : 30 m (N-S) x 15 m (Ø-V).

Beskrivelse:

Gravrøys nr 11 er en langrøys som er uklart markert og lite synlig i terrenget. Flat profil. Bygd av rundete og kantrundete steiner (opptil 0,4 m store). Bevokst med lyng og mose. Forsenkning på tvers av Ø-enden hvor stein er synlig. Stein er ellers synlig gjennom lyngen enkelte steder.

Mål: L 10,5 m, br 4 m, h 0,6 m.

Gravrøys nr 12 er 30 m NNØ for gravrøys nr 11 (målt fra midten til midten), i en forsenkning mellom 2 lave bergrygger i V-enden av et bergdrag. Den er klart markert, men lite synlig. Bygd av rundete og kantrundete steiner (opptil 0,4 m store). Består av to lag stein. Mål: Diam 4,5 m, h 0,4 m.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./bnr.
Sagmestervik/Buhaug	51/1
Kommune	Fylke
Aure	Møre og Romsdal
Eier(e)	
Marie Buhaug Margit Buhaug	
Adresse	
6696 Kjørsvikbugen	

STATOIL-prosjekt. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

GRAVRØYS (nr 13) (mulig gravminne)

Lokalitetsnavn: STONGNESSKJERET
Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen
Dato: 14.09.1988
Flyfoto: 8966 F20
ØK-kart: BQ 126-5-1
Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1966/9-10
Dias: Arkivnr: 45/II/35-36

Hoh: Ca 7 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 540 m ØNØ for gravrøys nr 12, ca 90 m SSØ for Stongnesskjeret.

Terrengets art. Utsikt:

Småknauset bergterreng som skrår slakt ned mot sjøen i VNV og N.
Gress - og lyngbevokst. Utsikt over leia mot Hitra i N.

Beskrivelse:

Avlang steinlegning, orientert Ø-V. Uklart markert og lite synlig i terrenget.
Bygd av rundete og kantrundete steiner (ca 0,3 m store). Ujevn overflate.
Enkelte steiner i dagen. Overgrodd med lyng og mose.

Mål: L ca 9 m br, 4 m, h -.

Anm: Usikkert fornminne, kan være naturdannelse.

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./bnr.
Dromnes	55 (felles utmark)
Kommune	Fylke
Aure	Møre og Romsdal
Eier(e)	
Felleseie for hovedbrukene	
Adresse	

STATOIL- prosjektet. Alternativ. Tjeldbergodden 1988.

FELT MED GROPER I RULLESTEIN (groplokalitet nr 1)

Lokalitetsnavn: STORVIKA

Reg v/ Jan G. Auestad og Hans Chr. Søborg

Dato: 16.09.1988

Flyfoto: 8966 G22

ØK-kart: BQ 126-5-3

Dias: Arkivnr: 45/I/13, 14, 52, 53 og 45/II/3

Hoh: Ca 10 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Grop A er 92 m V for N-siden av roten til Storvikskjeret, 1 m Ø for kanten av det nakne rullesteinsbeltet i V og 10 m N for kanten i S.

Terrengets art. Utsikt:

Mosegrodd rullesteinsbelte i V-vendt vik med furu- og lyngvegetasjon over rullesteinen i S og Ø og nakne svaberg i V. Bergvegg i N med steinblokker langs den nedre kanten. Utsikt over Dromnessundet mot Skarsøya i SV og mot Smøla i V.

Utstrekning:

Ca 460 m² : 27 m (N-S) x 17 m (Ø-V).

Beskrivelse:

Syv runde, godt synlige groper, hvorav alle unntatt 1 (grop B) har voll rundt. Prøvestikk i grop A og F (60 x 60 x 95-115 cm³) viste følgende stratigrafi: 1) 40 cm store stein (15-40 cm i største mål); 2) 20 cm mindre stein (6-12 cm i største mål); 3) 20-40 cm små og større stein; 4) grus og grov sand. Mellom og oppå steinene var det enkelte kvartsbiter og pimpstein.

Mål:

Grop A: Indre tvn: 1 m, vollbredde 0,8 m, ytre tvn 2,6 m, dybde 0,4 m.

Grop B: (8,5 m N for A): Tvn 1,1 m, dybde 0,2 m.

Grop C: (8,5, m NNØ for A): Indre tvn 0,9 m vollbredde 0,8 m, ytre tvn 2,5 m, dybde 0,3 m.

- Grop D:** (17,6 m SSØ for A): Indre tvn: 0,7 m, vollbredde 0,85, ytre tvn 2,4 m, dybde 0,3 m.
- Grop E:** (6,5 m Ø for A): Indre tvn: 0,7 m, vollbredde: 0,85 m, ytre tvn 2,4 m, dybde: 0,3 m.
- Grop F:** (14 m Ø for A): Indre tvn 0,8 m, vollbredde 1,1 m, ytre tvn 3,0 m, dybde 0,3 m.
- Grop G:** (3 m SSØ for F): Indre tvn 0,8 m, vollbredde 1,2 m. ytre tvn 3,2 m, dybde 0,2-0,4 m (0,4 m i Ø).

*Fig 38 Grop A på Skarpneset (felt med gravrøyser og groper).
Tatt mot V (foto H C Søborg).*

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Dromnes

55 (felles utmark)

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Felleseie for hovedbrukene

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

FELT MED GROPER I RULLESTEIN (groplokalitet nr 2)

Lokalitetsnavn: SKARPNESÅSEN

Reg. v/ Anna Petersén og Hans Chr. Søborg

Dato: 27.09.1988

Flyfoto: 8966 G22

ØK-kart: BQ 126-5-3

Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1967/19-22

Dias: Arkivnr: 45/I/58-62 og 45/II/4-5

Hoh: Ca 15 m

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 150 m NV for toppen av Skarpnesåsen (43 moh), 150 m SSØ for roten av Storvikskjeret og 150 m ØSØ for sjøen på N-siden av Skarpneset.

Terrengets art: Utsikt:

Rullesteinsterrasse med blandingsskog ved foten av bratt skråning opp mot Skarpnesåsen i SØ. Høyereliggende myr i Ø og slak skråning mot sjøen i NV, men med markert knekk i skråningen like nedenfor lokaliteten. Ujevn overflate med tuet blåbærlyng-einer skogbunn der blokker og stein stikker opp. Utsikt mot Smøla i NV og i N mot Hitra og utover leia.

Ustrekning:

Ca 800 m²: 40 m (N-S) x 20 m (Ø-V).

Beskrivelse:

Grop A er tilnærmet rund, godt synlig, men noe uklart markert.

Den har en 1 m bred voll rundt, og en forsenkning i midten som er 1,5 m i tvn. Overgrodd med blåbærlyng, bjørk står på vollen i V.

Mål: Ytre tvn 5,6 m, indre tvn 3,6 m, dybde 0,8 m.

Grop B er 8 m VNV (320°) for A (målt fra midten). Den er uregelmessig rund, godt synlig, noe uklart markert. Overgrodd med blåbærlyng. Ingen voll.

Mål: Indre tvn 3 m, dybde 0,6 m.

Grop C lagt inntil S-kanten av grop B (avstandene mellom midtpunktene er 4,8 m N-S). Den er rund, godt synlig, men noe uklart markert.

Voll rundt, ca 1,5 m bred. Forsenkning i midten, ca 1,8 m i tvn. "Gang" i vollen i S, 1,1 m bred. Stor furu på vollen i NV, og død furu i NØ. Steiner kjennes overalt under torven i vollen og nedi gropen.

Mål: Ytre tvn 7,2 m, indre tvn 4,2 m, dybde 0,85 m.

Grop D er 18,3 m SSV (232°) for grop C (målt fra midten til midten). Den er en oval (orientert Ø-V) lite synlig og dårlig markert fordypning mellom steinblokker i N, V og Ø og inntil skråningskant oppover mot Skarpnesåsen i S. Overgrodd med blåbærlyng og av einer i N.

Usikker, kan være naturdannelse.

Mål: L 2,5, br 1,4 m, dybde 0,5 m.

Grop E er 13,5 m NNV (390°) for grop B (målt fra midten til midten). Den er uregelmessig oval; orientert NNV-SSØ, synlig, men dårlig markert. Ingen voll. Lagt inntil skråningen oppover i Ø. Overgrodd av blåbærlyng og med furu på kanten i SSV.

Mål: L 4 m, br 3,2 m, dybde 0,6 m.

Grop F er 9,5 m VNV (310°) for grop C (målt fra midten til midten), ved knekket i skråningen ned mot sjøen, der skogen begynner å tynnes ut. Den er oval, orientert NNV-SSØ, godt synlig, noe uklart markert. Den er overgrodd med blåbær- og røsslyng.

Mål: L 1,4 m, br 1,0 m, dybde 0,3 m.

Prøvestikk gravd i grop A-E. Noenlunde samme stratigrafi i alle gropene: 1) 10 cm torv; 2) min. 70 cm runde, 10-40 cm store steiner med litt sand i mellom.

Arkivreferanse:

Brev til Museet fra Jordskiftedommeren i Nordre Nordmøre v/Jørgen Hoel, datert 19.12.1987.

Fig 39 Grop C på groplokalitet nr 2 ved Skarpnesåsen. Tatt mot S (foto H C Søborg).

UNIVERSITETET I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./bnr.

Sagmestervik/Buhaug

51/11

Kommune

Fylke

Aure

Møre og Romsdal

Eier(e)

Martin Buhaug

Adresse

6696 Kjørsvikbugen

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Tjeldbergodden 1988.

SAMLING GROPER I RULLESTEIN (groplokalitet nr 4)

Lokalitetsnavn: KUPPELVIKA

Reg v/ Aud Beverfjord og Kristine Johansen

Dato: 15.09.1988

Flyfoto: 8966 F22

Øk-kart: BQ 126-5-1

Foto: Sv/hv: Arkivnr: 1966/13

Dias: Arkivnr: 45/II/37-39

Hoh: Ca 4-5 m.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca 150 m ØNØ for utløpet av Kvennabekken i sjøen, ca 20 m ØSØ for Kuppel-
vika.

Terrengets art. Utsikt:

Svakt skrånende terreng med lave bergknauser og- drag som skrår ned mot
sjøen i V. Utsikt over leia mot Hitra i N.

Utstrekning:

Ca 175 m² : 25 m (NØ-SV) x 7 m (NV-SØ).

Beskrivelse:

Grop A er rund, uklart markert og lite synlig i terrenget. Gravd i runde
steiner (opptil 0,3 m store), med utkastete steiner i Ø. En ca 1,5 m bred voll
rundt. Bevokst med mose og lyng (lyng i den V-lige delen).

Mål: Ytre tvn 5 m, indre tvn 3 m, dybde 0,6 m.

Grop B er 16 m SV for grop A (målt fra midten til midten), og er gravd i
naken rullesteinsstrand der steinene er opptil 0,2 m i største mål. Utkastete
steiner utgjør en ca 1,5 m bred og 0,2 m høy voll rundt gropen. Noe mosebe-
vokst i Ø.

Mål: Ytre tvn 5 m, indre tvn 2 m, dybde 0,8 m.

Grop C er gravd i den nakne rullesteinsstrand. Den er rund, og uklart markert. Utkastet steinmasse danner en lav, ca 0,75 m bred voll rundt og noen steiner kastet utenfor vollen i V. Noe mosebevokst.
Mål: Ytre tvm 3 m, indre tvm 1,5 m, dybde 0,5 m.

9. OPPSUMMERING AV RESULTATENE

I det undersøkte området er det påvist 32 fornminner: 15 steinalderlokaliteter, 13 gravrøyser og 4 samlinger/felt av groper gravd i rullestein. Antall objekter er 47. Ti av gravminnene var kjent fra før.

Det er altså påvist et relativt stort antall fornminner i området. Disse spenner antakelig over et meget langt tidsrom, fra den tidlige delen av eldre steinalder (10000-9000 år før nåtid) og fram til nyere tid. Typespredningen er imidlertid snever med 2 hovedkategorier. Kombinasjonen av steinalderlokaliteter og gravrøyser er typisk for hele norskekysten sør for Finnmark. Enkelte fornminner har likevel hver for seg og som grupper, spesielle kvaliteter som gir de betydning ikke bare lokalt, men også i regional og nasjonal sammenheng.

9.1. Trekk ved steinalderlokalitetene

Antall og fordeling i terrenget

På forhånd ble Tjeldbergodden oppfattet som et mindre "attraktivt" steinalderområde (se kapittel 3.2). Antall registreringer (15 lok) er imidlertid like stort som i de alternative utbyggingsområder, Grisvågøya i Aure og i Storvika i Fræna (jfr Pettersen et al 1988 a og b). Det er noen flere enn i de tilsvarende områder i Vikna (terminal-/traséområdene) (jfr Søborg 1988), og betydelig flere enn på Akset på Hitra og Røstøya i Hemne (jfr Hatleskog 1988a og b).

Spor etter opphold i steinalderen er spredt over hele området fra ca 20 og opptil 65 moh. Man kan likevel skille ut 3 hovedgrupperinger: en østlig gruppe langs høydedraget Tennhaugen-Vardheia (4 lok), en i midten på Kalvheiane (4 lok) og en vestlig ved Seterbekken (5 lok). Bare én lokalitet (Storvika 1) ligger i strandsonen i vest der gravrøysene er konsentrert.

Lokalitetenes alder, utstrekning og funnmengde

I den grad man kan dømme av lokalitetenes høyde over havet og inventar, er det store flertall (12 av 15 stk) fra tidlig mesolittisk tid (10000-9000 år før nåtid) slik som på Grisvågøya.

Etter hoh kan selv de store boplasser ha blitt brukt bare et kort tidsrom. Dette skyldes den meget kraftige landhevningen i preboreal tid (gjennomsnittlig 6 m/100 år etter Kjemperud 1986:72). To lokaliteter kan være fra mellom mesolittisk tid (9000-7000 år før nåtid) (Kalvheiane 3 og Seterbekken 5). En lokalitet (Storvika 1) er fra yngre steinalder (5200-3500 år før nåtid). Lokalitetene i det alternative området, Storvika i Fræna, har større kronologisk spredning. I Viknaalternativet var nesten alle lokaliteter fra yngre steinalder.

På Tjeldbergodden er det flere store lokaliteter enn i de alternative terminalområder. Fire er større enn 1000 m². Syv har areal mellom 100 og 1000 m², og fem er små (< 100 m²).

Kalvheiane 2 har et sammenhengende funnareal som er ca 3750 m², og er den største boplassen som er påvist i løpet av Statoilundersøkelsene i 1987-88 langs kysten av Midt-Norge. Dersom antakelsen om en preboreal datering holder stikk, er den kanskje den største Fosnalokalitet som er påvist i Norge.

<u>Lok.navn</u>	<u>Funnareal</u>	<u>Antall innsamlete funn</u>	<u>Andel redskaper</u>	<u>Beregnet tetthet</u>	<u>Beregnet funnmengde</u>	<u>Tolking av funnene</u>
Brann 1	140 m ²	15	0	21/m ²	3220	"leir"
Brann 2	> 70 m ²	17	12%	21/m ²	> 1500	"sitteplass"
Vardheia 2	>1250 m ²	25	16%	21/m ²	>87500	"leir"
Vardheia 5	540 m ²	170	9%	117/m ²	37200	"leir"
Kvennavatn 1	< 150 m ²	3	(1/3)	1/m ²	200	"sitteplass"
Kalvheiane 1	400 m ²	36	0	16/m ²	6500	"leir"
Kalvheiane 2	3750 m ²	2297	10%	225/m ²	844000	"basisboplass"
Kalvheiane 3	1800 m ²	88	11%	21/m ²	38400	"leir"
Kalvheiane 4	75 m ²	15	7%	24/m ²	1700	"sitteplass"
Seterbekken 1	16 m ²	23	22%	105/m ²	1700	"stasjon"
Seterbekken 2	28 m ²	19	0	22/m ²	620	"sitteplass"
Seterbekken 3	104 m ²	197	7%	296/m ²	30820	"leir"
Seterbekken 4	< 660 m ²	10	0	-	-	"sitteplass?"
Seterbekken 5	<1500 m ²	10	0	-	-	"leir?"
Storvika 1	650 m ²	199	3%	119/m ²	77200	"leir"

-: Ikke grunnlag for utregning av funntetthet/-mengde

Videre er der flere funnrike lokaliteter på Tjeldbergodden enn i de andre aktuelle områder. Fem har i gjennomsnitt mer enn 100 artefakter/m². Det er bare én funnfattig lokalitet (< 10 artefakter/m²). Seks av lokalitetene har en gjennomsnittlig funntetthet mellom 21 og 24 artefakter/m².

Råstoffordeling

På 10 av 15 lokaliteter er det utelukkende påvist artefakter av flint. Flintdominans skal jo være et kjennetegn ved Fosnakulturen eller Flintplasstradisjonen som den også kalles. Den eneste lokalitet som skiller seg ut i denne henseende er Storvika 1, og den er antakelig fra begynnelsen av yngre steinalder. Der er 51% av artefaktene av kvarts-kvartsitt, skifer forekommer og flintandelen er "bare" 48%. På den tidlig mesolittiske Seterbekken 3 er det et markert innslag av bergkrystall (10%). På de andre lokaliteter utgjør artefakter av andre bergarter enn flint, maksimalt 1% av det innsamlete materiale.

At løsavsetningene under den marine grense på Nordvestlandet er flintrike er påpekt av flere (Nummedal 1912, Bjørn 1920:12). På Tjeldbergodden var det strandflintstykker på de fleste lokaliteter, og spesielt mange på Kalvheiane. På Kalvheiane 4 var stykkene opp til 20 cm i største mål.

Artefakttyper

Artefaktmaterialet er dominert av avfall etter redskapsproduksjon: 2830 avslag av totalt 3125 innsamlete artefakter. Redskapsandelen er ca 10%: 217 flekker og 78 andre redskaper. Redskapsandelen er liten (<17%) på alle lokaliteter unntatt Seterbekken 1 (ca 1/5, "22%"). Seterbekken 1 er forsøksvis tolket som en "stasjon", den eneste lokalitet av denne typen i området. På 5 lokaliteter er det overhode ikke påvist redskaper (Brann 1, Kalvheiane 1, Seterbekken 2, 4 og 5). Disse tolkes som enten "leirer" eller "sitteplasser".

Artefakter på Fosnalokaliteter beskrives ofte som "grove", i betydningen store og uregelmessige. Man kan kanskje si at tilstedeværelsen av makroavslag på 6 av 12 lokaliteter over 35 moh gir inventarene et "grovt" preg. Mer relevant er det antakelig å vise til at retusjerte makroavslag er mer tallrike og forekommer på flere lokaliteter enn retusjerte vanlige avslag. Videre er det over dobbelt så mange makro - og vanlig flekker som mikroflekker (på Kalvheiane 2: 129 makro-/vanlige avslag, 59 mikroflekker). Mange av flekkene er ujevne. Blant de retusjerte artefakter er flekker den største gruppe.

I redskapsmaterialet på de høytliggende lokaliteter forekommer elementer som antas å være tidlige: ensidige kjerner med 1 plattform, tangespisser, borspisser, stikler og 1 mikrolitt (Kalvheiane 2).

På lokaliteten Storvika 1, er det svært få redskaper (6 av 199 artefakter, 3%). Funn av en hel skiferspiss med tange og mothaker synes imidlertid å støtte en yngre steinalders datering.

Steinaldertufter

En aktuell oppgave ved undersøkelserne var å se om det fantes grupper av nedgravde hustufter fra steinalderen. Slike er i de siste årene påvist lenger nord på kysten i Vikna og på Vega (Søborg 1988, Bjerck 1989). Det ble ikke

funnet tuftegrupper fra mesolittisk tid på Tjeldbergodden. Dette kan skyldes at en større del av området er dekket av tykk myrtorv. Oppkastete grøftemasser og tett skog på tørrere partier gjorde det også vanskelig å se eventuelle strukturer på overflaten.

På Storvika 1, som antakelig er fra yngre steinalder, mener vi det er minst 3 tufter. Den ene er godt synlig og markert, og har en innvendig lengde på 5,4 m. De andre to er mindre og mindre godt synlige. Det er altså en mer beskjeden samling tufter enn de som er påvist i Vikna (Søborg 1988).

Landskapselementer, boplasstyper og - mønstre

Lokalitetene er forsøkt tolket på grunnlag av størrelse, funnmengde og redskapsandel etter mønstret til H.B. Bjerck (1989). En basis-/hovedboplass oppfattes etter dette som et sted hele fangstsamfunnet holdt til i lengre perioder. En leir kan ha vært oppholdsted for en større gruppe i en kortere periode. En "stasjon" var et sted spesielt utsendte folk oppholdt seg som ledd i fangsten gjentatte ganger. En "sitteplass" er et tilfeldig valgt oppholdsted for få mennesker en kort stund.

På Tjeldbergodden er det registrert i bestemte høydesoner. Få av de registrerte lokaliteter ligger imidlertid ved nøyaktig samme kote. Området er heller ikke et naturlig avgrenset "territorium". Man kan derfor ikke snakke om at undersøkelsene har fått fram et representativt utvalg av et nettverk av samtidige oppholdssteder av forskjellig størrelse og karakter. Likevel oppfattes det som viktig å se de enkelte lokaliteter i forhold til hverandre, som del av en helhet i rom og tid.

Landskapet på de enkelte steder der det er gjort steinalderfunn kan vurderes ved å gi de enkelte elementer ved boflaten og de datidige "havneforhold" poeng slik det er gjort på Vega av Bjerck (1989). En slik analyse viser at poengsummen for "basisboplassen", Kalvheiane 2 og gjennomsnittet av poengsummene for de 8 "leirer" er høyere enn de tilsvarende summer for "stasjonen", Seterbekken 1, og de 5 "sitteplasser". Trekk ved landskapet kan ha vært mindre viktig for tilfeldige, korttidsoppholdssteder. Beliggende til en stasjon kan ha vært mer bestemt av nærheten til fangstressurser enn at boflaten var stor, jevn og lite hellende. Den samme kvalitetsforskjellen synes å gjøre seg gjeldende hvis man kun sammenligner de 5 leirer og 5 sitteplasser som antas å være fra tidlig mesolittisk tid.

Det er bare ved 60 m koten at man har flere lokaliteter; en leir (Seterbekken 3), en stasjon (Storbekken 1) og 2 sitteplasser (Seterbekken 2 og Brann 1). Mellom 45 og 54 moh er det kun kjent den store basisboplassen, Kalvheiane 2, utenom den diffuse og funnfattige, Kvennavatn 1. I samme skråning som Kalvheiane 2 (50-44 moh), men ved lavere høyder, er det skilt ut to mindre lokaliteter: Kalvheiane 1 (41-39 moh) og Kalvheiane 3 (39-27 moh). De kan tolkes som leirer. Dette gir muligheter for å følge utviklingen i samme mikroområde gjennom tidlig og mellom mesolittisk tid.

Fig 42 Redskaper av flint fra steinalder-
lokaliteten Seterbekken 1.
Øverst i midten: Tangepilespiss
Nede t v : retusjert flekke.
Nede t h : stikkel
(Foto: P E Fredriksen, Vitenskapsmuseet)

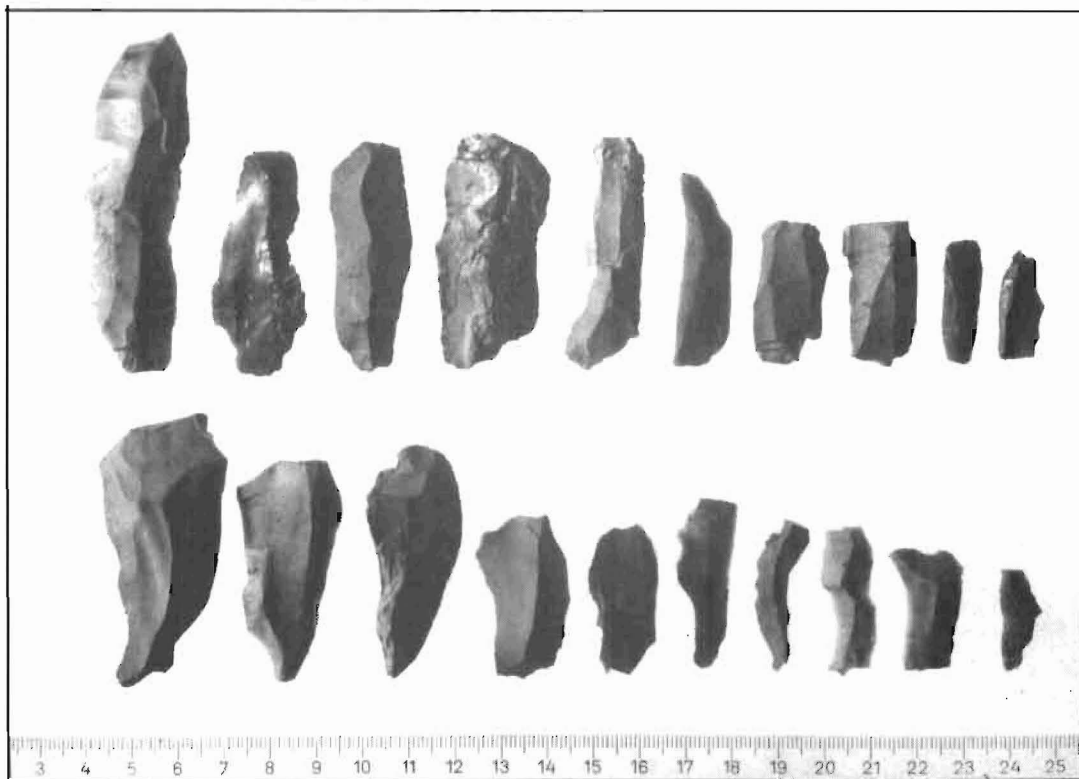
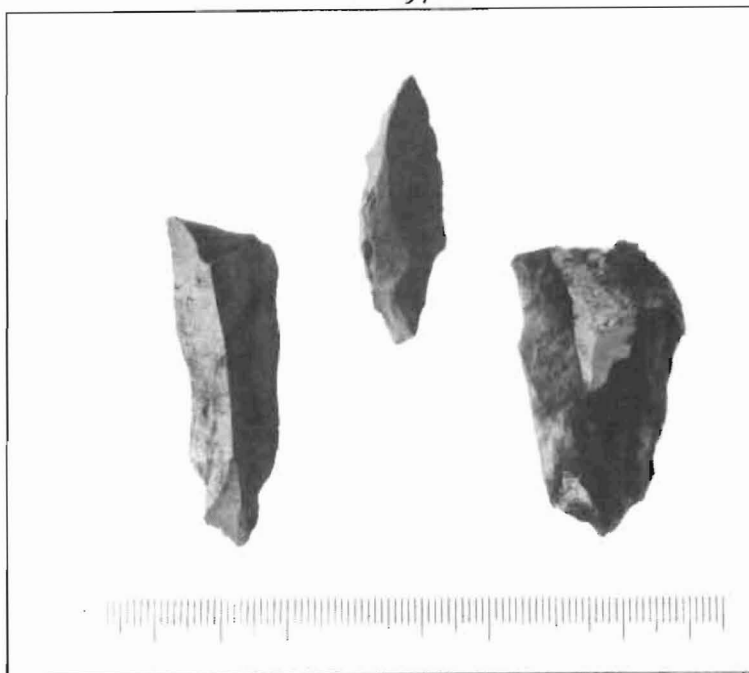

Fig 43 Skiferpilesmiss med lange fra Storvika 1,
fra yngre steinalder. (Foto P E Fredriksen,
Vitenskapsmuseet)

*Fig 42 Redskaper av flint fra steinalder-
lokaliteten Seterbekken I.
Øverst i midten: Tangepilespiss
Nede t v : retusjert flekke.
Nede t h : stikkel
(Foto: P E Fredriksen, Vitenskapsmuseet)*

*Fig 43 Skiferpilespiss med tange fra Storvika I,
fra yngre steinalder. (Foto P E Fredriksen,
Vitenskapsmuseet)*

Undersøkellesstrategier

Å registrere et område etter å ha gjort kartanalyse og krysset av de områder som skal undersøkes nærmere, er i hovedsak en rasjonell arbeidsmetode. Premissene og målsettingen er gjort klart på forhånd. Man får testet tanker om hvor folk helst holdt til. Det kjennes tilfredsstillende når man første dagen kan marsjere fra Seterbukten langs en skogsvei fram til noen kryss på kartet 1 km lenger øst og finne 3 lokaliteter 60 moh i ukjent myrterreng. Alt synes å stemme når vi på forhånd kan blinke ut kosekroken Storvik 1, og gjøre mange flintfunn i første prøvestikk. Når det er steinalderfunn i annet hvert skar på høydedraget i øst (Vardheia-Tennhaugen) er det også godt å jobbe målorientert.

Noe mer tvilende ble vi da vi siste dagen oppdaget at vi på marsjen første dagen, hadde oversett flintavslag i en grøft ved skogsveien opp fra Seterbukten (Seterbekken 5). Ved de lavere koter innenfor Seterbukten var forholdene "gode" over et stort område. Det virket ikke mulig å peke ut et spesielt punkt på forhånd. Det samme var tilfellet i bassenget rundt Kvennavatn-Litlvatn. Ved 40 m høyere havnivå trodde vi det måtte være ypperlige boflater og havneforhold rundt hele bukten, og spesielt lengst inne. Omfattende prøvestikking og grøfteleting gav ikke noe resultat i det indre området. Samsvaret mellom forventningene og resultater var altså ikke gode her. De påviste funnsteder i Kvennavatn-området lå lengst ute i NV på Kalvheiane der havneforholdene og lyet må ha vært dårligere enn lenger inne.

9.2. Trekk ved gravrøysene

Gravrøysene er konsentrert til vestkanten av området, strandsonen ved Dromnessundet, fra Skarpneset nord for Seterbukten og 1 km nordover til Tjeldberget (den lille odden som har gitt navn til hele prosjektet). De 10 røysene som var kjent fra før, er alle på Dromnes-siden av gårdsgrensen. To nyregistrerte gravrøysler ligger på Buhaug-siden ved Tjeldberget. En usikker gravrøys ved Strongnesskjeret faller utenfor denne strekningen.

Dromnesrøysene er oppført på listen over Norges høyest prioriterte fornminner som bør sikres for ettertiden. Denne listen ble utarbeidet i 1967 av et utvalg

oppnevnt av Norsk Kulturråd. Dette er det eneste større felt med kystgravrøyser som er tatt med fra strekningen Molde - Trondheimsfjorden.

Gravrøysenes størrelse

Åtte av de 12 sikre røysene har tverrmål som er 10 m eller mer, og 7 har høyder mellom 1,0 og 3,5 m. Den største er 20 m i tverrmål og 3,5 m høy (nr 7). Det er bare to andre 20 m -røyser i kommunen (en jordblandet røys på Kiplesund på Ertvågøya og en langrøys på Klakken på Skarsøya).

Gravrøyser er i motsetning til steinalderlokaliteter ofte godt synlige. Man kan derfor få inntrykk av at de er alminnelige. I virkeligheten er de langt mindre tallrike enn steinalderlokaliteter. Man kan ikke regne med å finne flere storgravrøyser enn de som allerede er kjent. På strekningen Nord-Rogaland-Nordmøre har arkeologen B.Ringstad innsamlet opplysninger om 296 store gravminner (kyst, fjord og innland tilsammen). I nyere tid er 43% av disse ødelagt og fjernet, (Ringstad 1987:49). Mellom Molde og Trondheimsfjorden har Ringstad oppført 27 storrøyser/-hauger som man vet har eksistert. Seks er delvis eller helt fjernet nå.

Storrøyser (med diameter 20 m eller mer) er sjeldne. Hvis man setter den nedre diametergrensen til 10 m, viser en arkivgjennomgang at det er ca 300 slike røyser på kyststrekningen Molde-Trondheimsfjorden. Bare 14 av disse ligger i Aure utenom de på Dromnes. Dromnesrøysene utgjør altså ca 1/3 av de kjente gravminner i denne størrelsesordenen i kommunen.

Gravrøyser

<u>Lok.navn</u>	<u>Nr</u>	<u>Tvm/L x Br</u>	<u>Høyde</u>
Geitaryggen	1	17 m	3 m
Storvikhamrene	2	14 m	2 m
Storvikhamrene	3	8 m	0,6 m
Storvikhamrene	4	9 m	0,8 m
Storvika	5	10 m	1,7 m
Skarpnesåsen	6	16 m	1,5 m
Skarpneset	7	20 m	3,5 m
Skarpneset	8	10,5 x 6 m ²	1,5 m
Skarpneset	9	10,5 x 3,5 m ²	0,4 m
Skarpneset	10	7 m	1,0 m
Tjeldberget	11	10,5 x 4 m ²	0,6 m
Tjeldberget	12	4,5 m	0,4 m
Stongnesskjeret	13	9 x 4 m ²	-

Antall røyser

Den ovennevnte gjennomgang av fornminnearkivene viste at det bare var 9 strekninger på ca 1 km som hadde et lignende antall røyser hvorav flere er >10 m (mellom Molde og Trondheimsfjorden). De eneste andre kystrøysområder i Aure har bare 7-8 røyser, og de fleste av disse er små (Barlaupen/Vågsneset på fastlandet og Kalland/Alfartangen på Skarsøya).

Det er ikke noe som tilsvarende Tjeldbergodden-røysene i noen av 5 andre aktuelle terminalområder undersøkt for Statoil i 1987 i Midt-Norge. På Grisvåg-øya i Aure er det ingen sikre gravrøys, bare 3 stk ligger på Røstøya i Hemne og 2 i strandsonen på Lauvøya i Vikna (flere innenfor). På Akset på Hitra er det 7 røys, men alle unntatt 1 er mindre enn 10 m i tverrmål og alle har høyder mindre enn 0,7 m. I Storvik-området i Fræna er det nesten like mange kystløys som på Tjeldbergodden (11 vs 12), og dessuten 7 stk som antakelig utgjør et gårdsgravfelt. Men 7 av de 11 kystløys er mindre enn 8 m i tverrmål og mindre enn 0,5 m høye.

Urørt natur

Mange kystløys ligger i landskap som er dyrket opp eller bebygd med hus, veier, telefon - og strømlødningsstraseer. Andre er i umiddelbar nærhet av områder med slike inngrep, og med utsikt skjemet av dette. Det er dessverre vanlig med søppel, åkerstein, og telefonstolper opp i røysene.

Strandlandskapet nord for Seterbukten på Tjeldbergodden er helt urørt, en blanding av nakne bergrygger og rullesteinsbelter og furuskog i lunere partier. Utsikten er også nesten uplettet av vår tids "forurensning".

Det er 7 andre urørte røysområder som kan måle seg med de på Tjeldbergodden mellom Molde og Trondheimsfjorden (1 i Fræna, 3 i Tustna, 1 i Averøy og 2 i Agdenes kommuner).

Monumentalt preg

De fleste røys i det undersøkte området ligger på toppen av bratte knauser og rygger eller ved kanten av bratte skrenter. De virker derfor enda mer imponerende enn størrelsen tilsier. Ingen store, urørte røysfelt som har det samme monumentale preget i den aktuelle kystregionen.

Typisk beliggenhet

Gravrøys ved kysten betraktes ofte som monumenter over betydningen til kommunikasjon langs leia i forhistorisk tid. Dromnes-Buhaugrøysene ligger ved skjæringen mellom den brede, rette vannveien mellom fastlandet og Hitra og sundet mellom fastlandet og Skarsøya. Det "typiske" er noe som er alminnelig anerkjent i teorien, men sjeldent mulig å påvise så intruktivt som på Tjeldbergodden.

Sammendrag

Det er kombinasjonen av de ovennevnte faktorer som gjør røysområdet ved Dromnessundet unikt lokalt, sjeldent i regionen og noe er bemerkelsesverdig i landsmålestokk.

9.3. Andre fornminner

Dette er kulturminner av uvisst og kanskje ulikt opphav. Gropene ved foten av Skarpnesåsen (groplokalitet nr 2) er store, dype og overgrodd av skogvegetasjon. De ligner på fangstgroper, men beliggenheten ved strandsonen passer ikke med en slik tolkning. Sidekantene er for bratte til at det kan dreie seg om steinaldertufter.

De andre groplokalitetene ligger i nakne rullesteinsbelter. Gropene på Skarpneset (groplokalitet nr 3) ligger i et felt med gravrøyser. De kunne tenkes å være plyndringsgroper. De kan muligens også tolkes som en slags lagringsgroper. Omfattende prøvestikking i gropene i Storvika og ved Skarpnesåsen ga ingen avklaring på opphavet.

Det er ikke observert båtoppdrag, nausttufter, gjerder eller hustufter noen steder på Tjeldbergodden, som kan være fra senere deler av forhistorisk tid enn steinalderen. Man må likevel regne med at undersøkelsen bare har fått fram en mindre del av de spor som finnes under torven i myr og skog.

Vernekriterier og de registrerte fornminner

Steinalderlokalitetene

Aktuell vitenskapelig verdi

Steinalderlokalitetene har et meget stort vitenskapelig potensiale, når det gjelder felt som står sentralt i forskningen i Midt-Norge i dag, nemlig den eldste delen av steinalderen og boplasser med nedgravde hustufter. Den yngre steinalderboplassen med hustufter har gitt skiferfunn, som det også trengs nye kunnskaper om.

Verdien av boplassene vil øke betraktelig ved utgravinger. Museet har i dag et egnet forskningsapparat for å få fram disse nye data.

Regionen (Nordmøre) er det klassiske området for utforskningen av "Fosna-kulturen", og har takket være landhevningens forløp, særlige gode naturgitte forutsetninger for å kaste lys over landets eldste historie.

Tilstand

Myrgrøftingen innebærer en viss forringelse av lokalitetenes kunnskaps-potensiale. Men grøftingen kan også være til hjelp ved eventuelle utgravinger.

Opplevelsesverdi

Opplevelsen av steinalderboplassene er kanskje noe skjemmet av grøftingen. På den annen side gjør grøftingen det lettere å finne oldsaker. Opplevelsen blir mer spennende for besøkende. Men det kan være uheldig for Museet at turister renser stedet for flint og kaster sakene fra seg andre steder.

En urørt, yngre steinalderboplass (Storvika 1) med hustufter ligger meget "betagende" til, i en furukledd kosekrok på den ellers værharde, dramatiske strekningen i vest der gravrøysene finnes.

Pedagogisk verdi

Under registreringen hadde vi besøk fra skoler fra hele kommunen på fire forskjellige dager.

Blant annet gjorde det inntrykk på elevene at sjøen hadde stått 70 m høyere den gangen steinalderfolkene holdt til på toppen av de bratte åskammene. Steinalderlokalitetene har altså pedagogisk verdi ved skilting og guiding, men kan ikke sies å ha noen identitets- eller symbolverdi for lokalbefolkningen.

Konklusjon

Steinalderboplassene vil ha størst verdi for faget dersom de ble utgravd, og dette vil forhåpentligvis også best gavne "allmennheten".

Usikkerheten mht hva som går tapt av kvaliteter ligger i den unike størrelsen på "Kalvheiane 2", og opplevelsverdien til den intakte hustuftboplass med en fantasieggende beliggenhet.

Hvis man skulle rangere området utfra boplassene alene, burde det kanskje vært prioritert høyt over ønskemål for nærmere undersøkelser. Det har et vitenskapelig potensiale som i kvalitet og kvantitet ligner på Grisvågøya, men boplassene på Tjeldbergodden er mer preget av moderne inngrep. På Grisvågøya mener man at det kan være mulig å oppdage mange flere lokaliteter.

Gravrøysene

Aktuell vitenskapelig verdi

Kystgravrøys er en lite utforsket fornminnekategori. Her er det antagelig muligheter for å få fram mye nytt og spennende. Men dette er kanskje noe som bør vente til forskere har kommet fram til viktige utgangshypoteser som må testes i felt. Utgravninger i dag med tanke på gravinnhold og oppbygningen av røysene, vil antagelig ikke føre forskningen nevneverdig framover.

Tilstand

Alle røysene har plyndringsgroper. De største kan ha opp til 6-7 slike groper. Men intakte gravanlegg er antagelig mulig å finne i mange av røysene. Ingen nyere tids inngrep finnes i røysene eller landskapet omkring.

Opplevelsverdi

Røysene gir litt av det samme inntrykk som en lang rekke med indianere som plutselig kommer til syne til hest på en åskam i en westernfilm. Nå er dere i vårt territorie, og vi følger med! Selv garvete feltarkeologer som drar til Dromnes, kommer tilbake nyfrelste og begeistret.

En røys har en tømt steinkiste. Opplevelsverdien er kanskje økt på denne måten. Dekkhellene er stilt på kant slik at man kan se ned i det fint oppmurte kammeret, 3,5 m langt, 0,7 m dypt og med opptil 8 omfar flate stein.

Pedagogisk verdi

Dromnes-røysene taler umiddelbart til tilskueren om makt, økonomisk overskudd, en viss sosial organisering og byggteknologi, foruten omsorg og respekt for de døde (religion). Vi hadde mange skoleklasser på besøk under registrer-

ingen, og hadde inntrykk av at både lærere og elever syntes turen ut til røysene ga stort utbytte.

Identitetsverdi

Røysene er godt kjent i hele kommunen. Allerede i 1770-årene ble Schøning fortalt at det lå noen meget store og høye røyser her. Sagn er knyttet til røysene. Noen folk fra indre Aure på vei til Trondheim, lå her i påvente av bedre vær. De gravde i røysene, og da de kom tilbake, betalte de all sin gjeld. En vete skal ha stått i nærheten av røysene med en tilsvarende på den andre siden av Dromnes-sundet på Vettaberget på Skipnes. Røysene har en viss identitets- og symbolverdi lokalt.

Konklusjon:

Verdiene som gravrøysene representerer er betinget av at de får ligge i fred. Kunnskapsøkningen ved utgravinger på det nåværende tidspunkt, er underordnet vernehensynene. Røysene bør sikres ved forskjellige tiltak ved en eventuell utbygging.

10. KULTURHISTORISK SKISSE

De høyestliggende (60-70 m) og antatt eldste boplassene (ca 10 000 år gamle), som er påvist i området, synes å ha vært mer tilfeldige oppholdssteder ("sitte-plasser") eller kanskje leirer for en noe større gruppe i noe lengre tid. De lokaliteter som kan tolkes som leirer er Brann 1, Vardheia 2 og 5 og Seterbekken 3, mens Brann 2 og Seterbekken 2 kan kalles "sitteplasser". Disse tilhører antagelig den såkalte Flintplasstradisjonen eller Fosnakulturen i preboreal tid.

I den samme hovedperiode, men noe senere, for ca 9 500 år siden, synes folk å ha hatt en basisboplass på Tjeldbergodden. Dette antydes av den usedvanlig store lokalitet, Kalvheiane 2, 44-50 moh. Den har et areal som er ca 3.750 m², og er meget funnrik. Den er en av de største preboreale boplasser som man kjenner her i landet. Dette kan imidlertid skyldes at det er gjort grundig arbeid for å bestemme utstrekningen. På grunn av den meget raske landhevingen i denne perioden, kan den være fra et relativt avgrenset tidsrom, noen få hundre år.

Lengere nede i den samme skråningen er det to adskilte lokaliteter, Kalvheiane 1 og 3. Det funnførende området strekker seg helt ned til 27 moh på Kalvheiane 3. Tilstedeværelsen av disse lavereliggende lokaliteter antyder at Kalvheiane 2, bare ble brukt i et kortere og eldre tidsrom. De yngre lokaliteter synes å ha vært "leirer". Folk oppholdt seg kanskje bare i kortere perioder i området. Dette kan skyldes at havneforholdene ble dårligere. Kalvheiane 3 kan delvis være fra mesolittisk tid (9000-7000 år siden). Den nedre delen av det funnførende området avgrenses av storsteinete løsmasser som kan stamme fra Tapestransgresjonen i senmesolittisk tid (7000-5000 år siden).

Det er bare påvist 1 boplass fra yngre steinalder, Storvika 1. Den må være ca 4-5000 år gammel og ligger 19-21 moh. Der er det antagelig 3 tufter, og det kan dreie seg om en leir. Lokaliteten ligger meget strategisk til, i skjæringspunktet mellom Dromnessundet og leia mellom fastlandet og Hitra.

Men i yngre steinalder må havneforholdene ha vært så dårlige at det ikke var attraktivt for folk å bo i lengre tid på Tjeldbergodden. Relativt mange yngre steinalderfunn fra innmarken på Buhaugbrukene, ved Ledalsvatnet og på Dromnes, antyder at folk foretrakk de lunere havnene der. Der var kanskje også forholdene bedre for den nye næringen, jordbruk.

Myrene begynte antagelig å vokse sterkt for ca 2500 år siden i subatlantisk tid. Tjeldbergodden har antagelig bare vært utmark for gården Dromnes. Men den strategiske betydningen er markert av de store gravrøysene fra Tjeldberget og sørover langs Domnessundet. De markerer territoriet til gården for sjøreisende langs leia og sundet. Gårdsnavnet Dromnes kan tolkes på ulike måter, men den mest sannsynlige er at det kommer av fjordnavnet, Drómi, som muligens er beslektet med drómi, lenke eller bånd (Rygh 1908).

At Dromnes er den eldste gården i området antydes av at den nevnes så tidlig som i 1239 i "Fornmanna søgur". Sagmestervik nevnes derimot først på 1640-tallet og kalles da for "Dromnesseter" (Todal 1964).

Denne delen av Aure ligger på grensen til Hemne og Sør-Trøndelag. Gårdene som Tjeldbergodden hører til, lå etter tiendepengeskatten til Hemne tinglag og dette gjaldt fram til 1837. Noen forskere har også ment at området i middelalderen hørte til Hemne skipreide (Kofoed 1978).

11. VIDERE UNDERSØKELSER

Man må gå ut ifra at en eventuell utbygging på Tjeldbergodden vil holde seg utenfor strandsonen i vest, der de store gravrøysene ligger. Disse regnes med til Norges høyt prioriterte fornminner, og det må meget sterke samfunnsinteresser til før Museet kan gå med på en frigiving. Tre av de største røysene (nr 1, 2 og 3) er imidlertid innenfor den grensen, som er inntegnet for utbyggingen på et kart sendt fra Statoil 17.1.89. Dette gjelder også tre mindre, nyoppdagete gravminner. Det vil eventuelt kreve flere månedesverk å undersøke bare én av de store røysene.

Det nevnte kart antyder at mesteparten av utbyggingen vil foregå i området mellom Tjeldberget og Kalvheiane, i et område der det foreløpig ikke er påvist fornminner. Letearbeidet ble imidlertid vanskeliggjort av den tykke myr-torven, og grundigere undersøkelser må gjøres, kanskje særlig i nivået 25 moh, øst for Oterskogbekken. Utbyggingsgrensen er trukket langs kanten av steinalderlokalitetene Seterbekken 1, 2 og 3. Disse må eventuelt undersøkes nærmere ved utgravinger før de kan frigis. Kartet viser ikke om utbyggingen vil berøre de meget store steinalderboplassene på Kalvheiane. Utgravinger av disse vil være tidkrevende, men vil kunne gi meget betydningsfulle resultater. Kalvheiane kan muligens være utsatt ved bygging av tilførselsveier. Det samme gjelder lokalitetene på høydedraget Vardheia-Tennhaugen. På innmarken til Buhaug-brukene viser tallrike løsfunn, at steinalderboplasser finnes i tilgrensende områder.

I forbindelse med utgravinger vil det være av stor betydning at man klarer å få innsamlet materiale til ¹⁴C dateringer. Dermed kan man få kontrollert dateringene som antydes av strandlinjediagrammene. Paleobotaniske undersøkelser er meget aktuelle på Tjeldbergodden. Det er gode myrbassenger ved alle de mest aktuelle steinalderboplasser. Marinarkeologiske undersøkelser vil også

være påkrevd. Slike er ikke utført på Tjeldbergodden i motsetning til de andre aktuelle utbyggingsområder.

Fig 44 Litt av muren og dekkhellene i gravkammeret i gravrøys nr 2 på Storvikhamrene. Tatt mot Ø (foto Th Petersen)

Fig 45 Gravrøys ved Dromnessundet (foto H C Søborg).

12. REFERANSER

Området er dekket av følgende kartblad og flyfoto:

ØK-kart (1:5000)

CQ 126-5-1 Stongnesskjeret

BQ 126-5-2 Eiteråa

BQ 126-5-3 Dromnes

BQ 126-5-4 Ledal

ØK-kart (1:20 000)

BQR 125126-20 Rennsjøen

(finnes også som planleggingskart med samme benevnelse)

M711-kart (1:50 000)

1421 IV Skardsøy

Flyfoto

8966 Fjellanger Widerøe (1:15 000)

F20-21-22

G21-22-23

Fotomaterialet fra årets undersøkelser har følgende nummer i Museets arkiver:

Sv/hv: Mappe nr 1965-1968

Dias : Kassett nr 45/I (1-84) og II (1-36)

Funnene fra i år har tilvekstnumrene T 21257-21271 i Museets katalog.

Innberetninger, notater, registrerings- og prøvestikkingsskjema og tegninger som det henvises til i rapporten, oppbevares i Topografisk arkiv ved Museet, Arkeologisk avdeling.

LITTERATUR

- Bendixen, B E 1878: Fornlevninger i Nordmøre og Romsdalen. *Ab 1877*. Kristiania
- Bjerck, H B 1983: *Kronologisk og geografisk fordeling av mesolitiske element i Vest- og Midt-Norge*. Upubl mag art avhandling, Univ i Bergen.
- Bjerck, H B 1987: *Vega-prosjektet. Rapport fra feltarbeidet i 1985. Kartlegging og testundersøkelser av tilholdssteder i 60 m-nivået*. Upubl rapport, Vitenskapsmuseet, Trondheim.
- Bjerck, H B 1989: Forskningsstyrt kulturminneforvaltning på Vega, Nordland. Et studie av steinaldermenneskenes boplassmønstre og arkeologiske letemetoder. Univ i Trondheim, Vitenskapsmuseet. *Gunneria* 61.
- Bjørn, A 1920: Stenalderboplassene i Allanengen i Kristiansund N. *DKNVS Skrifter 1920 nr 7*. Trondhjem.
- Broadbent, N 1978: Perforated stones, antlers and stone picks. *Tor 1975-77*. Volym XVII. Uppsala.
- Gräslund, B 1962: Skaftåld försedde spetsredskap av sten. *Tor 1962*. Uppsala.
- Hatleskog, A B, mfl 1988a: Arkeologiske undersøkingar 1987 i samband med planlagt ilandføring av gass frå Haltenbanken. Alternativ: Røstøya. Univ i Trondheim, Vitenskapsmuseet. *Rapport Arkeologisk Serie 1988:1*.
- Hatleskog, A B, mfl 1988b: Arkeologiske undersøkingar 1987 i samband med planlagt ilandføring av gass frå Haltenbanken. Alternativ: Akset, Univ i Trondheim, Vitenskapsmuseet. *Rapport Arkeologisk Serie 1988:2*.
- Kjemperud, A 1986: Late Weichselian and Holocene shoreline displacement in the Trondheimsfjord area, Central Norway. *Boreas*. Oslo.
- Kofoed, K 1978: *Den eldste bosetningen i Aure*. Bind 1. Hovedoppgave i historie. Univ i Trondheim.
- Moen, A 1984: Myrundersøkelser i Møre og Romsdal i forbindelse med de norske myrreservatplaner. DKNVS Museet, *Rapport Botanisk serie 1984-5*.
- Nicolaysen, N 1862: *Norske Fornlevninger. En oplysende Fortegnelse over Norges Fortidslevninger ældre end Reformationen og henførte til hver sit sted*. Romsdals Amt. Kristiania.
- Norsk Kulturråd 1967: *Innstilling fra utvalget for sikring av høyt prioriterte kulturminner*. Utg Arne Skjølsvold, Oslo.

- Nummedal, A 1912: Stenaldersfundene paa kysten av Romsdals amt. Artikkel i *Aftenposten* 14.4.1912, s 1.
- Pettersen, K, m fl 1988a: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Grisvågøya. Univ i Trondheim. Vitenskapsmuseet. *Rapport Arkeologisk serie* 1988:5.
- Pettersen, K, m fl 1988b: Arkeologisk undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Storvik. Univ i Trondheim, Vitenskapsmuseet. *Rapport Arkeologisk serie* 1988:6.
- Ringstad, B 1985: De arkeologiske undersøkelserne på Tjernagel, Sveio Del II: Tjernagelhaugen. *Arkeologisk Rapporter nr* 9. Historisk Museum, Bergen.
- Ringstad, B 1987: *Vestlandets største gravminner. Et forsøk på lokalisering av forhistoriske maktsentra*. Upubl mag art avhandling, Univ i Bergen.
- Rygh, O 1908: *Norske Gaardsnavne. Bind 13. Romsdals Amt. Opplysninger samlede til brug ved Matrikelens revision*. Kristiania.
- Saxlund, H 1907: De gaadefulde myrpalé. Med. om fund gjorte i Akerø i Ytre Romsdalen 1906-07. *DKNVS Skrifter* 1907, no 3.
- Schøning, G 1910: *Reise som giennem en Deel af Norge i de aar 1773, 1774, 1775 paa Hans Majestets Bekostning er gjort og beskrevet*. Trondhjem.
- Svendsen, J I 1985: *Strandforskyvning på Ytre Sunnmøre*. Hovedoppgave i kvartærgeologi og geomorfologi. Univ i Bergen.
- Søborg, H C 1986: *Skiferkniver i Norge. En analyse av attributter, typer og geografisk fordeling med bakgrunn i det fennoskandiske skiferkompleks*. Upubl mag art avhandling, Univ i Bergen.
- Søborg, H C, m fl 1988: Arkeologiske undersøkelser i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Lauvøya. Univ i Trondheim, Vitenskapsmuseet. *Rapport Arkeologisk serie* 1988:3.
- Søborg, H C 1989: Knivskarpe grenser for skiferbruk i steinalderen. *Arkeologiske Skrifter, Historisk Museum, No 4:1988*. Bergen.
- Todal, A 1964: *Gardtales i Aure*. Aure.

RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE

1985

1. Stenvik, Lars F: Arkeologiske registreringer i forbindelse med konsesjonssøknad kraftutbygging i Meråker, Nord-Trøndelag
2. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i Øvre Glomma
3. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i Vefsna-vassdraget
4. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i forbindelse med konsesjonssøknad, kraftutbygging i Meråker, Nord-Trøndelag
5. Pettersen, Kristian og Scheen, Rolf: Uransbrekka. Et mesolittisk fangststed.

1986, ingen utgitte rapporter

1987

1. Paus, Aage;
Jevne, Erik og
Gustafson, Lil: Kulturhistoriske undersøkelser i Innerdalen, Kvikne, Hedmark

1988

1. Hatleskog, Anne-Brith m fl: Arkeologiske undersøkingar i 1987 i samband med planlagt ilandføring av gass frå Haltenbanken. Alternativ: Røstøya
2. Hatleskog, Anne-Brith m fl: Arkeologiske undersøkingar i 1987 i samband med planlagt ilandføring av gass frå Haltenbanken. Alternativ: Akset
3. Søborg, Hans Chr m fl: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Lauvøya
4. Johansen, Kristine m fl: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av olje fra Haltenbanken. Alternativ: Vågøy
5. Pettersen, Kristian m fl: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Grisvågøy
6. Pettersen, Kristian m fl: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Storvik

1989, ingen utgitte rapporter

1990

1. Div forfattere: Arkeologi og etikk. Foredrag holdt ved det norske arkeologmøte (NAM) symposium, Stjørdal, april 1989
2. Søborg, Hans Chr: Arkeologiske undersøkelser 1988 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Tjeldbergodden

